

B
664 -
678.

Handwritten text in Hebrew script, possibly a title or header.

Handwritten text in Hebrew script, possibly a list or index.

Handwritten text in Hebrew script, possibly a list or index.

Handwritten text in Hebrew script, possibly a list or index.

Handwritten text in Hebrew script, possibly a list or index.

Handwritten text in Hebrew script, possibly a list or index.

Handwritten text in Hebrew script, possibly a list or index.

BIBLIOTHECA MUSEI HISTORICIS

78.

1. a. u. p. a

2. p. a. u. b.

3. a. u. p. a

4. a. u. p. a

5.

6. a. u. p. a

7. a. u. p. a

8. a. u. p. a

9. a. u. p. a

10. a. u. p. a

11. a. u. p. a

12. a. u. p. a

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 669-78.

ונתתך ה עשה ו יונד ה כנחאים כלם לכבודו
 ל הטיב להם שיוכו להיות דניקים במלכות יסוד הודו
 ח הלמו בצח יספרו תוקף תפארתו יזמרו כי גבר עלינו חסדך
 פ אר קוד' הלבישנו בינה חכמה ודעת הכמילנו להכתירו וליחדו
 ב כתיר כתר מלכות לאין סוף הנעלם וכמנא להשפיע ברכה אין
 עוד מלכדו :

אמר הנעור כפתלי כל ימי כתגלתי על כרכי אדוכי אכני מורי
 ורבי י' החכם עדיף מכביא' כבוד הנאון מהר' דוד זכריה
 זכ' ה' הכקרא רבי מענדל י' אשר מפורקם שמו בתורה וגדולה י'
 בשם טוב מעולה לתפארת ולתהלה י' וזאת היתה מלאכתו מלאכת
 השמים כל ימיו הכעימים י' להרביץ תורה י' בפלמול וסדרא ליגמר
 צמרא דרך ישרה ולא בעיקומים ולקעמיד הדנה תלמידים קניזים
 ושירים מקידים ותמימים י' גם היה ריש מתיבתא ואב בית דין
 לכמה קהלות קדושות בישראל י' והנהיג הנאן כרועה כאמן להטיב
 להם ולסועל י' אמנם יתר על כל חכמתו י' גברה ומזקה יראתו י'
 לדקדק במילי דברכות ולכוון בתפלתו י' ע"פ כללי ופרמי הדקדוק
 בכל הלכתו י' וכן הנהיג הסברים אשר היו מקשיבים לקולו זקנים
 עם נערים י' שילמדו בין הזמנים ספרו דקדוק פ' ישראלים כדי שיהיה
 להם לשון למודים לדבר כשעדים י' ולהבדיל בין מלות הדבק עברי'
 עברים י' וכן להבחין בין כוכח לכסתיים י' ויתר מעליות ורנה
 סניש להם לאותן חברים היקרים י' כאשר קודע לכל הגברים י'
 וזאת הברכה י' אשר הנסיג אחריו תלמידיו ונביו ככה י' ונכן ולכן
 גם אכני סקטן והשפל שנכל תלמידיו ונכיו קיימי בכלל ההשגחה י'
 ומפן השם בידי הנליחה י' כאשר הכיכותי לי מהכי מילי מעלייתא
 שהיו מרג' לי בפומיה דמרי מענייכי כוסחאות תפלות וברכות שירות
 וזמר י' וכתבתים לזכרון בספר אחת לאחת למנא חסדן והיו לי
 למשמר י' וזאת היא שעמדה לי שלעולם לא נחסר ממני סדר'
 תפלות

תפלות וברכות. כמה וכמה בערכות. והייתי מתקנח ומונה. מכל
 פעילות ושגיוע. תספרי אלא תוכי אל ויתר מדקדקים עשיתי טורח
 עתל ויגיע. ומעט קט קוספתי משלי במקומות לא הרבה. כפי יד
 ה' הטובה עלי אחד המתעייט ואחד המרבה. וכפרט על כוססאי
 ברכת המזון שאתי עיני ההשגחה. לנדרם ולקדרם כדת וכהלכה
 ועם היות שבבר נדעמו ברכת מזון מקנאון סהרן שפירא כ"ע שהוא
 אל היה מלבן ומכרר טעיות אשר היו בראשונים לאין מספר תהא
 משכרתו שלימה מאת הש"ת. מ"ת הכית מקום גם לאחרים. כאשר
 יחאו ישנים וישמחו צו סגרי' ונכרע שנוים הרבה בכקודות וטעמי'
 אשר לא היו בן בראשונים וכלם היו כסגמים. והנה כרוך אפי
 להזהיר את בני עמי היקרים שלא יהיו כמהרים. ובמתג ורסן יהיו
 כזהרים. ונעעמים וכקודות כלן יהיו כשחורים כי נשעים וכשלו גם
 ובתמימות ילכו ישרים. כי הנה לא מלבו לא כותסיכו המה כסגרי'
 ויש לכו על מי לסמוך כי אפי העתקתי הכקודות וטעעמים מקדר
 ברכת המזון של סחסיד השלם. המדקדק הנדול שנדורינו זה.
 מסות שדי יחוק. האלוף סהר שנתו יכו. והנה מה גם הזמירות
 של הנאון מהרסל אל הנתיני בטורח רבי כאשר יתראה ההפרש בין
 ראשונים לאחרונים כרחוק מזרח ממערב. ועד עתה כל הימים
 היו בידי כמוסים ונעלמים. עד שבאתי הנה מדינת איטלייא
 והראיתים למקנת הסגרי' כדי שיפתיקו להם מה שישר בעיניסם.
 וכן ירגילו מתוך ספר מונה ללמד את בניהם. ולפי שנרכת המזון
 והזמירות ההם. לא הגיעו עד עתה אליהם. היה למדוש גדול
 לפניהם. ומיד הפנירו בי שאתן להדפיסם פה. לזכות את הרבים
 וככנדים אשר לא ראו אותם עד כה. וכפרט הוסיף. כי אהנה רבה.
 אהובי ידידי גנרא רבא. הלא הוא התורני. הר"ר דוד לנו איש
 טיפליץ. גם נדר להזניח מעות ככל נורך הדפוס ויתר המלאכה
 לכבוד השם יזכר שמו לכרפה. ולחוב הפכרתו ונקשתו כעתרתי.
 יאסות רבונו אמרתי. באשר הוא כבוד שמים. וזכות הרבים יתלפ

כמו צנפשות שתיים • וממנו ית' משכורתו תהא ככפלים • וכדי שלא
 יחמר ממנו כל טוב • והנרעה תהא מנווס לרוב • לכן קוספתי בו
 חסלי • כפי מעוט כפי וסילי • קדור השלחן לכבוד מלכי
 ואלו • לזכותו את כל בן גילי • הוא ברחמי
 יכוון שילי • ויישר מעגלי • ויהיו
 כא לרנון אמרי פי והגיון
 לבו לפסיד יי' נורו
 וגאלי :

ואנורה

ז ה א ל י

זה השלחן אשר לפני יי

אמר הנעיר כפתלי הכה בא הרמו בפסוק זה השלחן אשר לפני ה' שהוא ר"ת זה אלז להורות ולהשכיל דעת לעם ה' אלה שידעו ויבינו לתקן ולקדר השלחן אשר יאכלו מעט בני יש' באופן שיאמר על השלחן ההוא זה השלחן אשר לפני ה' ועוד יזכו למדרגה יותר חשובה שיאמרו זה אלז כמו שזכו ישראל לומר בן על הים: והנה להיות כי אין באן מקום להאריך הרבה לכן באמר בקנרה - אין יבא האדם לדרך הישיבה והוא כשאדם בא לאכול יחשוב ויזכור בכללות הפסוק זה השלחן אשר לפני ה' שהרי בן הוא פשוט שמלא כל הארץ כבודו ועוד יוסף נזיר בשכלו שהוא רונה להמשיך קדושה שתשרה שכינה במקום השלחן הזה ובאלו הקב"ה בעצמו ובכבודו כבדכול מיסב בשלחנו ואז ילמוד קו לעצמו ויאמר אלו היה פה מלך בן און בלתי ספק שהיה מכין לשם כל מאכלים ומעדנים הראוי' למלך והישרים נעימו - כש וקו שראוי להכין על השלחן הזה אשר לפני השם מעדני המלך תלכו של עול' ב"ה שהוא התור' כדכתיב לכו לחמו בלחמי ונו' - ויהיה טעם הכתוב כך לכו לחמו כלומר אכלו לחם הנשמי שלכם בלחמי בנין לחמי הדומי שהוא התורה ע"ד אם אין תורה אין קמחי הא אם יש תורה תחלה יש קמח אחריה כדכתיב יערוף כמטר לקחי ונו' ואם אומר יאמר האדם כמה אעשה לזכות משלחן גבוה ולהמשיך קדושת השכינה ישהרי גם כשאלמוד עתה מעט און הרבה מה שיסיה כבר בטלתי כנגד זה כפלי כפלים כש כשהאדם מוטא העובות מכדילים קו' - אז ישיב אמרו ויחשוב בדאשי תנות של הפסוק הכו' אהן אוקיות זה אלי שהוא אשר אמרו ישראל בשירת הים ונא בלתי

סדר השלחן למהרן

על פסוק זה להורות ולהזכיר לאדם דברי רז"ל שאמרו קטין
 מזוכותיו של אדם בקריעת ים סוף כו' ויאמר מעתה שכחם שמניחו
 בקריעת ים סוף שלא זכו לאותו כס אלא הקב"ה למען שמו הגדול
 עשה וקם מבסא הדין לרחמים וקרע להם הים ואפי' הכי אדם
 בשאמרו שירה לפניו ית' וכתבו הודיה לשמו זכו לראות פני שכינה
 ולומר זה אלי' א"כ גם אפסחו עתה עינינו הרואות שהשית עושה
 עמנו גם גדול כזה ונותן לנו לחם ומזון שהוא קשה לפניו יתברך
 בקריעת ים סוף והוא עושה הכל למען טובו ית' וזן את הדשעים
 המכעיסים לפניו ע"י גלגול מזכות הבדיקים • לכן אין במצב
 עבדירתנו לתקן ולהמשיך קדושת השכינה כעין ישראל על הים
 ויאמר על השלמן כי הוא זה השלמן אשר לפני השם ממש ששם
 צבאין שריין תמיד וממנו בא שפע ברכה לכל העולם • גם יזכה
 למדרגה יותר חשובה וס"א אשר יאמר זה אלי' והתקון מהשלמן יהא
 כעין תקון שעשו יורדי הים ממש עד שהגיעו למדרגה חשובה כזו
 ולומר זה אלי' ואע"פ שישראל אמרו שירה אחרי שראו היד הגדולה
 אשר עשה ה' במצרים • וק"ל אמרו שראתה שפחה על הים מה שלא
 ראה יחוקאל כו' א"כ משמע שהם זכו לראות פני השכינה על הים
 ממש קודם השירה וקודם שעשו שום תקון מנוה מ"מ כראה לו
 שבאמרו שראתה שפחה על הים אין פי' על הים ממש אלא במעשה
 הכנס שעל הים והם לא זכו לכך אלא עד שאמרו כל השבח מתחלת
 אז ישיר ובו' עד ויהי לי ליטועה אז זכו ע"י שבח ותקון ההוא לראות
 פני השכינה ולומר זה אלי' דא"כ יקשה למה אישר משה רבינו
 ע"ה חלת זה אלי' עד אחרי ב' פסוקים מהשירה והיה ראוי להקדי'
 קודם לכל • ולומר אחרי שראו את מלכט אמרו לפניו שירה • אכן
 שאמת יעכה דרכו וא"ל להאריך במפורסם וכאמר בפשיטות שע"י
 שישראל הקירו הנאווה מעליהם והלבישו עכוה ולא היו כסויי טובה
 ואמרו אשירה לה' כי נאה נאה אשר הוא ה' מלך נאות לבט' ולפי
 שתועבת ה' כל גנה לב לכן קום ורובנו רמק בים כלומר כי שלשה

ד סדר השלהן למהרן

ד

פ' א' ה' ו' וסוס אחד מהן לבן שנים יחד רמת בים ולזה אמר ג' א' א'
 ג' א' ג' א' כנגד הסוס וא' כנגד הרובץ ג' א' קבלו עליהם לקבל
 התורה וכתבו לו שכתובת עליה באומרת עזי וזמרת ית' ע' ד' ה'
 עזי לעמו יתן ונו' ולכן מזכיר כאן שם של זה שהוא רומז למכתה
 כינה בעבור שהם קבלו עליהם לקבל התורה ולהמשיך קדושת
 השכיבה עליהם באמרת וזמרת שהוא מדרגת הכתובים והזמירות
 שששה דוד לתקוני השכיבה מיד באתה להם הישועה מתקור
 העליון שהוא בחכמה ובינה ע' ד' אמרם אל כובלות חכמה תורה
 כובלות בינה שכיבה וזהו ויהי לי לישועה ואלו נעשות התקון
 שהוא מיד זכו להמשיך קדושה עליה ממדרגה למדרגה עד קבלת
 התורה ואמרו תחלה זה אלי ואכוהו שהוא רומז לחסד אברהם
 אה' א' אלהי אבי וארוממכסו רומז לבנוה פחד יצחק ואה' ה'
 איש מלחמה רומז לת' שהוא כנגד יע' ק' דכתיב ביה ויאבק איש
 עמו ואה' ה' שמו רומז לכלל המרכבה ולכן שמוך ליה מרכבות
 ערעה זכילו ירה בים ונו' וכעין זה יהא התקון של בני ישראל קודם
 שיבאו לאכול יתנו הודיה להשית שם וכותן המזון מנד החסד למען
 שמו הגדול ויחשבו עליהם ענוה ויראתו ית' ולהקיר הנאות שהרי
 ידוע שבניית האכילה אדם מרבה להתנאות וכן לא יעשה כי ה'
 מלך גאות וכסירה לה' כי גאה גאה וכשהם אהרן סוס ורכבו
 רמת בים כן גם עתה נרכבים אנו לזכור שאם התנאה ירכיב השית
 חונר ע' קומא וישליך קום ורכבו למנולות ים הבגוש אשר הוא
 הניסם אשר בו כידועים הרשעים המרדים תאוה ומוסיפים גאות
 כי תועבת ה' כל גבה לכ' וכשהם אהרן עזי וזמרת ית' ע' ד'
 הכוזב בן עכיוכו לכאן חמש שגא' תחלה דברי תורה שכקראת עוז
 גם באמר תומורים או מומור אחד לפחות כדי לומר ולהכריז
 התקטרג' ורומין אומראין שמומנין בעת אכילה בעבור שהאכילה
 הוא דבר גשמי ומעשה בהמי וגורם גאות והאוק וזמרה ולכן יש
 דומין ביטין בעת הסיא כדי לקלקל או גם מקטרגים על המזון

שאינו

4

i

ד

א

סדר השלחן למהרן

באיכו ראוי לבא מנד שורת הדין לכן כריכין לומר תזמורים כדי
 להכריעם ולהשכיחם וזהו עזי שהוא התורה וזמרת יש שהיא תדרגת
 הכתובים תזמורים שמזמרי' ומחבלים המקטרגים ויהי לי ליטועה
 כנגד האויבים ההם אשר אין אויב רע יותר מהם המקטגים להפיל
 את האדם ולהערידו משני עולמות סוף אכן עז התורה והזמרה אין
 להם תקומה והמה יפלו ואכסמו כקום ונתעודד ויהיה עי' מלת
 זמרת מלשון זמיר ערינים יעכה וכן בתי' זכרת הזוללים בתזמרו'
 שענינם כריתה ואז כמשך עליכו שפע קדושה עז מעשה התורה
 והתזמורים ותיקון הכוזב וכזבה למדריגת ישראל על הים ויעשו
 לבו כמים מנד הסוד הנמור עד שנאמר זה אלף שהוא שם הרומז
 לחסד ור"ל שהסודים יהיו לבו מורגלים ועפורסמים עד שנעל הכס
 יכיר נכסו ויאמ' זהו בעשה לי מנד הסוד הנמור שלא כדרך הטבע'
 ואז כוכה לסייד האמיתי שדרשו רז"ל על פסוק או ישיר תשה שר לא
 באמר אלף ישיר וכו' - הכה כלל הדברים למדנו מרמז הפסוק הכז'
 שנייך האדם קודם האכילה לשים אל לבו שחזכותיו של אדם קשין
 בקריעת ים סוף ולכן כניך להתעורר הרבה דמתי' במעשה התורה
 תחלה ואח"כ בתזמורים ולהסיר הנאות מלבו ולהמשיך ענוה ויראה
 ואז יאמר על שלטן ההוא זה השלטן אשר לפני השם - ואם תאמר
 שלא באמר בתקנת אבות אשר נשני' שלשה שאכלו על שלטן אסד
 בן אבנ' ג' שאכלו על שלטן א' וזמרו עליו דת' כו' שנאמר זה השלטן
 אשר לפני ה' תשמע שנקרא זה השלטן אשר לפני ה' בתקון מעשה
 התור' שיאמר בתוך הסעודה בלבד - מתי' יש דברים שבו ועדין אכסמו
 כריכים לפניהם בתומיהם זו של הרשע' ונפרש בסמוך בעזרה' את כל
 דבר דבור על אופניו - זעתה כקח במושלם מותך דברי' שהשני'
 ולדברי הכל שלא יקרא זה השלטן אשר לפני ה' אלף בדרך הכוזב
 וכן מנאמו ראינו להדיא דברי' הזהר כפ' שלטן לך מסייע לדברי'נו
 ככו' וזל ר' נדיק אוכל לשובע כפשו' נתר' דשבע בפטיה' מלכלי' ומלקחי'
 באורייתא - וכן דרז"ל על פסוק ושחך בעת יאכלו שקובעים עתים

לתורה ואם אוכלים לקיי' מש' לך אכול בשמחה למחך וגו' כי כבוד
 רבה לקיים את מצותך: אמנם מתוך דבריהם משמע שאין די בלמוד
 מועט אלא קודם אכילת קבץ כריך ללמוד למוד קבוצ' ובן הרשעה
 תפס לישא' דשניעה באמרו נתר' דשבע כפשיה משמע שניריך למוד
 הרבה כדי שניעת הכניס' מ'ת' אנחנו נריכוס להפך בזכותן של
 ישראל הקדושים ובאמר מדאפקיהו קרא לומר בלשון נדיק' אוכל
 וגו' וכן פסוק השכי' דיבר שריץ בעת יאכלו' משמע שאין החיוב
 לקבוצ' עמי' ולהשניע הכניס' מלמדה של תורה קודם שיאכל אכילת
 קבוצ' ממזון הנוף אלא על הנדיקים והשרים הן המה מלכי רכין
 שתורתן אומנותן ואינן מטופלים הרבה בעול גלות וטורדת
 מזונ' ויתר סבלי הזמן' אשר המה מעט מזעיר בעולם בזמן הגלות
 קהל סוה' ואז אותן דאפשר להו' סל עליהם החיוב להשניע דמ'ת'
 אכרים ושס'ת' ג' ידיו הנוטביים של הכניסה בלמדה של תורה או מוד'
 אחרי יביאתם מבית הכנסת שמרית בישראל בתוספת ברכות היונא'
 מל'ת' וככנס לבית המדרש זוכה ומקבל שכי' שבינה שנאמר ילקו
 מחיל אל חיל כו' או עכ'ת' אם לא יקבץ מיד אשר יביאת ב'ת' יקדים
 הקניעו' קודם שיקבץ אכילת שמרית שאין ראוי להאכיל ולהשניע
 דמ'ת' אכרי' ושס'ת' ג' ידיו הנוטביי' בלמס' ומזון הגשמי קודם שישניע
 אכרים ונידיו של הכניסה מלמס' הרוחני' אכן ראש ראיתי את עמי
 עמי אשר המה מפוזרים ומפורדים ומטופלים הרבה בזמנינו זה
 עד אשר בנשמותם יביאו לחמה וסיית' להם לחם דמעו' יומם וליילה
 ואינם יכולין לקבוצ' עתים לתורה בדרך השכח' גם לא קודם זמן
 האכילת קבוצ' דשמרית בעבור שנעת' הסי' עיק' קבוצ' העמי' ומשא'
 ומתן' נקביית' ומכירת' המסור' ופרקמטי'אות' ונהיות' שהעצדי' רבים
 ואנחנו שמעט בעו'ת' לכן אנו טפלים לנבי' דידהו' ונדיכין' לתסריך'
 אכרי' ובלקדים' סיי' שעה לס'י' עולם או אומר אבי' תי' שדסיק'
 ליה' מלתא שאבי' וכל' כה'י' ג' זוכא' לא דיבר קרא' ולכן תקנה טובה
 לכת' הסי' שימשו קניעות' לתורתם לשעה שאינה דחוקה לחם

סדר השלחן למהרן

אף כי אסרו זמן אבילות שחרית שחרי כל איש ישראל עליו חיוץ
 שהוא ועתיד ליתן עליו את הדין. אבל מ"ת פטור בלא כלום א"א
 דכוכי שגם בו יהיה להם קביעות ללמוד אסרו עת קביעו דאפילת
 שחרית עכ"פ דריכין להאכיל הפש מלחמה של תודה תחלה נדבר
 מועט אף אם לא כלי שביעה וכדעשים יודי בנפלא אף אם יעכב
 מלאכול אכילת קבע ממזון הדוחמי הכוזב עד אסרו שם ויותר לית
 לן בה ולא הוי כזודק אכן לחמת. ועוד שהוא צריך להמשיך עליו
 קדושת השכיפה ולנטל הקליפות ע"י התורה והמזמורי וכדי שיקרא
 שלחנו זה השלחן אשר לפני השם הכל כזוכר. ולפן אמרתי הגם
 בי באיזה למוד שיהיה כנחר לאדם יונא ידיו חובתו הכל מ"ת כדי
 שיהיה סדר הלמוד שקודם האכילה שיהיה לכל ישראל יחד בלם כאיש
 אחד אמרתי לסדר פה פסקוי המורגלי' אבל בני אדם וסחן מעבידי
 דחלתא: ואלו הן תחלה יאמר ג' פ' א: ויכוון ככל הכוזב לעיל:

אֲנִי יְשִׁיר מִשֶּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת
 לַיהוָה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר אֲשִׁירָה לַיהוָה כִּי־נָאֵה
 נָאֵה קוֹם וּרְכַב רַמָּה בַּיּוֹם: עֲוִי וּזְמַרְתָּ יְהוָה
 לֵי לִישׁוּעָה זֶה אֱלֹהֵי וְאֵנֹוֹהוּ אֱלֹהֵי יִבְנֵי
 וַיֹּאמְרוּ: וְהוּא אִישׁ מִלְחָמָה יְהוָה שָׁמוּ:

ואם יאמר זה המוזמר וכל אחד יכוון כפי כמו כי כל
 אשר עינים לו יראה בו רמוזים לאין מספר ונדולים
 מעשי ה' דרושים לכל חפזיהם:

מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה רִיבֵי לֹא אֶחָד: בְּנִאוֹת
 דָּשָׁא יְרִבְעָנִי עַל־מֵי כְּנוּחֹת יְנַהֲלֵנִי נַפְשִׁי

ישובב

סדר השלחן למחר

ישובב ינחני במענלי צדק למען שמו : גם
כי אלק בנא על סות לא אירא דע כי אתה
עמדי שבמך ומשענתך המה ינחמני : תערך
לפני שלחן נגד צדדי דשנת בשמן ראשי כוסי
דויה : אך טוב וחסד ירדפוני בל ימי חי
ושבתי בבית יהוה לארך ימים :

ואמב יאמכ :

אתה הוא האלהים הן זמפרנס זמכלכל
בחסדך לכל ברואים מקרני ראמים עד ביצי
כנים : עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם
את אכלם בעתו : פותח את ידך ומשביע
לכל חי רצון : נותן לחם לכל בשר כי לעולם
חסדו : ובכן יהי רצון מלפניך שגם אנהנו
נהיה בכלל הרהמים ותתן מזונותינו ברות
זבשפע ברכה והצלחה מתחרת ידך ולא
מתחת ידי מהנת בשר ודם ויקווים בנו מקרא
כתוב ולא ראיתי צדיק נעזב וחרעו כבקש לחם :

עד כאן הוא המקון הכריך לכל אדם אשר נמכו אין לנדרעי אמכ
המוסיף יוסיפו לו ברכה ומימי חלסי השמים ולו עמי שומע לי
יוסיפו לומר עוד אלו פסוקים מיד אחרי ג' פסוקים דאז יסיב :

ואלו הן שכי פסוקים מפרשת בשלח :

ויאמר

סדר השלחן למהרן

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה מִלֵּא
הָעֵמֶד מִנּוּנוּ לְמִשְׁמֶרֶת לְדַרְתֵיכֶם לְמַעַן יֵרְאוּ
אֶת הַלֶּחֶם אֲשֶׁר הֵאֱכַלְתִּי אֹתְכֶם בְּמִדְבַר
בְּהוֹצִיאִי אֹתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם : כֹּאשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיְנַיְחֵהוּ אֶהְרֶן לְפָנָי הָעֵדֻת
לְמִשְׁמֶרֶת :

סמכ יאמר ה' מקוקים מפגשת עקב ואלו סין

זוֹכֵרֶת אֶת־כָּל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הוֹלִיכְךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ זֶה אֲדַבְּעִים שְׁנָה בְּמִדְבַר לְמַעַן עֲנִתְךָ
לְנִסְתְּךָ לְדַעַת אֶת־אֲשֶׁר בְּלִבְךָ הִתְשַׁמֵּר
מִצִּוֹתַי אִם לֹא וַיַּעֲנֶךָ וַיִּרְעַבְךָ וַיֵּאֱכַלְךָ אֶת־
הַמֶּן אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ וְלֹא יָדַעְנוּ אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן
הוֹדִיעַךָ כִּי לֹא עַל־הַלֶּחֶם לְבָדוּ יַחֲוִה הָאָדָם
כִּי עַל־כָּל־מוֹצֵא פִי יְהוָה יַחֲוִה הָאָדָם :

שִׂמְלַתְךָ לֹא בִלְתָהּ מַעֲלִיךָ וְדַגְלָהּ לֹא בַעֲקָה
זֶה אֲדַבְּעִים שְׁנָה וַיִּדְעַת עִם לִבְךָ כִּי
כֹּאשֶׁר יִסַּר אִישׁ אֶת בְּנוֹ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִיִּסְרֶךָ וְשִׁמְרַת אֶת־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְלַכֵּת בְּדַרְכֵי
וְלִירְאָה אֹתוֹ :

הנה סוף פה עשרה מקוקים כנגד עשרת סדנות וכנגד

כרר השלחן למהרה

עשה מצות התלויות בפת יי וכדי לעורר כל העשר ספירות יוש
 בהן תרין אותיות כנגד תרין מצותי וכדי לזון את כל רמח אנשים
 וספה גידין של נשמת האדם ועוד יש בהן סודות מפורשות זולת
 הנסתרות קרבה ולקבר איני כריך וא' המרכה וא' הממעט וגלגל
 שיכוון לבו לשם שמים :

ואחריו עשה האדם שתקון הכל אז יטול ידיו כדת וכהלכ' .
 אמנם קודם שכתאר עכיוני הנטיל כריכין אנו להקדי'
 ולהשמיע ענה טובה לישראל והיא זאת שכל אחד יקבע זמן אכילתו
 בעת הראוי לו ע"ד שארזל בפ"ק דשבת ת"ר שעה ראשונה מאכל
 לזדים כו' שעה רביעית מאכל כל אדם כו' (ר"ל כל אדם ביכוני)
 שעה ששית מאכל תלמודי חכמים מכאן ואילך כזורק אכן למעט
 וה"מ בללא טעים מילי בנפרא כו' :

וכשבא לאכול בשע' הנבחרת לו מדת חסידו' הוא שיבדוק נקביו
 תחלה יועכ"פ אם הוא מרגיש בעצמו שכנערך לנקביו יזהר
 שלא יעבור את עצמו להמתין עד אחר האכילה שהרי הוא עושה
 שתי רעות הא' שעובר על כל תשקנו וגו' ועוד ארזל בפ' בירה הנכרך
 לנקביו ואוכל דומה לתכור שהסיקוהו ע"ג עפרו כו' עוד כת' בעל
 תולעת יעקב אל וע"ד האמת שלמכו של אדם כריך לסיית נקביו
 הגוף לפי שהוא דוגמת השלחן אשר לפני השם וכריך שלא יקריב
 לשם קיף נואה ע"כ :

וכשעשה נרכיו גדולי' או אפי' קטנים ושפטף או כנע באחד
 ממקומות המכוסים יטול ידיו פעם אחת וישפטף
 ויבך אשר יגר ואח"כ בשעת כגוב יבך עכ"י כך הוא הכרעת הר"אש
 אל בהטובות כלל ד' וכן מסקנת הטור א"ח סי' קס"ה . אמנם הרב
 מרבוותא מולקי' וסברי שריך ליטול ידיו בפ' ועל נטילת הראשון
 יבך אשר יגר ועל השניה עכ"י : והנה מי יבא אחרי המלך אשר
 כנר עשהו :

אכן לכל הדעות כראה לי מי שכונה לכתוב את עצמו בתקון
 השלחן

סדר השלחן למהרה

ששלחן ולומר פקוקים הכזכרי קודם נטילת ידים לסעודה אי אדם
עשה נרכיו לא די לו בנטילה אחת בשום פנים לא נריך שיטול שני
פעמים על נטילה הראשונה יברך אשר יברך ויברך יאמר הפקוקים
והחומר ככ' ואח"כ יטול ידיו שנית ויברך עבד' או מיד אחר שגמר
הפקוקים וקודם שנטל ידיו שנית יאמר ברכת עבד' ואח"כ יטול ידיו
שנית ויבגס ויברך המוכיא שהרי גם לעולם היה עוב וראוי לברך
עבד' קודם הנטילה כדי שתהא הנכרה עובר לעשייתה כשאר כל
הנכרות אלא שלא נהגו לעשות כך מטעם שנתם ידים אינן נקיות
ולכן עכשיו שנטל תחלה לנרכיו וינדע שידיו נקיות אז יברך עבד'
קודם הנטילה השנית להיזכר מיד אחרי גמר הפקוקים ובקשות
הכ' ל יברך עבד' ואח"כ יטול ידיו שנית ויברך המוכיא :

והנהגה

כל אדם קודם שיטול ידיו יראה אם יש על השלחן פת
ומלח וסכין כדי שלא ינטרף להפסיק בין נטילה לנכר'
אז בין ברכת נטילת ידים לברכת המוכיא גלוג' הביאו פת או מלח
אע"פ שאם אין סם שותר לומר הביאו ולא היו הפסק כיון שהוא דבר
הנריך לסעודת' מלכתחילה טוב להזהר שלא ינטרף לבא לידי כך:
וכן נריך לבדוק שלא יהא דבר חונץ ומפסיק על ידיו כיון
ענעת זהב וכדומה ואפי' שאין הענעת מהודק הרכה
נריך להסירנו וכן יסיר העיט שבין פנינו כי כל דבר המפסיק
בנטילה מפסיק בנטילת ידים לסעודה ואע"פ שהרבה אינן
מדקדקים בדבר וקוממים את ענינו על סוף שאין שייך חביבה
לנטילה וכ"ש על העיט שבין הפרכים אומרים שהוא דבר שאין
הנכלי' מקפידין עליו ולא חשיב הפסק אכן בעל כש יסווג ויזהר
כח"ש רמ"א בהנהגה טור א"ח סי' קס"א :

זוה

שכלל מאד יואר נריך האדם להזהר בנטילת ידים ובכל
הדיבין התלויה בה לעשות לפנים משורת הדין פדמנינו
בגמרא שהיו עושין בענין הנטילה לפנים משורת הדין כמו דאמר
רב קקלא אלא משאי מלא חבני מייא ויסבו לי מלא סבני טיעתא

ח סדר השלחן למהרן

כ' וכן קצתו בני שמקל זהם ה' עד שאמרו אל כל המזול
 כעילת ידיים חייב כדוי ובא לידי עניות וכעקר מן העולם • והן
 הכה כל אלו ג' עובדין מרומיין בהכי תלת מילי על כעילת ידיים •
 שמלת כדוי הוא בנימטריא שבעים אות ראשונה שלקן • שהוא ע'
 תחלת על : עוד הן ראשי תיבות עכ"ו וסופי תיבות למת •

והנה מי שזונה לעמוד על עקרי הדברים יעיין בקמד בכפי
 יוכה חלק שכי אשר סברו אחד מתלמידי האריז'ל שהוא
 מאריך הרבה בענין ולקצר אפי' בדרך שאין כאן מקומו אלא מת
 דאיתי לנלות מעט מוזער כדוי שספי יתן א לכו כלל הדברי' כעילת
 ידיים דמו לחכמה ובינה וסימניך וישא אהרן מדת חסד את ידיו
 חכמה ובינה סדומים ליה ויש בידיים עשר אכנעות כנגד יעשר
 אותיות המלוי שהוא מנד חכמה • וכ"ס פרכים כנגד אותיות של
 מלוי המלוי מנד בינה דאיתי דחמי ודינין מתערין מכה ואם קיים
 מנות כעילת קרי ביה כ"ע ליה ה"ל הטעם כלפי חסד לחכמה ובינה •
 זכתי' ביה יגדל כא כ"ה • והספך אס לא קיים מנות כעילת ק"ו
 קרי ביה כ"ל י"ה וכתיב ביה ות"ש כ"א א מחוללך ככ"בול שהרשעי'
 מתישיין כח של מעלה ולכן מדה כנגד מדה בעבוד כי הוא גרם
 כדוד וכרוד במקום דלית תמן פירודא לכן יסא הוא כדוי ויהא
 בעקר מן העולם העליון אשר תמן מקורא דחויא ובעבור שמכע
 שפע חסדים אשר בכללו עושר וכל טוב לכן יסא כדון בעניות וזכר
 הכל דחמא ליכלן ומי בעל כפ"ש יחוש לדבריכו ויגדו טובה לעמיה
 ולכל ישראל ויוסיף כח למעלה ויהפך מידת הדין לרחמים ויסוף
 באמו על כעילת ידיים ר"ת בני' ק"ל כחספ"ה הויות של חסדים
 שבהם ירחיק הטומאה ויחתק הגבוהות שברומי' נק"ת על כעילת
 שהם ת"ל כמנין חמ"ש אלדים • ויש י"ב תיבות נמטבע הברכה כמנין
 אחד שייחד הכל לחסדי' ורחמים • ואז קונא אפי' עליו ארצן כנקי"ן
 כפי ואסובבה את מובחך ה' שהוא השלחן כדמס למזנה ככרס
 והמשכיל ינין • ומעתה נתחיל לקדר מקנת דיכום העקרי'ים
 השי"פים

סדר השלחן למחרן

השייכים לנעילת ידים שאין הרבה בני אדם כזהרים בהם :

בשבא לאכול פת שמברכין עליו המוכיא יטול ידיו אפי' אינו

יודע להם שום עושאס . ואפי' אינו כונע ביד אף

החאכל . אלא אם הונה לאכול שיעור כבינה ויותר אז סייב לברך

על נעילת ידים . ופחות חכמה עד שיעור כזית יטול ולא יברך .

ופחות חכמה אפי' נעילה אינו כריך . והאוכל דבר שטבולו בא' תו'

משקים שהן יין דבש שמן חלב טל לם מים ולא כתנב המשקה

תנבו כריך ליטול ידיו ולא יברך . ואם נטל ידיו על דעת שיאכל

דבר שטבולו בא' תו' משקים הנ' ל וכש' אם נטל לרובו סתם שבעת

כטילתו לא היה בדעתו לאכול שום דבר כריך נעילה ואחכ כחלק

ורונה לאכול לחם אין אותה נעילה עולה לו אלא כריך לחזור

וליטול ידיו שנית בכוונה שהו' רונה לאכול לחם וכן דינו כל השנה

כשבוטל ידיו לאכילת לחם כריך לבוון או המוטל או הכותן המים

על ידיו שנטילה ה' תהא חכמת לאכילה כי אף לחולין כריך כוונה

לפי דעת המש' איוגם טוב לישראל הקדושים לחשוב בשעת נטילה

שתקנו ר'ל נעילה משום סך תרומה פי' שלא יבא לאכול תרומה

בלא נעילה וסתם ידים שניות לטומאה ופוסל התרומה ואע"פ דאין

שני פוסל בחולין ממ' תקמו שירגיל נעילה בחולין גזרה אעו

תרומה : ושעור של המים הוא רביעית לכל איש אשר נגפו יבא

לטהר . ופחות מזה השיעור לא עלתה לו נעילה . ומ' כל אדם

יראה להוסיף כדאמר רב סמדיא אבא תשאי מלא חפכי מיהא ויקמו לי

מלא חפכי טיבותא . וכן ק' של על' נעילת ידים שמים שמים חבל

תיבה שהן אותיות עללתי' הן בני' עשיר : שעור הנטילה

יש אומרים עד הקנה של זרוע ויא' עד מקום חבור האגבעות לכף

הידי ודאיו לכהונ' כדעת ראשון חפכי שיש כמה חלוקי דיכין כריך

להזהר מי שעושה כדעת השני משא"כ אם עושה כדעת הראשון .

מ' מי שרונה יכול לעשות אף לכתחילה כדעת שני :

אין כוונתו אלא מן הכלי ומחויק רביעית . וכן כריך שמים

רביעית

רביעית מוכנס במקום אחד שאם נטל משמינית וחזר ונטל
 משמינית יהיו טמאות כמו שהיו : וכל הכלים אפי' כלי גללים
 ואבני וכיוצא בשרים : ואם בוקב הכלי כקב גדול כב שאם ישית
 אותו לתוך עיס ובכסו העיס לתוכו דרך הפקב שהוא אז הוא
 בטל מתורת בלו ופסול לנטילת ידים אפי' כשמחזיק רביעית
 מהקב ולמטה והכי תלי כשנטל דרך פי הכלי שלמעלה מהקב
 אז לא באו המים לידו דרך כלי ולא עלתה נטילתו אבל אם נטל
 דרך הפקב שרי : וכן לא יתן מים למצרו בחפציו : והה' אם נטל ידו
 אחת מהכלי כדאוי באופן שהיא טהורה וצדק ממנה לידו אחרת
 אינו כלום שהרי אין כוונתו אלא מן הכלי וכש אותו כבי אדם
 ששופכים מים ליד א' פחות מרביעית : או לוקחים מים מתוך כור
 קטן או חרין שאין בו שיעור מקוה : לחוד יד אחת ואחכ מוונגים
 אליה ידו השנית ומוחלים שבתן יחד מלא המים הטמאים שלא יפס
 הן עושים שאז אפי' יד הראשונה היתה טמאה : וכן הרבה קלקולי
 באו עיני מחמה גדולים בעיניהם וכש מביכומים וכפרט בין עוברי
 דרכים לכן דמקבי האונס להדנות בעבייבי הנטילה ואזהרתם
 במקום הזה הגם כי אין באן מקום אלא לקנני : והנה אומר דרך
 שמוסכם עתה והחכם ויוסף לקח : וזהו בל' אדם שנטל ידיו על
 איש אחר : או מתוך כיוצא שקורין בל' ג' סס ובלעז קורין לאות
 שאני אז יזווג ידיו יחד קודם הנטילה ויתנם תחת המים כשהן
 שמוכות ותכופות יחד ואז יכול לשפסף זו בזו תכף ומיד אפי'
 קודם שכאו עליהם רביעית מים דשתייהן כחשנות כאחת או אם
 אין לו אחר ולא כיוצא ויאחז הכלי בדאשי אנבעותיו וישפוף על שתי
 ידיו כאחת : או אם ירצה ליטול כל יד בפני עצמה בין עז אחר או
 עז עצמו או מהכיוצא יעשה בא' משני דרכים או שיתן על כל יד
 רביעי' מים ואחכ ושפסם שהשופך רביעי' בכת אחת עשה כמו
 טעילה שאיכה גריבה שטיפה כפ' : או יתן מים בג' על כל יד ואחכ
 ישפסף : שאם ישפסף אחר שכתן פעם אחת על כל יד או אחר שכתן

סדר השלח לכהן

על ידי אמת פ"א ועל אמת כ"ט אז ידיו עומדות כדרך לכנען ידיו תחלה
 ואח"כ יטלם כראוי ה' הגותן : על ידי רבועית נכת אמת ובין
 העובל ידיו בכהן או נמים מכוכבי כשיעור מקום א"ס עובל אלא
 פ"א ובין א"כ כגוב ידים ולא הנכה משום דאין שם מים עומדי כלל
 אבל אם עושה שלא בדרך זה או כדרך הכוהל להגביה ידיו דהיונו
 ראשי אכנעויותיו למעלה כדי שלא יבאנו מים חוץ לפתק ויחזונו
 ויטמאו הידים : וז"ל דאם שופך על כל יד ג"פ או אפי' כ"ט כשכוהל
 עד מקום חבור היד עם הזרוע א"כ להגביה ידיו : אכן לכתחילה
 טוב שלא להקל אלא אם נעשה בדיעבד אינו נקרא באלו אוכל
 לחם עמא : ובין לעולם טוב שיזווג אדם את שתי ידיו יחד כק"ל
 כק"ב ויגביהם למעלה כל עוד שיאמר הנכבה בסוד כשיאת כפיס של
 כהנים ויאמר הנכבה בכמת שלא בחפזון אלא מלה בחלה ויכוון
 כל אחד כפי כמו אמנם יזכר שלא להגביה ידיו לא בשעת הנכבה
 ולא לאחר שגמר הנכבה כלל שכאח' שאז ידיכם קודש וברכו שאם
 יגביהם בלא ברכה ימשיך רוח הטומאה עליהם ח"ו שהן שורות על
 דבר ריקן ופגום בלי ברכה הפך הקדוש שאיכה שורה אלא על דבר
 מלא ושלם וס' ויבא יעקב שלם : ובין בענין כגוב הידים טוב לזוהר
 לכנעם היטב בס' פשאי'ו מקוויב כמו כשעובל או כשאר דרכי הכל
 מחכי שאם ירגיל עמנו שלא לכנע עתה שמה פעם יעול ידיו בענין
 שיחייב כגוב ולא יתכנב בעבור ההרבל ואז עכשו גדול ח"ו שהוא
 באלו אוכל לחם עמא ויתר חטשות הנכה : הגם כי הוא דרך נקיות
 וטהרה : והנה ראיתי הנכה בני אדם הכשרים ורובים לדקדק
 ולומר הנכבה בשעת כיבוק ידים דוקא כדי שלא להפסיק בון ברכה
 כטילת ידים לנכרת המוכיף וטעות גמור הוא הגם כי כתיב דברי
 קבלה שלא דין פשוט הוא שחן הראוי של חיוב ברכת כטילת ידים
 לומר קודם הכטילה כשאר כל הנכבות עובר לעשייתן אלא מפני
 שאין הידים נקיות ממתוכין עד אחר הכטילה א"כ מי התיר להן
 להמתין עוד יותר עד שעת כגוב לכן כת' העורף א"ס ק"כ שנידך
 לנך

סדר השליחין לטהרין

י

לנרדן קודם הבינוכ ותהא גם תה פנכה קודם לעשייתה שגש
 הכנוב הוא מן המכוח ונקרא גמר עסק הפעילה :
ובשבת לנרדן המוכיא יביחסתי ודיו על הפת שבהן ו' אכזעו
 ככבד ים חמש בכנה חמש ועז עשר מנות התלויות
 בלחם ימתק החמש בגורות שישו בוטין כלפי חסד ולזה בונו
 דאל שתקנו בכרבת המוכיא עשרה תינות כל זה טוב לחשוב בשעת
 אמירת הכרבה : וטוב לדקדק שיבט במקום הנאפה תחלה
 ומכד היות יפה שכללם והרובה להוכיא את עמנו ומסקן גרמות
 ופירושים שרדן זה ימתוך חתיכה מן הככר חתיכה אשת פניו כל
 הפת מכל הכרדן באופן שיהא בסרוסת המוכיא תהנה בעליון
 וזה תחתון וגם מהאמכע שהיה הרך שבאמכע הפת : וקודם
 שנוסה המוכיא ימתוך מעט פת וזו באופן שאם יאמן בסרוסת
 ויבדיל הכיכר לא יפרד החתיכה לגמרי אלא שאר פרוסת הככר
 יעלה עמו ואחר גמר הכרבה יעריכה לגמרי : ובשבת לא ימתוך
 כלל עד אחר הכרבה : ובשבת לאכול המוכיא יטוב אותו תחלה
 במלח ג' ולא כיש רונים להקדק ליתן המלח על גבי הפת שהוא
 דקטוק עניות אלא כדרך להגביר החסדים שהן מעוים בלחם שהוא
 צב' ע"ה סוד ג' היות שבוטפור ה' על פניו ויקרא ת' ה' וליתנם
 למעלה על הגורות שבמנו במלח וידבק המלח בלחם באופן
 שיסיה המלח טפל אל הפת למעק הדיכום עז החסדים ויהיו כולן
 גחמים ויהיה מלת לחם ממש אונתיות אלו באלו והא טרופין סמל
 גם סמל שברוב חסדיו ות' יתחול עלינו ויתחול עופותינו
 ובשגמר ברכת המוכיא יקם לעצמו חתיכה שעור כזית וכן יתן
 לכל א' מהמסובין ולא יפקוק בשום דבור או מעשה עד שגמר הוא
 לאכול חתיכת המוכיא שלו : ואם יש למסובין לכל א' פת שלם טוב
 שלא ימתכו עד שיתן להם כ"ה אלא כל א' יקם לעצמו מקשת שלו
 מיד אחר שבעו אמן : ושוב שואיר מהפח שברכו עליו המוכיא
 חתיכה כדי לאוכלה אחר גמר כל אכילה במלח מעט לקיים אחר

סדר השלחן למהרן

כל אכילתך אכול מלת נפשהו ממותק עם הלחם של ברכת
 המנוח או יקרא עליו השאיב אחריו כרכה יקודם שיתחיל לאכול
 יתחין פעם פדי שיחשוב לו לבו את כל התיקונים אשר עשה ושהוא
 השלחן אשר לפני השם ויכהג נביעות בעת האכילה ואכילתו תהא
 לשם שמים כענין שכתב סטור על פסוק בכל דרכיך דעהו וילבש
 איפה ויראה ועכס לפני מטה הקבלה ויהא נמוע באכילתו ואז יתא
 לבו בטוח בה' שלא יבשל בקעודה יהיא ולהיות ששכיוי הנביעו'
 בקעודה הוא הדבה משוכה במדינה זו לשאכ מדינות וכמעט הדבה
 פניינים שכתב במדינה אחת למרפה כחשב במקום אחר לשבח לכן
 לא ככתב כלום מדברים כאלו וכהראי בקרא ששטא אך אמנם אחת
 לדבר שיהר כל אדם שלא לדבר שיחה בעלה בעת אכילה כל זמן
 פשך השלחן כש לשון הרע הו כדי שלא יקדום קכה לחושט וינדק
 עליו אזהרת הפסוק לא תתן את פיך למטיא את בשרך בי המאכל
 שהיה ראוי להתהפך לבשר האדם יהפך לדם או לדעה או לכך בעל
 שש יזהר ונדאי זה המכהג שייך בכל המדינות ביום אמנעיו'
 שנאים בין תבשיל בשר לתבשיל גבינה הם רשות ודין שי שאוכל
 בשר בעין וחלב בעין בזה אחר זה בקעודה אחת איזה תהך שיחה
 קודם למנוחו וכיוצא מהדינין אלו הלא הנה כתובי ככל השופקים
 באר שיעב ולפי שהוא תלמא דלא שביח לא ככתבם הנה אלא זאת
 דגילים העולם הדבה לאכול בשר אחרי דגים וכן בספך על זה
 כריכה אכו להזהיר שמים אלו הם סונה מפני שקשה לדבר אחרי
 וחמירא סכנתא מאיקורא ולכן כריכין כטילת ידיה גם קינות
 והדחה על ידי אכילת לחם ושתיית מים או שאר משקס בנתיים או
 לשמות הפת במשקין ויעלה לקינות והדחה גם כריך ליטול ודיו
 דוקא במים ולא בשאר משקי' מפני שהם שמכים ונקים ואינם חנקי'
 השתן ואת המאכל וגם כריך לנגס היעב: יין ששתה האדם בתוך
 הסעוד' מנדך עליו בפהג ואין הפת מוטרו וה' כשלא קבע לשמות
 לפני המזון חבל קבע לסתות לפני המזון וכן אם עשה קדוש על

חיון אז חיון שלפני המזון או של קדוש פוטר את חיון שנתוך המזון
 ואת כל המשקין וה' לנכך עליהם • סוף מאם הביאו יין אחר ינכך
 עליו הטוב והמטיב • אף אם אינו יודע שהוא טוב מהראשון כל
 שאינו יודע בכיבוד שהוא גרועי ומ' אם הראשון היה אדום והשני
 הוא לבן כתב רמ"א שאף אם יודע שהוא רע מהראשון ינכך הטוב
 והמטיב משום שהוא בריא לנוף יותר מן האדום : ונכי אדם שאינם
 שותין יין בתוך הסעודה אלא מים או שכר וכדומה משקים אחרים
 לא ינכרו עליה' דמשיבי כנאו' מסמת סעודה לפי שאין דרך לאכול
 בלא שתיה ואפי' שהיה גמא קודם שאכל הסעודה כיון שלא רצה
 לשתות או בדי שלא יזיקו לו המים או שאר המשקים כמנא שנת
 השתייה מסמת הפת ופת פוטרתי • ויש מסעירים והמכהג כסברא
 הראשונה • והרובה להסתלק מן הספק ישב וישתה וינכך קודם
 בעילה במקו' סעודתו וינכך על דעת לשתות בתוך הסעודה האוכל
 פירות בתוך הסעוד' בלא לחם ינכך עליה' ברכה ראשונה והאחרונה
 ברכת המזון פוטרתם ואני ראיתי מרבתי המדקדקים במנות
 שאכלו הפירות תחלה עם פת ואז אפי' אם אכ"כ אכלו בלא פת לא
 ברכו כלל • וכן עיקר : אף אם גמרו האכילה לא יסור המפה
 מעל השלחן עד שגמר ברכת המזון וכן הפת לא יסור עד אחר
 ברכת המזון ויזכר מאד שיסאר פת לב"ט שכן כל מי שאינו משייב
 פת על שלפניו אינו רואה קי' ברכה שאין הנכבה חלה על שלחן
 ריקס וראיה מלחם הפנים דברכאן שריון אההוא שלחן לכך באמר
 לחם פנים לפני תמיד שלא תחסר הנכבה • וכן מניחו גבי שוכמית
 הנידה לי מה יש לך בבית אבל יזכר שלא להביא פת שלש ויתכנו
 על השלחן דמחוי כלא עשה כן לשם ע"א שא"ה עורכו' לנג שלחן :
 וכסם שאין לנכך על שלחן ריקס שאין שם לחם שהוא מזון הגוף
 כך אין לנכך על שלחן ריקס ממזון הכשמה והוא המזון שזכרנו
 דהיינו התורה שעל כל פני קודם שינכך האדם ברכת המזון ילמוד
 עם מחלקה ואז ימשין שפע ברכה עליו מנד מזון הגוף שהוא הלחם

סדר השלחן למרחץ

הנשתי ומנד מזון הכשמה שהוא לחמה של תורה שכאמ' עליו לבא
לחמו בלחתי ואז יהא תוכן לקבל שפע חכמה ודעת מלמעלה כי
כשם שהברכה הנשמית אינה באה ברקביא כן ברכה הרוחנית של
התורה והחכמה לא בא במקום רקביא כדכתי' וכלב כל חכם לב
כתתי חכמה וכן יתיב חכמתא לחכיתין. דהיינו כותן מחכמתו
ליראיו שכבר הכינו את ענמם לקבל הטובה עי' חכמת התורה
והתנות אז הקבה מוסיף עליהם דומ חכמה דעה בינה והשכל ו
אבל תי שאין לו הככה טובה תחלה עי' מעשה התורה והתנות לא
תחול עליו שפע קדושת חכמתו ית' וכן כתב בזה תרומה דף
קכ"ג ח"ל שלחן דלא אתמר עליה מלי דאורייתא עליה בתי' כו כל
שלחנות מלאו קיח נוזה ואסור לברכאיה על ההוא שלחן כו'. א"כ
כראה בהדיא שקודם ברכת המזון חייב האדם לדבר לת' זאת אינו
מדבר לת' אז אסור לברכאיה ברכת המזון על ההו' שלחן מפני שאין
הברכה חל על שלחן דיקן בלא תורה כ"ל. כללא דמלתא כפקחו
עיננו לראות בעזהי"ת בעיני השכל והדעת שדברי קדשיו הכל
שנוסכת איכות ע"ב אחר רשבי"ג שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו
עליו לת' כאלו אכלו מוצתי מתים כו' נדקו יחדיו להורות לנו שחיות
האדם ללמוד תורה קודם האכילה גס אחר האכילה קודם ברכת
המזון. ואם לא למד כלל לא בתחלה ולא בסוף או אפי' למד קודם
אכילה ולא אחר אכילה הו' למד אחר אכילה ולא קודם לה כאמר
עליו כו' כל שלחנות כו' וכדי לברך את דבריו אלה כעורר התלה
מקנת קוסיות במאמרים אלו והנה קושיא האסת. למה אמר בפי'
תרומ' שלחן דלא אתמר כו' למה לא אמר בני אדם שאכלו על שלחן
ולא אמרו עליו לת' כו' ע"ק למה אמר אסור לברכאיה למה יהא
אסור לדבר כראה בהפך שיעשה שתיים דעות האסת שלא דבר לת'
גם לא יברך בת שהוא דאוריית' נאין לומר שפסגן של דברים יתק'
שרשבי"ג ע"ה לא כיוון לפטור את האדם ההוא שלא דבר לת' על
שלחנו מברכת המזון. אלא בא לקורות שיברך וגם ילמוד תחלה

וכאלו אומר ואסור לכרכאס עליה עד שידבר לית תחלה ונא לגזס
 ולומר שאס לא תשית לבך ללמוד תורה על השלחן ותיקל בעיניך
 המנוה הריא בעבור שהו אינו איבוד לאורייתא' אז תיירא לעבור
 עבירה גדולה מוון שהיא ברכת המזון לאורייתא' ואסור לבדך עד
 שתלמוד תחלה * זה אינו' דאם כן יקסא הדרי דנריו האחרונים
 כנגד אזהרה הראשונה הם כמו יהודא ועוד לקרא' דהיינו
 שמתחלה אמר שעליו כאמר כי כל שלמות ונו' שגיהם לבני אדם
 באמר שאס לא ידברו לית על השלחן יהיה עברה גדולה נידס כלא
 אכלו מזבחי מתים * ואחב עשה אזהרה קטנה בערכה הונה מאה
 באמרו ואסור לכרכאס כו' דבני לומר שאס הרשע הזה שלא דבר
 לית על השלחן ולא שת לבו לאזהרה הראשונה שהוא כאלו אכל
 מזבחי תמי' ק'ו שלא ישית לבו לאזהרה שניה ויעבור נכ שלא לכרך:
 אלא עכ כריך לפרש שבדברו ואסור לכרכאס כו' היינו שמי שלא
 יבדק הוא אינו מוטא ככ כמי שמבדק על שלחן דלא אתמר שם לית
 איכ הדרא קושיא לדוכתא * עק למה אמר בתוספת אבות שלשה
 שאכלו כו' מה לי יהיו שלשה או שנים * גם בבאן זהר תרומה לא
 זכר שום מכין בני אדם * עק למה אמר נ' שאכלו כו' היה ראוי לומר
 ב' שנתנו לאכול והלבו להם בלא לית כלא אכלו מזבחי מתים שהרי
 אם אכלו מעט בלא לית אם ילמדו אחרי האכילה מה בכך * עק
 למה לא אמר גם כאן שאסור לבדך עליו ברכת המזון * אלא כללעך
 שמאמר הזהר דב תרומה יהיא כמשך אחרי המאמר דמסכת אבות
 וכאלו הן גיטא וסיפאי' ואמר הרשעי תחלה שלשה שאכלו על שלחן
 א' כו' ל' נ' שאכלו אפי' דבר מועט דק שהתחילו לאכול על שלחן
 אחד ולא אמרו עליו לית כלומר שלא אמרו לית קודם האכילה כדי
 להמשיך עליהם דוח קדושה ולגדש הרוחין בשיין הבאי' מסטרא
 אחרת איכ הדרי הם כאלו כתבו מקום לרוחא מסאבא לשרות שם
 וכאלו אכלו מזבחי מתים שכן זבחי אלהים אחרים * שכח' כי כל
 שלמות מלאו קיא גואה בלי מקום לל איך מקום מוכן ומנוכל

סדר השלחן למהרן

ומופגש בקדושה כדו שתחול הקדושה עליו כי אין הקדושה שורה
 לא במקום קדוש ומוזמן לקדושה כמו שזכרנו בסמוך אבל ג' שאכלו
 על שלחן א' ואחרו עליו ל' כלומר קודם שאכלו בשלחן אכלו משלחנו
 של מקום שהרי הכינו תפלה וקדשו את עמם ומקום השלחן זה
 זה השלחן אשר לפני השם ל' הוא מוכן ומוזמן לפני השם כדו
 לשנות קדושה במקום קדוש אומנם איננו ריך למימר שלשה הנם
 כי על שנים או אפי' אחד כל חיוב הלמוד שהוא ת"מ אמר ג' משום
 סיפא דמלתא שאות' שאסור לברכאם עליה וזה דוקא בשלשה ולא
 בשני' כמו שכתב בסמוך בענין זה והנה המאמר דרשני' בפ' תרומה
 קאי על תאמר זה דאבות ואומר שלחן דלא תאמר עליה מלי
 דאורייתא כלומר שלחן דאסיקנא ביה ואחרו בעבור שדברו קודם
 אכילה ל' לכן נקרא זה השלחן אשר לפני השם הכה עדן אכחנו
 בריבים להודיע שלא די בזה לסוד אלא בריך שיאמרו עליה ממש
 ל' והוא אחרי גמר האכילה שלא כשאר אלא שלחן לבד בלי שום
 מאכל ומסקה בריך לסוד ולומר עליו ל' כי אחר שהאדם אכל
 ושתי' אז הוא מנד טבעו מתגאה כזכר לכן יש קנת מקום אסוה
 להנזכים ועל כן בריך תקון אחר כדו לנפשם וכדו להחשיך קדושה
 עי' מעשה התורה ואם לא עשה כן אזי יש מקום להנזכים וכאמר
 עליו כי כל שלמות ע"ד הזכרה ולכן אמר עתה באשר הוא מדבר
 עין גמר האכילה ואסור לברכאם על שהוא שלחן והטעם מפני שאם
 יברכו אזי יבאו לזון ל' שיאמר האחד לשנים האחרים כדרך
 שאכלנו משלו שהרי בכך אוקימנא למלתא בג' בני אדם וזכר כאמר
 עליהם באלו אכלו מוצאי מתים שהן מאכלי אל אחר ועתה יוסיפו
 הטא על פשע ויאמרו כדרך לזה שאכלנו משלו שהוא אל אחר
 לכן אסור לברך עליו אומנם כשהם שנים או אחד אז אינם מומינין
 אלא מתחילין ברוך אתה יי' אתה הו' את העולם בו אינו אסור
 לברך עוד כוכל לומר שרשבי' ע"ה כיון בלשוננו באמרו באלו אכלנו
 מוצאי מתים ולא אמר באלו אכלנו מוצאי ע"ה או אלדים אחרים

לרמו אל סוד אמרם אל • עם הארץ אסור לאכול בשר • והוא עגם
הדבר דכתיב מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה וגו' ודי
בזה • א"כ ינא לכו מזה מבואר באר היטב שחייב כל אדם ללמוד
קודם שמתחיל לאכול • ונ"כ קודם ברכת המזון ובפרט השוכ' שיצאת
לאותן בני אדם שרונים לפרט דברי הרשב"י דמסקת אבות ג' שאכלו
כו' ולא אמרו עליו ל"ת כו' היינו כשלא נרכו ברכת המזון אכל מי
שמכרך ברכת המזון פוטר את עגמו גם מחיוב לטוד התורה שזהו
סקר גמור ומחלט שדברי רשב"י ע"ה אמר להדיא ואסור לברכאם על
שהוא שלחן • אמנם ראינו לסקר ג"כ בבאן דבר מוסכם וטוב לכל
ובפרט יתיישב ע"פ דרכנו הכו' שהשלחן דומה למזבח כפרה לבן
יאמרו ג"כ בכל יום המזמור של אותו היום שהלויים היו אומרי' ב"כ
קודם ברכת המזון ואז יהיה זה השלחן אשר לפני ה' ע"ד הכוכב
גם יש בכל מזמור ומזמור מהשירים אלו רמיזות הדבס לתקון
השלחן ולהחסיך קדושה כל אחד יכוון כפי כחו • גם סדתי פה
מזמור קלו' שהוא על כהדות בכל שיאמרוסו בכל סעודה אחרי גמר
סשיר של אותו היום כי כן כתב הזמר תרומה דף קכ"ז ואל מאן
באתעדן על פתוריה ומתעבנ באילין מכלין אית ליה לאדבריא
ולדאנא על קדושא דארעא קדישא ועל היבלת דמלבא
דקא אתסריב ובגין שהוא עניבו דקא אתעניב על

פתוריה בההוא סדוא ומשתיא דתמן ק"כ

קשיב עליה כאלו בכה ב"ה ובכה כל

איכון סביבי דבי מקדשא

זכאה סולקים

ע"כ:

ואלו חן המזמורים •

פסיכיים שקיו קלויס אומרים ככל יום על הדוכן גיוס לאשון
קיו אומרים:

לְדוֹר מְזֻמָּר לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָה תִּבְלָל
 וּשְׁבִי בָהּ: כִּי הוּא עַל יָמִים יִסְדָּה
 וְעַל נְהֻרוֹת יְבוֹנְנָה: מִי יַעֲלֶה בְּרֵר יְהוָה וּמִי
 יִקּוּם בְּבָקוּם קִדְשׁוֹ: נָקִי כַפַּיִם וּבֵרֶךְ רַב
 אֲשֶׁר לֹא נִשְׂמָא לְשׁוֹנָא נַפְשׁוֹ וְלֹא נִשְׁבַּע
 לְכַדְמָה: יֵשֶׁא בְּרַכְתָּהּ בְּאֵת יְהוָה וְיַעֲדֶקְהָ
 מֵאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: זֶה דוֹר דָּוִד שׁוֹ מִבְּקִשֵׁי פְּנִיךָ
 יַעֲקֹב סֵלָה: שְׂאוּ שְׁעָרוֹס רְאִישֵׁיכֶם וְהִנֵּשְׂאוּ
 פִתְחֵי עוֹלָם וְיִכְוֹא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד: מִי זֶה
 מֶלֶךְ הַכְּבוֹד יְהוָה עֲזוֹנוֹ וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר
 מִלְחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרוֹס רְאִישֵׁיכֶם וְשִׂאוּ פִתְחֵי
 עוֹלָם וְיִבֹא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ
 הַכְּבוֹד יְהוָה יִצְבֹּאֹת הוּא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד סֵלָה:

מזמור ליום שבת

שִׁיר מְזֻמָּר לְבְנֵי קִרְתָּי: גְּדוֹל יְהוָה וּמְהִלָּל
 מֵאֵד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הֲרֵךְ קִדְשׁוֹ: יִפְהַ
 נוֹף מְשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ הֲרֵי צִוּוֹן יִדְבַחְתִּי צִפּוֹן קִרְיָת
 מֶלֶךְ

מֶלֶךְ רַב: אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נִוְדַע לְמִשְׁנָבִי
 כִּי הִנֵּה הַמַּלְכִים נִוְעְדוּ עִבְדוּ וַיִּחְדְּרוּ: הַמֶּלֶךְ
 רָאוּ כֵן תִּמְהוּ נִבְהָלוּ נִחְפְּזוּ: דַּעַר אַחֲזַתֶם
 שֵׁם חַיִל בְּיִלְדָהּ: בְּרוּחַ קָדִים תִּשְׁבֵּר אֲנִיּוֹת
 תְּרַשִּׁישׁ: כֹּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן דָּאִינוּ בְּעִיר יְהוּה
 צְבָאוֹת בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהִים יִפְתַּנֵּה עַד עוֹלָם
 סֵלָה: דְּמִינוּ אֱלֹהִים חֲסֹדְךָ בְּקִרְבֵּי הַיְכָלְךָ:
 בְּשִׁמְךָ אֱלֹהִים בֵּן תִּהְיֶה לְךָ עַל קְצוֹת אֶרֶץ צֹדֵק
 מִלֵּאָה יִמְיֶנְךָ: יִשְׁמַח הַר צִיּוֹן תִּגְלַנָּה בְּנוֹת
 יְהוּדָה לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ: סִבּוּ צִיּוֹן זֶה קִיפּוֹרֶהָ
 סִפְרוּ מִגְדָּלֶיהָ: שִׁיתוּ לִבְכֶם לַחִילָה פִּסְנֶה
 אַרְמְנוֹתֶיהָ לְמַעַן תִּסְפְּרוּ לְרוֹב אַחֲרוֹן: כִּי זֶה
 אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ עוֹלָם וְעַד הוּא יִנְהַנֵּנוּ עַל מוֹת:

מִזְמוֹר לְאַסָּף אֱלֹהִים נִצַּב בְּעֶדְת־אֵל בְּקִרְבֵּי
 אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט: עַד כִּתִּי תִשְׁפֹּט
 עוֹל וּפְנֵי רַשָּׁעִים תִּשְׁאוּ סֵלָה: שְׁפֹטוּ דָל וְיִתּוֹם
 עֲנִי וְרֵשַׁע הַצְּדִיקוּ: פִּלְטוּ דָל וְאַבְיוֹן מֵאֵד רַשָּׁעִים
 הַצִּילוּ: לֹא יִדְעוּ וְלֹא יִבְיֵנוּ בַחֲשֶׁכָה יִתְהַלְכוּ
 יְמוֹתוֹ

מזמורים

וּמְזוּמוֹ כָּל־מוֹסְדֵי אֶרֶץ : אֲנִי־אָמַרְתִּי אֱלֹהִים
 אַתֶּם וּבְנֵי עֲלִיּוֹן כָּל־כֶּסֶם : אֲכֵן כַּאֲדָם תִּמְוֹתוֹן
 וּכְאַחַד הַשְּׂרִים תִּפְלוּ : קוּמָה אֱלֹהִים שִׁפְטָה
 הָאָרֶץ כִּי־אַתָּה תִּנְחַל בְּכָל־הַנְּוִים :

עֲזַמּוֹךְ לַיּוֹם כִּי־עִי :

אֶל־נִקְמוֹת יְהוָה אֵל נִקְמוֹת הוֹפִיעַ : הַנְּשֵׂא
 שִׁפְטָה הָאָרֶץ הַשֹּׁב נִמּוֹל עַל־נַאִים : עַד־
 מִתִּי־רָשָׁעִים יְהוָה עַד־מִתִּי־רָשָׁעִים יַעֲלוּ וַיִּבְעוּ
 יִדְבְּרוּ עֵתְקָ וְתֹאמְרוּ כָּל־פַּעְלֵי אֲוֹן : עִמָּךְ יְהוָה
 יִדְבְּאוּ וְנִחַלְתֶּךָ יַעֲנֶה : אֲלֵמְנָה נִגְרֵי יְהוָה וְיִתּוּמִים
 יִרְצָחוּ : וַיֹּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה יְהוָה וְלֹא יִבִּין וְאֱלֹהֵי
 יַעֲקֹב : בִּינוּ בְּעָרִים בְּעַסִּים וּכְסִילוֹסִים מִתִּי
 תִּשְׁכְּלוּ : הַנִּטְעֵ אֲוֹן הֲלֹא יִשְׁמַע אִם־יִצַּח
 עֵינֵי הֲלֹא יִבִּיט : הַיּוֹכֵר נְוִים הֲלֹא יוֹכִיחַ הַמַּלְמֵד
 אָדָם דַּעְתּוֹ : יְהוָה יוֹדֵעַ מַחֲשֵׁבוֹת אָדָם כִּי־
 הֵמָּה הַבַּל : אֲשֶׁר־יִי־הַנְּבִיר אֲשֶׁר־תִּי־סַרְנוּ יְהוָה
 וּמִתּוֹרַתְךָ תִּלְכְּדֵנוּ : לְהַשְׁקִיט לּוֹ מִיַּמִּידַע עַד
 יִכְרַח לְרָשָׁע שִׁחַת : כִּי־לֹא־יִשַׁשׁ יְהוָה עִמּוֹ
 וְנִחַלְתּוֹ לֹא יַעֲזֹב : כִּי־עַד־צַדִּיק יִשׁוּב מִשִּׁפְטָה

וְאַחֲרָיו

ואחריו כל ישרי לב : מִי־יָקוּם לִי־עַם־מִרְעִים
 מִי־יִתְיַצֵּב לִי־עַם־פְּעֻלֵי־אֶזְרָא : לֹלֵי־יִהְיֶה־עֲזֹרָתָהּ
 לִי בְּמַעַט־יִשְׁכְּנָה־דוֹפָה־נַפְשִׁי : אִם־אֲמַרְתִּי
 מַטֵּה־רַגְלִי־הַסֹּדֵק־יְהוֹה־יִסְעֲדֵנִי : בְּחֵב־שִׁרְעֵפִי
 בְּקִרְבִי־תִנְחֹמֵיךְ־יִשְׁעֵשְׂעוּ־נַפְשִׁי : הִיחַכְרְךָ
 כִּסְא־הַזֹּהוֹת־יֵצֵד־עִמָּל־עָלַי־חֵק : יָגִדוּ־עַל־נַפְשִׁי
 צְדִיק־וְדָם־נָקִי־יִרְשִׁיעוּ : וַיְהִי־יְהוֹה־לִי־לְמִשְׁנֵב
 וְאֱלֹהֵי־לְצֹר־מַחְסִי : וַיֵּשֶׁב־עָלַי־הֵם־אֶת־אוֹנֵם
 וּבִרְעָתָם־יִצְמִיתֵם־יִצְמִיתֵם־יְהוֹה־אֱלֹהֵינוּ :

מזמור ליום סמיטי

לְמִנְצָחַ עַל־הַגְּתִית־לְאַסָּף : הֲרִנְנוּ־לְאֱלֹהִים
 עֲזֹנֵנוּ־הֲרִיעוּ־לְאֱלֹהֵי־יַעֲקֹב : שְׂאֵר
 זְמִרָה־וְתִנְרוֹתָךְ־כְּגֹר־נְעִים־עִם־נָבֶל : תִּקְעוּ
 בְּחֹדֶשׁ־שׁוֹפָר־בְּכֶסֶה־לְיוֹם־חֲגֵנוּ : כִּי־חֵק
 לְיִשְׂרָאֵל־הוּא־מִשְׁפָּט־לְאֱלֹהֵי־יַעֲקֹב : עֲדוּתִי
 בִּיהוֹסֵף־שָׁמוֹ־בִצְאָתוֹ־עַל־אֶרֶץ־מִצְרַיִם־שִׁפְתֵי־לֹא־
 יִדְעֵתִי־אֲשַׁמְעוּ : הַסִּירוּתִי־מִסָּבֵל־שִׁכְמוֹ־כְּפִי
 מִדֹּד־תַּעֲבֹרְנָהּ : בְּצִרָה־קִרְאתִי־וְאֶחֱלֶצֶךָ־אֲעֹנֶךָ
 בְּסִתֵּר־רַעַם־אֶכְחַנְךָ־עַל־מִי־מְרִיבָה־סֵלָה : שִׁמְעוּ
 עַמִּי

עמי ואעידה בך ישראל אם תשמע לי: לא
 יהיה בך אל זר ולא תשתחווה לאל נכר:
 אנכי יהוה אל הים המעלה בארץ מצרים
 הרחב פיה ואמלאהו: ולא שמע עמי לקולי
 וישראל לא אבה לי: ואשלחו בשריות
 לבם ילכו במועצותיהם: לו עמי שמע לי
 ישראל בדרך יהלכו: כמעט אויביהם אכניע
 ועל צריהם אשיב ידי: משנאי יהוה יכחשו
 לו ויהי עתם לעולם: ויאכילו מחלב חטה
 ומצור דבש אשביעך:

מזמור ליום ששי

יהוה מלך נאות לבש יהוה עז התאזר אף
 תכון תבל בל תמוט: נכון כסאך
 מאז מעולם אתה: נשאו נהרות יהוה נשאו
 נהרות קולם ישאו נהרות דכים: מקולותי
 מים רבים אדירים משברי ים אדיר במרום
 יהוה עדתיקי נאמנו מאד לביתך נאווה קדש
 יהוה לארץ ימים:

פזמור שיר ליום השבת טוב להודות ליהוה
 ולזמר לשמח עליון : להגיד בבקר
 חסדך ואמונתך כלילות : עלי עשור ועלי
 גבל עלי הגיון בכנור : כי שמחתני יהוה
 בפעלה במעשי ידך ארגן : מה גדלו מעשיך
 יהוה מאד עמקו מחשבתך : איש בעד לא
 ידע וכסיל לא יבין את זאת : בפרח רשעים
 כמו עשב ויציצו כל פעלי און להשמדם עדי
 עד : ואתה מרום לעולם יהוה : כי הנה איביך
 יהוה כי הגרה איביך יאבדו יתפרדו כל פעלי
 און : ותרם כראים קרני בלתי בשמן הענן :
 ותבט עיני בשורי בקמים עלי מרעים תשמענה
 אזני : צדיק בתמה יפרח כארוכל בנון ושנה :
 שתולים בבית יהוה בחצרות אלהינו יפריחו :
 עוד ינובון בשיבה השנים ורעננים יהיו : להגיד
 כי ישר יהודה צורי ולא עולתרה בו :
 קלו על גהרות בכל שם ישבנו גם
 בכינו בזכרנו את ציון : על ערבים בתוכה
 תלינו

תְּלִינּוּ בְּנִרְוֹתֵינוּ : כִּי שָׁם שְׁאַלְנוּ שׁוֹכְנֵינוּ דְבַר־
 שִׁיר וְתוֹלְלֵינוּ שְׂמֵחָה שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן :
 אֵיךְ נִשִּׁיר אֶת־שִׁיר יְהוָה עַל אֲדַמַּת נֹכַר :

אִם אֲשַׁכַּחְךָ יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי : תִּדְבַּק
 לְשׁוֹנִי לְחִבֵּי אִם לֹא אֲזַכְּרֶכִי אִם לֹא אֶעֱלֶה
 אֶת יְרוּשָׁלַם עַל־רֹאשׁ שְׂמֵחָתִי : זְכֹר יְהוָה י
 לְבַנֵי אֲדוּם אֶת־יוֹם יְרוּשָׁלַם הָאֲמָרִים עֲרוּי עָרוּ
 עַד הַיְכוֹד בָּהּ : בֵּת בָּבֶל הַשְׂדוּדָה אֲשֶׁר־
 שִׁוְשָׁלַם לָךְ אֶת־נְמוֹלֶךְ שֶׁנִּמְלַת לָנוּ : אֲשֶׁר־
 שׁוֹאֲחֵזוּ וְנִפְּץ אֶת עוֹלְלֶיךָ אֶל־הַסַּלְעַ :

והנה אחר שאמר ד'ת או המזמורים ככל וקודם שיבדק יעול
 ודיו תחלה על גבי כלי או על גבי עינים דקיס וכיוצא
 אך לא ע"ג קרקע ויטפיל ראשי אנבעותיו למע' כדי שתרג הזוהמא
 זיטלם עד פדק שכי של האנבעות ולא יברך שום ברכה על כטיילס
 שר ותים אחרוכים אלו הם סוכה ומפורש טעם סיוכס משום שאמרו
 סכמים אחרי כלל אכילתך אכול מלח כו' וסיושיכן למלס סדומית
 ועמס רוכ העולס איכן כוהרין כסס משום שאין לנו מלס סדומית
 ועוד סדרו אין אנו כוהרין לאכול מלס אחרי גמר האכילה . מפני
 סקסס לחס סלכו יש בו מלס כמס למ' אל כשע' א"ס סו' קע' אמכס
 להיות שנעלי קבלה כלס ראשוכים גם אחרוכים מוהרין סרנס
 געכין סיוכ מים אחרוכים גם כומן סזס כדי למיהכ סולקיס
 דמקטרג כוהמא דמיין כמראין . גם מנד דיכא דגמרא יש לפקפק

פדכד לבן צפול כפש יחוס על כפשו ויחוש לדכרכו אלה הנאמרים
 באות ובישרה ימנע גמרא וקברא אלא שבאן תפסכו דרך קננה :
 להדריך כל אשר דעתו זכה ונקה ומי שזוהר במיטתאמרובי יזהר
 במי צדק ואל תכף לנטילה נרכה ואסור לאכול ולשתות אחר
 הכטיילה עד שיברך ברכת המזון * וכן אם אחר בעל הסית סב
 לן ופניך אסור לשתות עוד בלא ברכה משום דהוי היסט הדעת *
 אמנם יכול לשתות כשיברך עליו תחלה * ואכילה שלאחר אמירת
 הב לן ופניך לדעת הראש דינה כשתייה אבל להר' ונה ופר' שאני
 דאם נכה לחזור לאכילתו איך לברך פעם אחרת שכל שלא בטל
 ידיו במים אחרונים לא כסתלק לנאמרי מאכילה * ואם לא אחר סב
 לן וכבר גס לא בטל ידיו במים אחרונים משכטל הכוס לברך הוי
 היסט הדעת : ובר' אדם אם יש לו זמון שלש כוונ' לחזור ולהדפ
 אחרי כוס של ברכת המזון * ומנה מן המובחר לברך על הוי *
 ובמקום שאין יין מצוי וסבר או מי דכש או שאר משקיף הוי חמר
 מדינה מצרכין עליהם * וכראה שכל מדינת פולין יותר טוב לברך
 על השבר יותר מעל מי דבש שקורין מע'ד מפני שהשבר יותר מנוח
 והוא עיקר חמר מדינה * ויא שאפי' יסיד המכרך כריך לסדר אחר
 כוס של ברכת המזון * וכתב רמ"א זל בהנהגה וזל ויש מדקדקים
 כשתכריבין ביסוד על היין שלא לחמו הכוס בידם רק מכיסיין
 אותה על השלחן לפניהם וככוון מנהג זה ע"ד הקבלה * עכ"ל ואיני
 יודע מהיכן ינא לו זה הרי כתו' בזהר ע' תרומת דף קכ"ו ע"ב וכך
 בשאר מקומות הסך הדברים * ואל שם כוס של ברכה לא הוי אלא
 עתלתא כו' ועל דא לא אנטריך כוס אלא בתלתא כו' גס שאלתי על
 זה את מורי ורבתי הנקייאים נכל חדרי הקבלה והשיבתי שאינם
 יודעו אפי' דתו לדבריו לכן כראה לפני דבריו כן שאותן שמכיסיין
 את הכוס על השלחן ואיך משקיין הכוס ביד עושיין יפה על כד
 מקבלה יותר מאותן שאותן הכוס בידיהם אבל יסיד שמכרך כלל
 כוס כלל ועיקר כלומר שאין כוס אפי' מונח לפני על השלחן הוא

סדר השלחן למהרן

ויתר טוב וכבון הרבה • מפני שעל פי הקבלה כריך תי שמתוך על
 הכוס שיגשה הזמחה והזמחה להזמחה דהיינו לומר הט לן וככריך
 גם ככריך שאכלנו משלו כו' כדי להכניס המזמין במש בזה שלק דף
 קפ"ו ע"כ ע"ש • וזה אין שייך ביחוד אלא בזמן ג' והמשכיל יבין :
 ובל' מאן למכרך על הכוס וזהר בעשה דברים שכאמרו בוי' שהן :
 פלטה' שט"פה' אי' מל' אי' עטורי' עטורי' ומקבלו בשתי ידי ונותנו
 לימינו ומנדינו מן הקרקע ארמון השלחן טפה • וכותן בו עיבות
 ומשגרו לאכשי' ציתו : ואל יקל בהן אדם לתקן ככל מאי דאפשר כי
 הן תקובין עלאיך • והנה שמעתי ופאיתי מחסידים ואנשי מעשה
 המדקדקים במנות שכהנו ליקח כוס לברכת המזון שיש לו שפה
 למעלה כעין עטרה וממלאים אותו מלא עד השפה הריא' באופן
 שיהיה הכוס מעוטרי' גם מלא • ל"ל עד השפה והוא באמת הדור
 ממוק ומיבוס מספיק על מלת עטור • שאין הכרח שיחוייב האדם
 לעשות דוקא כעין רב יבולא ורב הסדא • ושאר התשעה דברי' כגם
 הם מבוארים בטור שיכולין גם גריכו' ומחוייבו לעשות ואין לשכות'
 כי לא דבר רק הוא סו' כי הוא חייבו ואורך ימינו ויתר על כל טוב
 שנפון לכדקיס לע"ה המקיימין לו עשרה דברי' שהן בכללן ונפועין
 תקון מעורר עשר ספירות הרי הוא ממשיך שפע טובה ונרפה לו
 ולכל העולם • ולכן הכוס שהוא מתוקן כדאורי' בעשר דברים הכל'
 בריך האדם לקבלן בשתי ידיו שיש בהן עשר אבנעות חמש כנגד
 חמש שהן דין ודמתי' כדי ליחדם יחד גיחור עי' תקובין ספ"ל ואח"כ
 פותחו ציד ימין להמשיך השפע כולו לחמים וימתקו הדיוכין וזהו
 שמנדינו טפה שהוא חמש אבנעות כדי לקורות' שכיכל' אחמש
 הנבוא' ונספך מדת הדין לרחמי' וכן בא קרמו צפוק כוס ישועות
 אשא מלת פוס ור"ת של ישועות אשא הן עולין בא' כמספר עפ"ה •
 להודו' לשוד המזכר' ודי בזה : וחכם ומשכיל • פהכה וכחכם מבייל'
 ואכחכו ביתן הודיה' ללא ית' אשר בפניו בן חסיס' על מנת כוס' חויה'
 הוא נחמיו יזכרו במסרה לכיין בית תפארתינו והעיר על תלפ'

ברכה

תקיא בקויה • אכ"ר :

105

ברכת המזון סדוויק עפ מהרר נפתלי

המברך ברכת המזון בזימון שלשה או עשרה ויותר כדי להוכיח את כלן אזי מיד כשקיבל הכוס בשתי ידיו וקודם שיטכו ליד ימין ככל יאמר למסובין :

רבותי נאמר ברכת המזון :

או יכול לומר בלשון אשכנז כשהסמכה אשכנזים :

רבותי ווילן מיר בענטשיין

וכן כשהסמכה לועזים יכול לומר בלעז :

רבותי ווילימו דיר ברכה

ועמקובים עונים לעולם בלשון הקודש ואומרים :

יהי שם יי מבורך מעתה ועד עולם

ואז יתן המברך את הכוס לידו הימנית ויסיב יד שמאל מהסוס עד סוף כל הבכיה ואם הכוס גדול יכול לסייע באופן שאין יד שמאל תהא פוגעת בכוס להיכוני שיכתימה תחת יד הימין ואומר אל המסובין כשהן שלשה :

נברך שאכלנו משלו : ואם עונים

ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו :

המברך מוזר ואומר **נברך שאכלנו משלו ובטובו**

חיינו ברוך הוא וברוך שמו באף אמה סוף כו'

ואם המסובים עם המברך הם עשרה או יותר יאמר המברך :

נברך אלהינו שאכלנו משלו והמסובין עונים

סדר ברכת המזון

ברוך אלהינו שאכלנו כו' והמניח מזון ואומר
ברוך אלקינו ככלי וכנית סתמים מוסיפים שמעמסה כמעוכו *

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם הוון
את העולם בלו בטובו בחן בהסדר
וברחמים נותן לחם לכל בשר כי לעולם
חסדו: ובטובו הנדול תמיד לא חסר לנו
ואליחסר לנו מזון לעולם כל סאל סלת מזון:

ועד בעבור שמו הנדול כי הוא זן ומפרנס לכל
ומטיב לכל ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא
ברוך אתה יי הוון את הכל:

גודה לך יי אלהינו על שהנחלת לאבותנו
ארץ חמדה טובה ורחבה ועל

שהוצאתנו יי אלהינו מארץ מצרים ופרדתנו מבית
עבדים כנשים אין סומרים זס ועל בריתך שחתמת

בבשרנו: וממילין כאן: ועל תורתך של מדתנו
ועל חקך שהודעתנו ועל חיוס חן וחסד

שהוננתנו ועל אכילת מזון שאתה זן ומפרנס
אותנו תמיד בכל יום ובכל עת ובכל שעה:

במחכה ופונים סומרים כאן על סקמים ועל סמוקן כו':
ועל

ועל הכל יי אלהינו אנחנו מודים לך ומברכים
 אותך יתברך שמך בפני כל חי תמיד
 לעולם ועד ככתוב ואכלת ושבעת וברכת את
 יי אל ה' על הארץ הטובה אשר נתן לך
 ברוך אתה יי על הארץ ועל המזון

מסרה אשכנזי כלו לא גרם מלת אלסינו :

רחם יי אלהינו עלינו ועל ישראל עמך ועל
 ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך
 ועל מלכות בית דוד משיחך ועל הבית הגדול
 והקדוש שנקרא שמך עליו אלהינו
 אבינו רוענו זוננו פרנסנו וכלכלינו
 והרויחנו והרווח לנו יי אלהינו
 מהרה מכל צרותינו ונא אל

תצריכנו יי אלהינו לא לידו מתנת בשר ודם
 ולא לידו הלואתם כי אם לידך הכלאה
 הפתוחה הקדושה והרחבה שלא
 נבוש ולא נבלם לעולם ועד

ובנה ירושלים עיר הקודש במהרה ביומינו
 באי בונה ברחמים ירושלים אמן
 ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם ה' אל
 אבינו

מסרה אשכנזי
 גרם מלת אלסינו :
 גרם לו כלכלני
 ערכנו :

כסידור קלף כתוב
 אשכנזי רוענו לענו
 ונכנו כו' :

מסרה אש
 כי סיכות אלנ :

סדר ברכת המזון

אֲבִינוּ מִלְכֵנוּ אֲדִירֵנוּ בּוֹרְאֵנוּ גּוֹאֲלֵנוּ יוֹצְרֵנוּ
קְדוֹשֵׁנוּ קְדוֹשׁ יַעֲקֹב רוֹעֵנוּ רוֹעֵה יִשְׂרָאֵל הַמֶּלֶךְ
הַטּוֹב וְהַמְּטִיב לְכָל שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם הוּא הַטּוֹב
מְטִיב יְטִיב לָנוּ : הוּא גַּמְלָנוּ הוּא גּוֹמְלָנוּ הוּא
יְגַמְלָנוּ לְעַד לַחַן וְלַחֲסֵד וְלִרְחֻמִּים וְלִרְוַח
הַצֵּלָה וְהַצִּלָּה בְּרַכָּה וְיִשׁוּעָה נַחֲמָה פְּרִנְסָה
וְכַל כָּלֵה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוֹב וּמְבַל
טוֹב אֵל יַחֲסֵרְנוּ :

הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִמְלֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד :
הַרְחֵמֵנוּ הוּא יַתְכַּרְךָ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ :
הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִשְׁתַּכַּח לְדוֹר דּוֹרִים וְיִתְפָּאֵר בְּנוֹ
לְנִצְחַת נִצְחִים וְיִתְהַדָּר בְּנוֹ לְעַד וְלְעוֹלָם מִי עוֹלָמִים :
הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִפְרִנְסֵנוּ בְּכַבוֹד :
הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִשְׁבּוֹר עוֹל גְּלוּת מַעַל צִוְּאָרֵנוּ
וְהוּא יוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיזָה לְאַרְצֵנוּ :
הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִשְׁלַח לָנוּ בְּרַכָּה מְרַבָּה בְּבֵית
זֶה וְעַל שְׂרָחַן זֶה שֶׁאֲכַלְנוּ עָלָיו :
הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִשְׁלַח לָנוּ אֶת אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא זְכוֹר
לְטוֹב וְיִבְרַךְ אוֹתֵנוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִמֶּנּוּ בְּשֵׁמוֹ :
הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִבְרַךְ אֶת אָבִי מְרִי בְעַל הַבַּיִת

הזה

הַזֶּה וְאֵת אֲמֵן מוֹדֵתוֹ בְּעֵלֵה הַבַּיִת הַזֶּה אוֹתָם
וְאֵת זֵרֵעַם וְאֵת בֵּיתָם וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם
אוֹתָנוּ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לָנוּ כְּמֹן שֶׁבֵרַךְ אֶת אֲבוֹתֵינוּ
וְאֶבְרָהִם וְיִצְחָק וְיַעֲקֹב בְּכָל מְכַל כָּל בֶּן יִבְרַךְ
אוֹתוֹ וְאֵתָנוּ כָּל נֹו יְהוּד בְּבִרְכָה שְׁלֵמָה וְאָמְרוּ
אֲמֵן

וְאֵם סֵעֵבֶרֶךְ לִיכֹו בְּבִית סִכְנו סֵלֵא בְּבִית סִמֵר וְסֵאָר

הוּא יְבָרַךְ אֶת מְרוֹ בְּעַל הַבַּיִת הַזֶּה אוֹתוֹ וְאֵת
אֲשֶׁתוֹ וְאֵת זֵרְעוֹ וְאֵת בֵּיתוֹ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לוֹ
בְּמֵרוֹם יְלִמְדוּ עֲלֵינוּ זְכוֹרֵת שְׁתָּהֵא
לְמִשְׁמֵרֵת שְׁלוֹם וְנִשְׂא בְּרִכָּה מֵאֵת
יְי וְצַדִּיקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְנִמְצָא חֵן וְשִׂכָּל טוֹב
בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם :

הַרְחֵמֵן הוּא יִנְחִילָנוּ לְיוֹם שִׂכְלוֹ שֶׁבֶת :
הַרְחֵמֵן הוּא יִזְכְּנוּ לְיִמּוֹת הַמְּשִׁיחַ וְלַחַיֵּי עוֹלָם
הַבָּא מְנַדִּיל יִשׁוּעוֹת מְלַכּוֹ וְעוֹשֶׂה
חֶסֶד לְמַשְׁיָחוֹ לְהוֹד וּלְזַדְעוֹ עַד עוֹלָם עוֹשֶׂה
שְׁלוֹם בְּמֵרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל
כָּל יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ אֲמֵן :

יְדָאוּ אֶת יְי קְדוֹשֵׁנוּ בִּי אֵין מַחְסוֹר לְיִרְיָאוּ
בְּפִידִים דְּשׁוֹ וְדַעְבּוֹ וְדוֹרְשֵׁי יְי רֵא
יְחַסְדּוֹ כָּל טוֹב :

ברכת

ברכת המזון הקצר למהר"ן

ברכה

המזון הקצר למנך בו סילדים * גם הגדולים יוכלו בו בעת סעודה
טעמים הרבה בתלפתם או בעסקי טעמים ומתנם כמו ביוסף
עסוק וכדומה * כי טוב תענו בכוכה בו * נתקן עם סיוסר והדין * על הססיד
סעודה סעור במתלי ינו * ונדפס בספסמת סעודה גדולי הסכמים דאוסלמא ינו *
ברכה ראשונה יאמר כולה בתקונה : ולפיכך יאמר כודה כג

ואם אמר במקום ברכת הזן *

ברוך רחמנא מרא מלכא * כרי לסקדים סס למלכות * **דעלמא** *

כמבו מו' בעס כי אם דינו תיבת סעולם כריך לסוזר דמלך לכד אינו סלכות
דיחב האי פתאוו ובטובו הגדול תמיד לא יחמר לנו ואל יחמר
לנו חלב הטוה : **ברוך רחמנא דין כולא בעתו** :
כרי זס ינאן כדעבד ולא לכספס כלל * כל לקטנים פסות סס סס :

ברוך לה"י אלהינו : על שהנחלת ארץ חמדה טובה
ורחבה לאבותינו : ונתת לנו ברית ותורה ורחם
לשובע ולא לרוח : באי על הארץ ועל המזון : רחם יי
אלהינו עלינו על ישראל עמך ועל ירושלים ועל מלכות בית
דין משיחך : ותגדיל במהרה כבוד הבית ורחמנו בכפלים
ברוך אתה יי בונה ברחמים ירושלים אמן :

ברוך אל אמה אבינו מלכנו המלך הטוב והמטיב לכלנו :
הוא הטוב הוא מטיב הוא יטיב לנו : הוא גמלנו הוא
גומלנו הוא יגמלנו לעד בחסד ורחן : וברחמיו יזכנו לימות
המשיח ועשה שלום עלינו ועל כל ישראל אמן :
גמלא פינו תחלה לעת יבכה העיר על תלות ובגלותינו לרוב
סדרותינו לתפלה קצרה ימן * באי אמה בורא פרי הגפן :
ומי סיכך על שאר משקה יאמר כך ובגלותינו יסיה לאספק
דילוננו כמאחנו * נאי אמה ססכל גהיס כדכרו *

תם וגשלם

פירוש ברכת המזון להגאון מהר"ר

נתן שפירא

זלה

בברך שאכלנו משלך וכו' . בתחלת מרק שלשה שאכלו שנינו
 ג' שאכלו סייבי' לזמן ובגמר' יליף לה מקראי' : וענין
 הזמן פרש' והמרכי לזמן להזדמן יחד לבחוק ברכה בלשון רבים
 כגון ככך . ע"כ . ו'ל הכל בו בסיומן כ"ה והל"ד איכזרסה בה לבנות
 ברכו' וענין הזמן הוא ריבוי שני גדולה לבדא יתברך . שמזמנין
 ומתרין זה את זה ומתוועדין יחד להודות לו ולשבחו ולפארו על
 שפע טובתו כמו שכאמר וכרומחה שמו יחדיו ע"כ . ויש לך
 לדעת מסדר הזימון כתב ריב"ה ז"ל בטור ז"ס סיומן ק"כ שאומר אחד
 מהם לשני' כבוד שאכלנו משלך והם עומדין ברוך שאכלנו משלך ובטוב
 סייבו והוא חוזר ואומר ברוך שאכלנו משלך ובטוב סייבו ברוך הוא
 וברוך שמו ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם הן את העולם וכו' .
 וכך היא הכוונת בכל קשרי ברכות המזון אשכנזית שיש בידינו היום
 שבכולן כתוב מאמר ברוך הוא וברוך שמו וראיתי רבים שתומקים
 מאמר ברוך הוא וברוך שמו ואומרי' שטעו' כפל בקשרי ברכת המזון
 שבידינו ובספר טור ז"ס דלעיל במה שכתוב שם בכל הנקמות ברוך
 הוא וברוך שמו וכותבי' טעם לדבריהם משום דדוק השומע ברכה חשי
 אחר הוא שאומ' ברוך הוא וברוך שמו על כל ברכה וברכה שהו' שומע
 כדי לביטול חמה שאמר משה רבינו ע"ה כי שם ה' אקרא הבו גדל
 לאלהינו כמו שכתבאר שם למעלה הימנו בטור ז"ס בסיומן ק"כ
 אבל על ברכת עכמו אין שייך לומר ברוך הוא וברוך שמו ואני אומ'
 קשרי ברכת המזון שבידינו וקשרי ריב"ה הראשונים והאחרונים יוביטו

פירוש ברכת המזון

שכללן כתוב מאמר ברוך הוא וברוך שמו ואלו היה כתבא נקסא אחת
 שאין בה מאמר ברוך הוא וברוך שמו אפשר שהיינו שומעין לה אבל
 מחקינן שבספרים חדשים אין למדין מהם ועל הטענה שמועכין
 יש להשיב ולומר שמה שהביאם לידי תבוכה זו תפכי שחשבו שמאמר
 ברוך הוא וברוך שמו שאומר המברך הוא דבוק ונקשר עם הברכה
 הראשונה של ברכת המזון שהיא ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם
 הזן את העולם כו' ולפיכך שאלו מה ששאלו ואינו כן רק הוא נקשר
 עם ברכת הזימון ואדלעיל מיכיס קאי שהמברך מוסיף מאמר ברוך
 הוא וברוך שמו על מאמר ברוך שאכלנו משלו ונבטונו חיינו וואעיד
 עלי עד כאן הלוא הוא רבינו אלעזר בעל הרוקס דאהא דאמרינן
 בירושלמי פרק קמ"א דברכות כל הברכות כולן פותחות בברוך חוץ
 מברכה הסמוכה לסדרתה כו' פריך התם הרי כבר ופירש הוא אל
 בספרו סימן רפ"ג ואל הרי כבר פירוש שאומר כבר שאכלנו משלו
 ונבטונו חיינו וברוך הוא וברוך שמו דברכה אחת באפי' כפשה היא
 בדאמרינן בפ"ש שלש' שאכלו כו' ואכילו הכי מתחיל ברכת הזן בברוך
 אע"ג דסמוכה לה כו' ע"כ הרי עיניך תחובה מישימים שהוא אל סוגר
 שהמברך אומר ברוך הוא וברוך שמו ואין לו ענין עם ברכת המזון
 רק עם ברכת הזימון כדלעיל: ועוד מנאיתי און לי מתה שכתב
 הר"ל אבודרהם בהדיא בהלכות ברכות גבי סדר הזימון שאומר אחד
 מהם לשכים בכך שאכלנו משלו והם עוכין ברוך שאכלנו משלו
 ונבטונו חיינו והוא סוגר ואומר כמו שאמרו הם ברוך שאכלנו משלו
 ונבטונו חיינו ומוסיף הוא עליה ברוך הוא וברו' זכרו לעולמי עד עד
 באן יכרי אתה הראית לדעת שאותן שאומרים ברוך הוא וברוך זכרו
 לעולמי עד על כרחך אינו שנ על ברכה ראשונה של ברכת המזון
 אלא הוא סוגר על שלמעלה היינו לקיים ברכת הזימון ומסתמא
 אותן שאומרים במקומו ברוך הוא וברוך שמו גם הוא סוגר על
 שלמעלה היינו לקיים ברכת הזימון וזהו שדקדק ר"כס בדבריו
 וכתב מאמר ברוך הוא וברוך שמו דוקא פה במקום הזה נסימן ק"כ

בני סדר הזימון ולא כתנו למעלה הימנו כפי קפא בני סדר ברכת
המזון מפני שהוא סוכר שזה המאמר של ברוך הוא וברוך שמו אין
לו ענין עם ברכת המזון רק עם ברכת הזימון לבד וכמו שכתבתי :
ואם הם עשר' אומר בברך אלהינו שאכלנו משלנו וכו' כך שכימו
במשנה בפ' שלשה שאכלו ומה שתקנו להזכיר זה השם
יותר מאשר שמות הקודש טעם הדבר הוא לפי הדרך הנגלה לפי
שכבר ידוע שאין מזכירין השם בברכת הזימון לא אם כן הם עשרה
גדולים בני יג שכה ושני העכויים הללו הם רמזי' בזה השם ממה
שמנינו שהאותיות הסמוכות בא"לף בית לאותיות של אלהינו הם
אותיות במוכסו ועולה מספרן קל"ה כמספר מלת קהל וידוע הוא
שעשר' בקראו קהל שהרי קהל הם עדה ועדה הם עשרה כדלשיכך
לה ממרגלי' שהיו שנים עשר וכתוב בהו עד מתי לעדה הרעם הזאת
ינאו יהושע וכלב וכשארזו עשרה וקראם הכתוב עדה וכיון שעשרה
בקראו קהל ועולה מספרו כמספר השם של במוכסו שהם אותיות
סמוכות בא"לף בית לאותיות אלהינו לפיכך בשהם עשרה אומ' כדרך
אלהינו כו' ונריך גם כן שיהיו בני יג שנת ממה ששם אלהינו כגזר
ממלת אלהים וידוע כי מלת אלהים במלואו הם שלשה עשר אותיות
בזה האופן אל"ף למ"ד ה"ה יוד מ"ם והם כנגד יג שנה ועוד טעם
אחר כי שם אלהים במלואו אל"ף למ"ד ה"ה יוד מ"ם עולה מספרם
כמספר רנ"ה או גר"ה או נה"ר לרמזו שאנחנו מתפללי' להקב"ה שיקבל
תפלתנו זו של ברכת המזון ובאלו אומרים רנ"ה ה' אלהינו בעמך
ישראל ובתפלתם כו' ואע"פ שידוע לנו שבכל מקום שיש שם אכילה
בעשה דומם כמו שאמר וישנו לאכול לחם וימכרו את יוסף וכמו
וישכ העם לאכול ושתה ויקומו לנחק כי מלאך אף שכולו כר"ה שולש
בסעודה מ"ם אנחנו מתפללי' ליו' שיסייע אותנו לכרך ברכת המזון
בבוונה ונשעת' ואז אין מלאך אף שניף קנף אכף זעף כנף רשף שולש
בסעודה כמו שאכתוב למטה בע"ה רק כולו כה"ה יזהיר כוה"ה
בענש השמים לעוה"ה ועוד טעם אחר ממה שכבר ידוע מאמרים אל

פירוש ברבת המזון

שאמרו שלשה שפיו אוכלין על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה
 באילו אכלו משלחנו של מקום כרוך הוא כו' הילכך כשהם עשרה
 ונרביבין להזכיר השם תקנו להזכיר זה השם של אהיכו יותר משאר
 שמות לפי שהוא רמז לתורה שהרי השם של אהיכו כגור ממלת אהי'
 ומלת אלהים מספרו פו ואותיות פו הוא בא"ת ב"ש גס כן ו"פ והכח
 האותיות פה ו"ו ו"ו פ"ה במלואם הנעלם מהם הוא אותיות הו' וה'
 שמספרם כ"ב כמספר כל אותיות התורה וכמאן שהשם של אהים הוא
 רמז לתורה וידוע שהתורה היא מזון הכפש כשם שהמאכל הנשמי
 הוא מזון הגוף וזהו שאומרים כדרך אלהיכו שאכלכו משלו כלומר
 כדרך אהיכו שאכלכו משלו מזון הכפש ומזון הגוף * ועוד טעם אחר
 ממה שכבר ידוע שהק"ב זה זן את העולם כולו בדין אלא שעובר על
 הדין וזן לרשעים ולהנזכי' כמו שאכתוב בשם הזהר למטה גבי בחן
 ובחסד כו' בע"ה לפיכך תקנו לומר אהיכו שהוא מורה על הדין שכן
 עולה מספרו מאה ושנים כמספר הדין ימידי עם הקריאה וגם הוא
 כגז' ממלת אלהים שהוא מורה על הדין שאין אלהים בכל מקום אלא
 דיון וכן עולה מקשרו שמנים וששה כמספר הדין או זה דיון *
 ויש לך לדעת דמקום שם בע"ג שאכלו לכל המשנה כגון שאומ' כדרך
 על המזון שאכלכו משלו או שאומר למי שאכלכו משלו או שאומר
 במקום ובטובו ומטובו או במקו' חייבו אומר חיי' הרי זה בור וטעמא
 גאומר על המזון שאכלכו משלו הרי זה בור כתבו שם התוספות
 דמשמע דמכרך לבעל הבית המאכילו דאוי לרממנא למה הוא מזכיר
 מזון בלא מזון יש הרבה לברכו ע"כ ויש מפרשים דאומר על המזון
 שאכלכו משלו הרי זה בור דמשמע שהוא מכרך למזון וטעמא דאות'
 למי שאכלכו משלו הרי זה בור פרש' כדרך שאכלכו משלו משמע
 שהוא ימיד שהכל אוכלים משלו למי שאכלכו משמע מרובין הן זה
 זן את זה וזה זן את זה ולפי דבריו מכרך את הבעל הבית ע"כ ואל
 סר' דאנודדהם למי שאכלכו משלו הרי זה בור * פירוש לאו משום
 שאכלכו משלו אין המכוון בו למי שאכלכו משלו דאם כן למי אנו

מכרכין

עברתיך או של מי אנו אוכלין לא הכי קאמר רבי' להעלים מלת למי
 כדי להראות שאינו מברך לבעל הבית שזיתן אותו מזון ע"כ וטעמא
 דאומ' ומטובו הרי זה בור פרשי' שממעט בתגמוליו של מקו' דמשמע
 דבר מועט כדי חיים ע"כ אבל ובטובו חייבו משמע שמשמע טובו
 הגדול חייבו שהטובה מרובה יותר ממנו וטעמא דאומר חיים הרי
 זה בור פרשי' משום דהוסיף את ענמו מן הכלל ע"כ וכוונתו הוא
 דמשמע ובטובו חיים שאר העולם ולא אנו אבל ובטובו חייבו משמע
 אנו ושאר כל החיים כמונו והוי יודע דאחא דתנן התם דנפשרה
 אומרים כנרך לאלהיכו כתבו שם התוספות כנרך לאלהיכו גרסינן ולא
 גרסינן כנרך לאלהיכו בלמ' דדוקא גבי שיר והוא' כתיב למ' כמו
 שירו לה' הודו לה' גדלו לה' אבל גבי ברכה לא מנינו זה הלשון וכן
 מפרש בגדר רב עמרי' ע"כ וכן כתבו שאר מקנתי המפרשים אל שאין
 לומר כנרך לאלהיכו בלמ' :

ובבית חתנים אומר שהשמחה במעונו כו' כן מסיק צ"ק
 דכתובות והטעם כתב בעל כד הקמח אות ח"ת חתן

והר"ד אבודרהם בברכת כישואין שבאים לומר שהשתתה שאנו תשמי' **א**
 לחתן וכלה לא תאמרו היא אבל היא בתעונו והוא הרקיע ששמו
 מעון ולכן תקנו לומר שהשתתה במעונו ולא במכונו ולא בזבולו
 ושאר רקיעים וכן כתב בעל העטור ואבן הירחי נסיתן ק"ח משום
 דאמרינן בפרק אין דורשין שבעה רקיעים הם וילון רקיע שחקים
 זבל מעון מכון ערבות ומפר' שם מעון שנו בתות של תלאכי השרת
 אומרות שירה לפני המקום והשירה היא השמחה לפני המקום כמו
 שא' בספ' שופטים סימן ט' החדלתי את תירושי השמחה להי' ואנשים
 לפיכך אומרים שהשמחה במעונו שם כהרי ששון וכהרי שמחה ואל
 הכלנו בסוף סימן כ"ה ופירוש שהשמחה במעונו שהשמחה השלמה
 במעונו של הש' לפי שהיכולת בידו לחדש לו תמיד פנים חדשות
 שהרי הרקיע שנו תלאכי השרת נקרא מעון ובו אומרים שירה בכל
 עם ושמחים ועלזים לפניו ובכל יום ויום כנראים המלאכים אבל

פירוש ברכת המזון

שמחה הקמרה והשכלה אנחנו היו שאין לנו יכולין להניח פנינו
חדשות לרכוכו ע"כ :

ברוך אתה יי' אלהינו סלך העולם הזן את העולם וכו'
 גרסינן בפרק שלשה שאכלנו ת"ר סדר ברכת המזון כך
 הוא ברכה ראשונה ברכת הזן שכייה ברכת הארץ שלישית בוכה
 ירושלים רביעית הטוב והמטיב: ויש רמז לשלש ברכות הללו של
 ברכת המזון מן התורה ממה שכתוב בשלחן ונפית אותו זהב עהור
 ומלת זהב הוא נוטריקין זן הארץ בוכה ירושלים: ועוד גרסינן
 התם אמר רב כחמן משה תקן לישראל ברכת הזן בשעה שירד להם
 המן ותמנא בשמשת המן רמז לברכת המזון במן ענמו שנאמר
 ובבקר תשבעו להם וידעתם כי אני ה' אלהיכם וכתב רבינו בחיי
 שם בפירושו ובספ' שלחן ארבע שער ראשון שידיע זאת הוא שתברכו
 את שמי בברכה על אכילת המן כענין שכתו' ואכלת ושבעת וברכת
 את ה' אלהיך: ויש לך לדעת שזה שתקנו לשון זן ולא לשון אחר הוא
 לפי שאותיות זן במלואו הוא ז"ן כ"ן והכעלם מן כ"ן הוא אות ויו
 והכעלם מן ז"ן הוא אות יוד והכח תלת זן בענמו ואותיו' הכעלמי'
 מהם וי' יש להם שתי בחיבו' זה חלוף זה אחד טוב ואחד רע כי מלת
 זן משמעו על שהוא יתבר' זן את העולם כולו והכעלם ממנו שהם
 אותיות וי' משמעו לשון וי' ותמוכתו בתמוכת טעם תביר שהוא לשון
 שכייה ובא לרמזו שאם שמוע תשמעו אל מנתי אשר אכבי מנתי
 אתכם היום לאהנה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבכם וככל כמשפט
 אז אני און אתכם וכתתי מער ארבעת בעתו יודע ומלקוש וגו' ואם
 הו' יענה לבעכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחויתם להם
 אז ועבר את השמים וגו' ואנחתם מהרה מעל הארץ וגו' ותסלו ביד
 פאותות ואין וי' ותביר גדול מזה הו' ועוד יש לך לדעת שמה שבא
 ברכה זו ברכת הזן בלשון כנלה וכסתה שכתחלת הדבר מדכ' האדם
 למוכה הסי' שאומר ברוך אתה ואחר כך מדבר שלא למוכה שאות' סון
 את העולם כלו בטובו כו' וקיה לו לומר שאתה זן את העולם כלו

בטובו

עשונו כו' שהוא לשון כוכב וכן כל שאר הברכות הם מתוקנו בנמש
 זה שנתחלת הברכה אומר באי אלהינו מלך העולם שהוא למכס
 הש' וא"כ מדבר שלא למכס שאומר אשר קדשנו במנותיו וכו' והיס
 לו לומר אשר קדשנו במנותיך ומנותיך כבר פירשו בו המפרשים אל
 על דרך פשוטו שהוא כדי לקבוע בלב שהקנה כגלה וכסתר כגלה
 מנד דרכיו ופעולותיו וכסתר מנד מהותו ועממותו ועל כן תמנא
 כששאל משה רבינו ע"ה על ידיעתו ית' מנד דרכיו ואמ' לו הודיעני
 בא את דרכיך השיב לו אכי אעביר כל טובי על פניך אך כששאל על
 ידיעתו מנד עממותו ואמ' לו הראני בא את כבודך השיב לו לא תוכל
 לראות את פני ביאר לו בשני דרכי' אלו כי הוא כגלה ואפש' להשיגו
 מנד דרכיו ופעולותיו והוא כסתר מנד עממותו ואין כח ותכולה
 בזה להשיגו וכן בכאן כשאנו אומרים ברוך אתה למכס יש לכויין בו
 כי הוא יתנ' כגלה מנד פעולותיו וכשאנו מודיין ומדברים בכסתר
 ואומרים אשר קדשנו במנותיו וכיוצא יש לכויין בזה כי הוא ית' כסתר
 ונעלם מן ההשגה והמשל בזה שהשמש שהוא אחד ממשמשי ואפש'
 לו לאדם שישיגנו מנד פעולותיו שהוא פועל בחומו בעולם השפל
 במין המדבר והאי והנמות מנד אורו וסומו וכן כתוב ואין כסתר
 מחמתו ואם בא להשיג עממותו שיסתכל בעממות אורו יבהה מאור
 עיניו וכדי לרמוז על כגלה וכסתר אמר הכתוב וספידך ימכוכב
 שהיא מלה מורכבת יבדכו כה כלומר בדרך זה יבדכוך כגלה וכסתר
 וזהו שאמר מיד כבוד מלכותך יאמרו שהוא למכס להודו' על כגלה
 ואמר להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו להורות על
 כסתר ועוד יש לך לדעת שיש להתעורר על מלת ברוך שבברכה זו
 ושכשאר ברכות ולהפוך אותיות ויבאו לך מן הענין שלש תיבות וכל
 אחת ואחת מונות לעניינה והם רובכ בכור ברוב ועל דרך הגבלה
 רובכ רמו שהוא משגיח ומניל סכן יורה לשון יובכ כמו שפי' רש"י בפ'
 וזאת הברכה בפסוק רובכ שמים בעורך וגו' וסוף שאמ' יתרו ברוך ה'
 ואשר הניל אתכם וגו' הרי לך שהזכיר לשון ברוך על מה שהוא ית'

פירוש ברכת המזון

משגיח ומניל וכבוד רחמי שיש לו ממסלה ובדולה של הכל שכן יורה
 לשון כבוד כמו שפירש רש"י בפרשת שמות בפסוק בני בכורי ישראל
 ובספר תהלים קימן פ"ט בפסוק כבוד אתהו והוא שאמר יתרו עתה
 ידעתי כי גדול ה' מכל האלים הרי שהזכיר לשון ברוך על מה שיש
 לו ממסלה ובדולה על הכל וכ"כ רחמי שהוא יושב הכרובים והוא
 לרמוז כי השגחת הש"י דקה בישראל ושכינתו תגלה ותראש על דרך
 המופת במקום הכרובים בקדש הקדשים כמו שכתפרכס זה מקמורי
 התורה וכתבאר גם כן כמה שסופ' בענייניו שלמה כמו שכתב הרלב"ג
 בספר מלכים ב' קימן י"ט בפסוק ה' אלהי ישראל יושב הכרובים וגם
 הוא רצו כי קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראו באמת כמו שכת'
 הר"ק בספר תהלים קימן ד' בפסוק ה' נבואות יושב הכרובים והוא
 אומר ויקם יתרו עולה וזבחים וגו' ממה שכבר ידוע שטעה הקרבן
 הוא לדעת חקנת המפרשי' ל"ע שעל ידו כמשך ממנו השפעת קריבה
 ואחדות באופן שיהיה השגחת ית' דבקה בנו וגם על ידי הקרבן
 מבקש האדם רצון ה' וקרוב הוא לקוראיו וראיה מקרבן הכל שבאמר
 אם וישע ה' אל הכל הרי שהזכיר לשון ברוך על מה שהשגחתו דבקה
 בישראל ושהוא קרוב לכל קוראיו ועוד יורה על כמה ענייני' כפלאי'
 אלא שאין כאן מקומו להאריך בו יותר ועוד נריך שתדע שכל
 האותיות של אלף בית יש בברכת המזון סוף מן ק וכתב הנוקח
 צסימן שלף ותשן סימן ש"טו שבאו להודיענו שאין מלאך אף שגף
 קכף אכף זעף כגף רשף שולט בעבודה במקו' שמבנין ברכת המזון
 בשעתה ובכוונה ע"כ:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם כו' כתב ריב"ז אל בטור א"ח
 סימן קפ"א שיש מוסיפין ואומרים ברוך משיב לרעבי ברוך
 משקה לנחשים ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם הזן את העולם
 וכו' ואין לאומרו שאינו מוטבע הנכונה והמוסיף גורע ע"כ וכראיה
 מדבריו שאין לאומרו בלל בין שהוא מנכך לענינו ביחודי בין שהוא
 אומר ברכת זימן והמרדכי בקוף ברכות כתב בשם ספר הפרשם
 דכשהוא

דכשהוא מנרך ברכת המזון לעצמו ביחודי אין לאות וכבר האדכתי
 בזה בעור א"ח במקום הכוכר בחידושי אשר חדשתי על הטורים
 בעזרת יונר הרים :

הזן את העולם כלו שכאמר כותן לחם לכל בשר וכתוב עמי
 כל אליך ישכרו ואפה כותן להם את אכלם בעתו :

בטובו אין אומרים מטובו אלא בטובו כדי להודות שזן את
 העול' כלו בשפע טובו והטוב' מרוב יותר ממנו אבל אם

אות' מטובו משמע דב' מועט מקבת טובו ומחשע בתגמוליו של הקב"ה
 כמו שכתנתי למעלה גדי כדרך שאכלנו משלו ובטובו סיכו בע"ה :

בהן ובחסד וברחמי' פי' שזן את העול' כלו בהן שנושאין לפניו
 כמו שכתנתי את אשר אסון וכסוד שהוא מתכבד עמה'

כזו שכ' כי לעולם חסדו וברחמים שתרסם עליהם כמו שא' ורחמי
 על כל מעשיו' וכאן הן שואל למה תקכו לומר שלש לשוכות הללו

בסן בחסד וברחמים ולא פחות ולא יותר וגם תקכו לומר וברחמים
 ולא הזכירו לשון וברחמי' רבים כמו שהזכירו בתפילת תסיה' מתים

ברחמים רבים וז' שתקמו כן לפי שחיי האדם נחלקים לשלשה חלקי'
 שכי העלייה ושכי העמיד' ושכי הירידה ושלשה הזמני' הללו הקב"ה

זן את האדם ומעמיד בחיים חיותו בהן ובחסד וברחמים ועל כן
 הזכירו אלו הנ' לשוכות בברכת הזן שתקן להם משה לישראל כנגד

ג' זמנים הללו כי בשכי העלייה שהתמורה הכעשית מן המזון רבה
 ויותר מן ההתכה אין כריך חסד גדול להעמיד אדם בחיים לא לפי

שהתמורה איכה דומה מכל וכל ללחות השרשי כריך עזר אלהי ועל
 כן יספיק לזה מן האל יתב' ובשכי העמידה שההתכה היא שזה אל

התמור' או קרוב לה ינטרך עזר יותר גדול והוא חסד הא להעמידו
 בחי' ובשכי הירידה שההתכה מרובה מאד מהתמור' הבאה מהמזון

כריך האדם רחמים להעמידו בחיים אבל לאמר חיות לא יספיק
 להחיות את האדם לא מן ולא חסד ולא רחמים אבל כריך רחמים

רבים ולזה אמרו חסיה' מתים ברחמים רבים וכן כתב בעל העקרי'
 במאמר

פירוש ברכת המזון

בואמר רביעי פרק ל"ה ועוד טעם אחר שתקנו לומר שלשה לשמות
 הללו תמה שכב' ידוע שהקב"ה מותן לחם לכל בשר וזן את כל העול'
 כו' וחקרי ראמים ועד ביני ביני הן נדיקים הן ביבונים הן רשעים
 ועל כן נזכרו אלו הב' לשוכות בברכת הזן כנגד נדיקים וביבונים
 רשעים כי הנדיקים ראויין לקבל פרס מבית היולך הקב"ה שזון
 אותם ואין נדיבים לזה חסד גדול אלא נדיבים עזר אלהי ועל כן
 יספיק להם חן האל יתברך והביבונים נדיבים עזר יותר גדול
 והוא חסד האל והרשעים שאינם ראויין כלל לקבל פרס מבית
 שמלך הקב"ה נדיבים רחמים וזהו שאמרו בפרק ערבי פסקים
 קשין מזכותיו של אדם כקריעת ים סוף דכתיב מותן לחם לכל
 בשר וסמיך ליה לנוזר ים סוף לגזרים והעעם הוא כמו שכתב
 הכיובי בפרשת עקב בשם הזהר קשין מזכותיו של אדם קמיה
 קודשא בריך הוא כקריעת ים סוף ואמאי קשין בנין דמזובי
 עלמא לא חתיין אלא מנו דיכא והקב"ה עובר על דיכא וזן
 לרשעים ולהבוכים חקרי ראמים עד ביני ככיס עכ"ל :

נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו חסדו פסו' הוא בספ' תהלים
 סימן קל"ו ופירושו מותן לחם לכל בעלי חיים שיש להם
 בשר וגוויה כגון לאדם ולבהמה ולחיה ולעוף ולדג ולשקץ ולרמש
 והם ז' מינים כנגד ז' תיבות שיש בפסוק פותח את ידיך ומשביע
 לכל חי רנון ואמר כי לעולם חסדו להורות שכולם באחקן כזובין
 ומתפרכסין מנד חסדו הגדול התמיד שאינו פוסק לעולם ועד
 עד סוף כל הדורות כי חסדו ה' לא תמו : ויש לך לדעת שיש
 שמונה בנין לומר בברכת המזון מותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו
 עמו ובתנ' ריבה במקום הזכר שאביו הרא"ש לא היה אומר
 תיבת עמו מטעם כי חסדו הם עם כל חי וגם המלכ' בסוף
 ברכות כתב כן בשם ספר הפרדס שאין אומרים כי לעולם חסדו
 עמו שהרי אינו פסוק ואין לאומרו שלא למעט החסד כי על כל
 בשר הוא משגיח שנותן להם לחם כי חסדו עם כולם עכ" וכן כתב

המשכן

התשכן ס' ש' ויה' ר' ל' אבדוקהם גם הוא כתב כן :

בנותן לחם לכל אשר דע לך שמלת לכל אשר וכן לכל גדויותיו
הכף נקודה בשניה בקמץ חטף לפי שמלת כל בשניה
היא דבוקה לתיבה של אחריה וידוע שמלת כל בקמץ חטף היא
מלת הדבק כמו אך גם רק ודומיהן ולא בן מלת כל בחולם שאינו
מלת הדבק אבל ומפרכס לכל וכן ומטיב לכל וכן הו' את הכל
שמלת כל בשלשתן איכה דבוקה לתיבה שלאחריה לשיבך סבף
נקודה בשלשתן בחולם כי מלת כל בחולם איכה מלת הדבק :

ובטובו הגדול תמיד לאחסר לבו כדו' כס' אלו של ספרי ברכו'
המזון שבידינו כתוב מלת ובטובו בבית ועירושו ובשפע
טובו הגדול שלו שהוא טוב לכל הרי הוא תמיד לא חסר לנו דבר
כמו שכל' בפרשת דברים זה ארבעים שנה ה' אלקיך עמך לא חסרת
דבר וכאמר בספר נחמיה סימן ט' וארבעים שנה כלכלתם במדבר
לא חסרו ופי' שם הראש' לא חסרו דבר י' א"כ גם כאן כאמר ובטובו
הגדול תמיד לא חסר ר"ל לא חסר דבר ויש כוה'גין לומר מלת
וטובו בלא בית ועירושו הטוב הגדול שלו תמיד לא חסר לנו ועוד
ברוך שתדע שיש כוה'גין לומר מלת חסר החיות בקמץ וה'קמץ בפתח
על משקל פעל קל' כמו פקד פעל ודומיהן ויש כוה'גין לו' חסר
החיות בחירק וה'סיף בפתח על משקל פיעל כד' כמו איבד שיבד'
ואותן שכוה'גין לומר חסר על משקל איבד שיבד' אומרים גם כן ואל
יחסר ה'וד בשב"א והחיות בפתח וה'סיף דג'רי כדי שיהיו שכיחים
יגז' אחת ועיין במרדכי בסוף ברכו ותעמוד על עכין הזה בשלמו'
ואז תבין יראת ה' ו'אף על פי שכולו לא תראה אפס קנהו תראה :

ואל יחסר לבו מזון לעולם ועד כן היא הנכסא בחוקת
ספרי ברכת המזון שבידינו והוא תפלה ובקשה כאילו
אמר ויהי רצון שאל יחסר לבו מזון לעולם ועד' כמו שכל' בספר
ישעיה סימן כ"א ואל יחסר לחמו ויש שאין אומרים מלת מזון אל
אומרים ואל יחסר לבו לעולם ועד' ולפי דבריהם ישתנה פירושו
לפי

פירוש ברכת המזון

לפי שתי הכנסאות הכוזבים למעלה שהאמת היא ובעובו בבית
והאמת היא ועובו בלא בית • כי לפי הכנסא ובעובו בבית יהיה
פירושו כאלו אמר ובעובו הגדול תמיד לא חקר לנו דבר ויהי רכון
שאל יחסר לנו דבר לעולם ועד • ולפי הכנסא ועובו בלא בית יהיה
פירושו כאלו אמר הטוב הגדול שלו תמיד לא חקר לנו ויהי רכון
שאל יחסר לנו הטוב הגדול שלו לעולם ועד :

בעבור שמו הגדול • פירוש שהוא אל רחום ומכון וכן שמו
הגדול של ארבע הוא מלת הרחמי' וכן מספרו עולה
שלוש מאות בחלוק אותיות של א"ת ב"ש שהם אותיות מנלץ כמקשר
מלת ברחמים :

כי הוא זן ובפרנס לכל פי' זן באכילה ומסרנס בשאר נרכיו כי
אין פרנסה האמורה כאן מעבין מזונות ממש • דאם כן היינו
פרנס' היינו זן לא מעבין עשיית שאר נרכים הוא' וכן פרסי' צפרק
התקבל כל לשון פרנסה לשון עשיית נרכים הוא כמו לפרנסה
סתי' באבי וכתו מוכיאי' לפרנסה ואין מוכיאי' למזונות • ע"כ :

נודה לך ה' אלהינו על שהנחלת לאבותינו כו' ברכה שכייה
זו היא ברכת הארץ ואיכ' פותח' בברוך כדיון ברכ' הקמוב'
למדתה ונרסקין כפ"ג שאכלו יקושע תקן להם לישראל ברכת הארץ
כשכבסו לארץ • ומהר"ם היה אות' כודך ולא מודה לך דמשמע מודה
לך אית פלוכי וכן כתב התש"בן סימן שזו שאמר כודך • וכתב עליו
ריב"ה בטור א"ח סימן קפ"ג שלא נהגו כן ועוד קרא כתיב מודה לך
לעולם לדור ודור כספר תהלתך • ע"כ :

נודה לך יי' אלהינו על שהנחלת לאבותינו ארץ כו' פי' מודים
אנחנו לך הודאות על שהנחלת וכו' • הזכירו בה לשון
כחלה ולא לשון מתנה או ירושה וכיוצא בהם לפי שמניחו בקרבס
מקומות שהארץ בקראת כחלה :

ארץ חמדה טובה ורחבה כו' • שכיכו בנייתא צפרק שלשה
שאכלו רבי אליעזר אמר כל שלא אער ארץ חמדה טובה
ורחבה

ורחנה בברכת הארץ לא יבא ידי חובתו • וכתב הר"ר יונה שהטעם
 הוא מפני שמנינו שכסתנחה ארץ ישראל בזה הלשון דכתיב אל ארץ
 טובה ורחבה וכתיב בפסוק אחר ואתן לך ארץ חמדה כחלת בני
 זבואות גוים וכיון שמזכיר ברכת הארץ על אכילתו יש לו גם כן
 להזכיר שנתה ע"כ והכלנו כתב בקימתן כ"ה ששנת זה הזכיר למשה
 דבינו ע"ה כשנבלה לו הש"י בסכה כמו שכתוב וארד להנילו מיד
 מנרים ולהעלותו מן הארץ ההיא לא ארץ טובה ורחבה וגו' • והוסיפו
 לומר חמדה שעל ידי שהיא זבת חלב ודבש היא ארץ חמדה וכמנא
 שבה הלשון ככללו כל שנתיה אשר בכתוב • ע"כ • ותר"ד אכודתהם
 כתב לפי שאנו צריכי' לטפח בשנת הארץ כדי שיסתוקקו לה הכמסו' •
 ומה שלא הזכירו להזכיר ארץ זבת חלב ודבש • לפי שאין כל הארץ
 כן לא מקומות ממנה • ע"כ • ונשנולי הלקט כתוב פירש הר"ר בכימתן
 לפי שראו יחושע את משה דבינו ע"ה שחמד ליכנס לארץ והתשלל
 עליה וגם אבות העולם חמדו ליכנס שם וליקנר שם • כיון שזכר
 הוא ליכנס שם תיקן בברכת הארץ ארץ חמדה כו' ע"כ :

ועל שהוצאתנו מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים • על
 שם שנא' למען תזכור את יום נאדתך מארץ מצרים וגו' •
 וכתיב ויפדך מבית עבדים :

ועל בריתך שהתמת בבשרנו ועל תורתך של מדתנו שנינו
 בכרייתא בפ' שלשה שאכלו נחום המדי אות נריך שיזכור
 בה כרית • ר' יוסי אומר נריך שיזכור בה תורה • פלימו אומר נריך
 שיקדים כרית לתורה • שזו כתבה בשלש כריתות וזו כתבה בשלש
 עשרה כריתות • ופרש' נריך שיזכו כרית בברכת הארץ שעל ידי
 ברית כתבה הארץ לאברה' בפרש' מילה שכ' וכתתי לך ולזרעך אחריו
 את ארץ מגורך • ונריך שיזכור בה תורה • שאף בזכות התורה
 גהמנות ירשו את הארץ שנאמ' למען תחיון ורכיתם ונאתם וירשתם
 את הארץ • ונריך שיקדים כרית לתורה • כגון על בריתך שחתמת
 בשאנו ועל תורתך שלמדנו • שהתורה כתבה בשלש כריתות •
 בשלשה

פירוש ברכת המזון

בשלשה מקומות כתבה תורה לישראל כו' עד מילה כתבה בשלש
 עשרה בריתות • בפרשת מילה לאברהם איבנו הם כתובים ע"כ :
 וזהו לשון הרמב"ם בפ"ב מהלכות ברכות ובעל הסמ"ג חלק עשה
 סימן כ"א והתורה כולה ככרתו עליה שלש בריתות שכאמר לה דברי
 הברית וגו' מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב • אתם נבנים וגו'
 לעבדך בברית ע"כ : והר"ד אנודרהם פתב עוד טעם אחר בשם
 הר' אשר מלוכיל על מה שאמר שר"ך שיזכור בה ברית ותורה •
 וכתב שהטעם משום דלמלא ברית ותורה לא כתקיימו שמים וארץ •
 שכאמר אם לא בריתי יומם ולילה דהיינו תורה שכאמר בה והגית
 בו יומם ולילה • ובריתי גם כן כפשוטו שכאמר ברית • חקות שמים
 וארץ לא שמתי כלומר לא היתה הארץ קיימת • ואם לא היתה
 קיימת לא כתבה להם הארץ ע"כ : ושר"ך שתדע שעל מה שאמר
 שר"ך שיזכור בה ברית ותורה כתב דלכה בטור י"א סי' קכ"ז שכתבו
 לומר שהכחלת לאבותיכו ארץ חמדה טובה ורחבה ברית ותורת
 חיים ומזון כו' וי"א הרא"ש ז"ל. לא היה אומר אלא על שהכחלת
 לאבותיכו ארץ חמדה טובה ורחבה ועל שהובאתנו מארץ מצרים
 שהרי אומ' אש"כ על בריתך שחתמת בבשריכו ועל תורתך שלמדתנו
 ודי בפעם אחת ע"כ : וכן כתבו גם התוספות והתשנ"ך סימן ס"ז
 וכן השמע מפרש"י שזכרתי למעלה • וכן כתב המרדכי בסוף ברכות
 שהאומר ברית ותורה לא חש לקמסיה שלא רנה הגמרא לו' שיזכור
 התיבות ממש אלא מענינם שעל בריתך היינו ברית ועל תורתך
 היינו תורה ע"כ : ויש לך לדעת שבזכות שש עשרה בריתות אלו
 כנולדן ממדת הדין שהוא חרבו של הקב"ה שיש לה שש עשרה פיות
 האומרת הן האויבים • ועל זה אמר משה בהנטחה עתידה אם
 שנותי בך חרבו ותאחז במשפט ידי עמך יוד של חרבי אל ויז
 ותאחז כדי לרמוז חרביו • וחרב זו רשעים כדוכן בה וסבדיקים
 לא די שאין מתפאדין ממכה אלא שהיא כמקרת בידם כמו שכתוב
 דוממות אל בגרוכס וררנ עיפיות בידם : קרי ביה וררנ של יו פיות

במסרת בידם וזהו שתמנא יו פקוקים בעשרת הדברות וששה עשר
 קולות בתורה והם ששה בערשת יתרו ויהי קולות א' וקול שופר ב'
 ויהי קול השופר ג' יעננו בקול ד' רואים הקולו' ה' ואת קול השופר
 ו' ובערשת שופעים אחד לא אוקיף לשמוע את קול הרי ז' ונפ' עקב
 ע' הרי יו וששה עשר לשון חיים כספר תהלים כתמכיא אפי' וששה
 עשר אכסים קורין בתורה בשבע כי בשבת שחרית קורין ז' ובמנחה
 ג' ובשני ג' ובחמישי ג' הרי יו' וזהו שתמנא בשיר השירים יו
 פעמים לשון יפה להורות שישראל הם יפים במעשיהם כמה
 שמתעסקין בתורה הכלולה בששה עשר עניינים הזכרים למעלה
 וכן תמנא יו תיבות בפסוק ויושע לרמוז שבזכות התורה הכלולה
 בששה עשר כנאלו תמנאים וזהו תורה עץ חיים היא למחזיקים בה
 ומלת היא עולה יו ורמוז על כל אלו יו עניינים הזכרים למעלה
 ונא להורות שבזכות התורה הכלולה בשש' עשר כמסר בידם הקרב
 שיש לה יו פיות' וזה אחד מן העעמים שאכחנו כוהגין בליל פסח
 כשאומרין בהגדה דם ואש ותמרות עשן שכל אחד מטיף וזורק
 טפה אחת יין מכוסו לחוץ באומרו כל תיבה ותיבה משלשתן' וכן
 כשאומר העשר מכות דם נפרדע כו' וכן כשאומר דכך עלש באתם
 סך הכל יו פעמים כנגד חרבו של הקב"ה שיש לה יו פיות'
 ואכחנו מתפללין לפני הקב"ה שיבילנו מן אותו הקרב ומן אותן יו
 מכות' ונס זה אחד מן העעמים שכוהגין לכסות הסכין בשעת
 ברכת המזון לפי שכשמכסין הסכין הרי הוא באלו אינו כאן והרי
 הוא כאן מתפללין לפני הנה' שיסלק ממנו חרבו שיש לה יו פיות':
ועל בריתך שחתמת בבשרינו ועל תורתך שלמדתנו כתב
 הכל בו סי' כ"ה בשם הראב"ד דנשים ועבדים לא אמרי לקו'
 דנשים לאו כני כרית ביבנהו ועבדים לאו כני תורה כיבנהו עכ"ל:
שאתה זן ומפרנס אותנו כו' דע לך שהשין של מלת שאתה
 כריכה שתהיה נקודה נקמן גדול כי הן הוא משפט
 השין שמוטט במקום אשר שעל הרוב היא נקודה נפתח קטן
 הנקרא

פירוש ברכת המזון

הבקרף כגול כמו שאל יעקב בעזרו בתהלים סימן קמ"ו • שבכפ
לו בתהלים סימן קמ"ד • שזפתכי השמש בשיר השירים סימן א'
ודומיהם רבים בתהלים ובשיר השירים ובקהלת • ולפעמים
היא כקודה בפתח גדול במקום פתח קטן כמו בשנס הוא בשר בפ'
בראשית • שקמתי דבורה שקמתי אם בישראל בקפר שופטים סי'
ה' • שלמה אסיה כעוטיה בשיר השירים סימן א' • למען תדעון
שדון בקפר איוב סימן יע' • אבל שאתה מדבר עמי בקפר שופטים
סימן ו' היא כקודה בקמץ • והטעם כתב שם הדלק שנקמנה שין
שאתה להרשיב על האלף • וכן כתבו שאר המדקדקים ואם כן מזה
הטעם גם פה נריכה להיות קיוונה • וכן בשאר מקומות כגון
בתפלת שמונה עשרה מודים אנחנו לך שאתה הוא ה' אלהינו כו' :
בכל יום ובכל עת ובכל שעה • כך היא המוסחא בכל ספרי
ברכת המזון אשכנזים אשר בידינו היום ובטר א"ח סי'
קפ"א ובכל בו סימן כ"ה ובשאר פוסקים וראיתי רבים שמוסקין
מאמר ובכל שעה ואומרים שטעות כפל במה שכתוב בכל הכסחא'
הכוזרים בכל עת ובכל שעה וכותבין טעם לדבריהם משום דהיינו
עת היינו שעה והכל ענין אחד הוא • ואני אומר הספרי הראשונים
והאחרונים יוכיחו שכתוב ובכל שעה ואפילו אם היה כמא
בסחא אחת שאין בה ובכל שעה לא היינו שומעין לה וכל שכן שעל
תחקין שנספרים חדשים אין למדין מהם • ועוד שהרי גם בתפלת
שמנה עשרה תקנו לומר וטוב בעיניך לברך את עמך ישראל בכל
עת ובכל שעה כו' : ועל הטענה שטועמין יש להשיב ולומר
דהפסג גדול יש בין עת ונין שעה כי עת הוא שש שעות כי ארבע
עמים משתנים בכל יום ולילה מהבקר עד סני היום עת א' ומסני
היום עד הלילה עת שני ומתחלת הלילה עד סנייה עת שלישי
ומחני הלילה עד הבקר עת רביעי • ויש רמז לזה ממאמר שלמה
המלך ע"ה שאמר בקפר קהלת סימן ג' שבעה פסוקים מעת ללדת
עד ועת שלום וככל פסוק מהם ארבע פעמים עת ובכולם יש כ"א
עתיים

עמים והם כנגד שבעה ימות השבוע שיש בכל יום מהם ארבע
 עמים ובכולם יש שמחה ועשרים עתים • וכן תמצא בספר נחמיה
 קימן ט בפסוק אתה מוא ה' לבדך וגו' כ"ח תיבות ושבעה כנוטם
 ובכל אחד מהם ארבע תיבות ואלו הן • אתה הוא ה' לבדך כנון א'
 אתה עשית את השמים כנון שכי ושמי השמים וכל נבאם כנון ג'
 הארץ וכל אשר עליה כנון רביעי • הימים וכל אשר בהם כנון
 חמישי • ואתה נחית את כולם כנון ששי • ונבא השמים לך
 משתחווים כנון שביעי • והם כנגד שבעה ימי השבוע שיש בכל יום
 מהם ארבע עתים ובכולם יש שמחה ועשרים עתים • וכן תמצא
 בפסוק בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ שבעה תיבות
 וכ"ח אותיות וכן בפסוק וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר
 שבעה תיבות וכ"ח אותיות וכן בספר משלי סי' ג' בפסוק ה' נחמתה
 יקד ארץ כוכ שמים בתוכה שבעה תיבות וכ"ח אותיות • והם כנגד
 שבעה ימי השבוע שיש בהם שמחה ועשרים עתים :

ועל הכל ה' אלהינו אנחנו מודים לך כו' • שכיבו נדרייתא
 בפרק שלשה שאכלו ר' אבא אמר כריך שיאמר בה הודאש
 תחלה וסוף והפוחת לא יפוחת מאחת כו' • ופרש' בתחלה ובסוף
 כנון כודך ה' אלהינו ועל כולם ה' אלהינו אנו מודים לך ע"כ •
 וכתב ריב"ז בטור א"ח קימן קפ"ו שאין כריך לומר קודם הסתיימה
 וכונה לך קלה על הארץ ועל המזון דאם כן הוה להו שלשה וכשם
 שאין לפחות כך אין להוסיף ע"כ :

ועל הכל כו' • פי' על כל אלו המסדרים והטובות שאמרו
 אכחנו מודים לך הודאות ומברכים אותך • מנאתי כתוב
 שיש לו' אכחנו ולא אנו מודים לך כדי שלא יובן שהוא לשון איכות
 בלשון ואנו ואכלו כתחית שבספר ישעיה סי' ג' וכמו ואנו הדיוגים
 שם קימן י"ט ע"כ : מודים לך הוי יודע שאלת מודים כולל ארבעה
 עינים : האחד שהוא לשון הודאה כתשמעו כדלעיל • והשני
 סמו' לשון השתחואה כמו ויאמר כיבא השתחוויתו ומתברר מיכן ואמר

פירוש ברכת המזון

ביבא אודימי • וכאלה רבים • והשלישי שמלת מודים מספר מאה
 כלומר אכחנו מודים לך בכל יום במאה ברכות • והרביעי הוא
 מה שכבר ידעת שחכמי הקבלה כתבו שאות הה"א יש לה שלשה
 בעלמים חלוקות זו מזו כי לפעמים כותבין ה"ס במלואה בה"א
 לבסוף ולפעמים כותבין ה"י במלואה ביוד לבסוף • ולפעמים
 כותבין ה"א במלואה באלף לבסוף וכל אחד מהם יונא ממנו שם של
 ד' שמספרו כ"ו • והוא כי הה"א באלף תרבעין ה"ה ה' פעמים ה'
 ועולה מספרה כ"ה והאלף אינו מתרבע וכשאר אח' הרי כ"ו במספר
 השם הגדול • וכשיהיה ה"י ביוד כותבין אותו במלואו ה"א יוד
 ועולה מספרו כ"ו במספר השם הגדול • וכשיהיה ה"ה בה"א עולה
 מספרו עשרה שהוא אות יוד וכשכותבין היוד במלואו עולה מספרו
 עשרים שהוא אות כ' • וכשכותבין הכף במלואו עולה מספרו מאה
 שהוא אות ק' • ומאחר שאות ה"ה זו הכוללת עולה מספרה י'
 אם כן השם של ארבע מתגלגל בכדופו מאה שהוא אות ק' • וזה
 שתכתוב אותיות אלף בית עד יוד • והא' א"ב ג"ד ה"ו ז"ט ע"י ותנקה
 אותם זוגות זוגות שיש בהם מספר י"ה • ותמלא בהם שלשה זוגות
 פעמם י"ה • והם י"ה ו' ט' ז' • ומספר שלשתן עולה י"ה • וה"ה
 שחזור ותכתוב האותיות של אלף בית עד היוד זוגות זוגות שלא
 במדרג באופן שיהיה כל זוג זוג מספר מספרו י"ה • והם א"ב בט ג"ד
 דה"ו ומספר שתשתן עולה כ"ה • וכשתנקה כ"ה הללו עם מ"ה
 הכוכרים למעלה יעלו לך מאה שהוא ק' ועל זה אמר ר' עקיבא
 ק"ף זה הקב"ה • וסך אתה רוא' בעין השכל שינא שם של ארבעת
 מכל אחד של שלשה בעלמים של ה"א והסימן שלהם ה"א • כלומר
 אות ה"א יוד אלף הם אותיות בעלמים של אות ה"א • ולזה רמזו
 ר"ל בהגדה של פסח באמרם היא שעמדה לאבותינו כו' • וזהו
 שתקנו לומר בברכת המזון אכחנו מודים לך וכן בתפלה מודים
 אכחנו לך מפני שמלת מודים מספרו ק' שהוא רמז לשם של ארבע
 בכוכר למעלה וכדיך האדם לכוין א' זה השם נשעה שאותו מודים

וכן כתוב במספר הפליאה וזה תורפס עץ חיים היא וגו' הנה לומר
 התורה היא עץ חיים ליחידי סגולה היודעים לדרך השם של
 ארבעה היוצא מאותיות היא שהם שלשה אותיות כעלמים של ה' א'
 כזכר למעלה לפי שכל היודעים לערב האותיות או לעשות בהם
 מספר מרובע וכיוצא בהם עד שיובא מהם שם כתיקון וכראוי הרי
 הוא אהוב וכחמד למעלה והשכיב' שורה עליו ולזה אמרו השכיב'
 במערב ל' השכיבה שורה במי שידע לערב האותיות או לעשות
 בהם מספר מרובע עד שיובא מהם שם כי מלת מערב הוא לשון
 ערב וגם הוא אותיות מרבע :

יתברך שמך בפי כל' חי במקנת כסמאות של ברכת המזון

שנידכו כתוב בפה כל חי בה' א' וכסמא משוגשת היא
 בהכרח כי הכסמא האמיתית היא בפי כל חי ב'וד חמה שכמד
 ידעת שהראל'ע כתב בפרשת ויגש וכן שאר המדקדקים כי תלת פה
 מוכרת וכאשר יהיה סמוך ישוב ה' א' הנעלם ל'וד נעלם כמו פה
 בדיק וכן בלשון רבים כמו פי רשעים וכן כתב הרמק' בשורש פה
 שנסמוך הומרה ה' א' ב'וד' כי פי ה' דבר עב' : הלכך אף כאן
 שהוא סמוך בריך להיות בפי כל חי ועוד פסוק מלא הוא במספר
 מלכים א' סימן כ' רוח שקר בפי כל כניאיו וכן בדברי סימיו ב'סי'
 ע' לרוח שקר בפי כל כניאיו הרי לך שאמר בפי כל ולא בפה כל :

יתברך שמך בפי כל חי תקנו לומר בפי כל חי ולא לשון אחר

כגון בפי כל אשר או בפי כל בריותיו וכיוצא בהם וכן
 תקנו לשון זה בענינו בברכה שאחר הפטרה יתברך שמך בפי כל
 חי בו' והכונה בשמיסם הוא כאילו אמר יתברך שמך בפי כל
 בדיק כי הנדיק יקרא חי כמו ובניהו בן יהוידע בן אים חי שנמסר
 שמואל ב' סימן כ' שדרשו בו שהיה נדיק נמור ונדיקים אפילו
 במיתתם קרוין חיים ותקנו לומר כן כמו שתקנו ביוגר של שנת לו'
 ונדבריו נדיקים תתברך הרי מניחו שתקנו לשון ברכ' בנדיק והטעם
 נכולם שום לפי שנדיק שייך לשון ברכה כמו שאמר שלחם

פירוש ברכת המזון

בספר משלי סימן י' זכר נדיק לברכה • ועוד יכלול לשון זה טעם
אחר פה בברכת המזון והוא שהוא מיוסד על פי הסקוק פותח את
ידיך ומשביע לכל מי לפיכך יתברך שמך צפי כל מי על שאתה
משביע אותם :

חמיד לעולם ועד על דרך שאמר המשורר ע"פ בספר תהלים
סימן לד' אברכה את ה' בכל עת תמיד תהלתו וצפוי

וכתיב ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד וכאלה רבים :
על הארץ ועל המזון פירוש על הארץ שנתת לנו ועל המזון
שהאכלתנו ואע"ג דאין הותמין בשמים לפי שאין עושין
מנות מנילות כבר פירשו בפרק שלשה שאכלו דלא הוי סתימת
בשמים לפי שהארץ מוכיחה המזון :

רחם ה' אלהינו כו' ברכה שלישית זו היא ברכת בוכה ירושלם
ונדקין בפ' שלשה שאכלו דוד ושלמה תקנו בוכה ירושלם

דוד תקן על ישראל עמך ועל ירושלם עירך • שלמה תקן על הבית
הגדול והקדוש כו' וכתב הראש ונכו ריבה בטור א"ח סימן קפ"א

דלא צפי למימר שלא ברכו אותה עד שבא דוד ושלמה דהא דריש
לקו כולהו מקרא אלא הם תקנו המעבד לפי מה שביחוסף עוצה

לישראל דודאי קודם כנוס הארץ ונכין הבית לא אמרו כמו אחר
הכנוס והנכין • כמו שאין אנו אומרים מטבע טענעו דוד ושלמה

שאנו מנקטין להחזיר המלכו' ולבנו' הבית והם היו מנקטי' להחשך
שלות הארץ והמלכות והבית ע"כ : רחם ה' אלהינו עלינו ועל

ישראל עמך שאנחנו נבנות ועל ירושלם עירך שהיתה שמה ועל
בין משכן כבוד שהיתה מדבר ועל מלכות בית דוד משיחך שפקק

מלכותו ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו שהיה לשרפת
אש כמו שאמר בספר ישעיה סימן ס"ד מדבר היתה ירושלם שמה

בית קדשנו ומעארנו אשר הללוך אבותינו היה לשריפת אש וכו'
ותקנו לומר הלשונות הללו מפני שכולם הם מיוסדים על פי

המקוים : כי רחם ה' אלהינו עלינו הוא על שם שאמר בספר
תהלים

תהלים סימן קנ' כרחם אב על זנים ריחם ה' על יראיו * וכתוב גם'
 ישעיה סימן מט' כי כחם ה' עמו ועביו ירחם * ויש לך לדעת שאלת
 עליונו הוא אותיות עליון כדי לרמוז שהקב"ה יושב בדומו של עולם
 ומחלק מזוכות לכל בריה בדאמרו כבוד ערבו פסחים * ועל
 ישראל עמך * על שם שנאמר בספר יחזקאל סימן ל"ע ורחמתי על
 בית ישראל * ועל ירושלים עירך על שם שנאמר בספר זכריה סי'
 א' עד מתי אתה לא תרחם את ירושלים * ותקנו לשון עיר אבל
 ירושלים על שם שנאמר בספר זכריה סימן ה' ונקראת ירושלים עיר
 האמת * ועל כיון משכן כבודך על שם שנאמר בספר תהלים סימן
 ק"ב אתה תקום תרחם כיון ותקמו מלת משכן אבל כיון על שם שכ'
 במ' יואל כי אבי ה' אלהיכם שוכן בנין ותקמו מלת כבודך על שם
 שנאמר במ' ירמיה סי' י"ז כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו *
ועל מלכות בית דוד משיחך כו' שנינו בגרייתא נפ' שלשה
 שאבלו כל שלא אמר מלכות בית דוד בנוה ירושלים לא
 ונא ידו חובתו * ועעם הדבר כתב הרמב"ם בפ"ג מלכות ברכות
 מפני שהיא ענין הנדבקה * שאין כחמה גמורה אלא בחזרת מלכות
 בית דוד * והמרדכי כתב מפני שעל ידו נתקדשה ירושלים * ושכ"ל
 הלקט כתב הטעם פירש הר' בנימין לפי שנדיבכים אנו להזכיר
 מלכות שמים ומלכות בית דוד * ובית המקדש לפי שאמרו חז"ל ביום
 שנחלק בית דוד כפרו בשלשה דברים בהקב"ה ובית המקדש ומלכות
 בית דוד * ואין כנאלים עד שיתוודו ויתבעו שלשתן וגם בתפלה
 מזכירין שלשתן משען ומנטע לנדיקים זו מלכות שמים כוכב
 ירושלים זה בית המקדש * מנמיס קרן ישועה זו מלכות בית דוד
 ע"כ * וכן כתב הר"ד אבודרהם * ויש לך לדעת שכתבו הפוסקים
 שאין להזכיר בברכה זו שום מלכות שמים לפי שאין ראוי להזכיר
 מלכות של עולם אבל מלכות של בשר ודם * ומפני זה הוסיפו
 וכתבו שאין לומר שנינו מלכינו הוסיפו כו' אלא חזינו הוסיפו כו' *
 וכתב הר"ד אבודרהם שמה הטעם כשאומרים כאן יעלה ויבא

פירוש ברכת המזון

דימים טובים ובראשי חדשים אין לומר בקספן כי אל מלך חנון
ורחום אתה :

ועל תלכות בית דוד משיחך מה שאנו קוראים בכל מקום
המשיח בשם משיח ביד ולפי דקדוק הלשון סיה ראוי
לומר משוח בויו • אפטר שהטעם יהוא לפי שנחלקו רבותינו זל בש'
חלק מה שמו כי יש אומרים מכח שמו ויש אומרים שילה שמו ויש
אומרים ימון שמו ויש אומרים חכיבא שמו ויש אומרים סיוורא שמו
לפיכך קוראין אותו משיח כדי לכלול דברי כולם • כי מכח שילה
יכון חכיבא סיוורא כוטרקון משיח :

ועל הבית הגדול והקדוש כו' כל הלשונות הללו הם מיוסדי
על פי הפסוקים כי הבית הגדול הוא על שם שכאמר
בספר חגי סיומן כ' גדול יהיה כבוד הבית הזה וגו' • והקדוש על
שם שכאמר בספר דברי הימים שכי סיומן י' ועתה בחרתי והקדשתי
את הבית הזה וגו' • איביו • על שם שכאמר בספר ישעיה סיומן סב
כי אתה איביו וגו' • רועיבו • על שם שכא' בספר תהלים סיומן פ'
רועה ישראל האויבה וגו' • וזהו שברכת הטוב והמטיב תקנו לומר
רוענו רועה ישראל :

זובנו דע לך שמלת זוכנו אינו שם התואר שפירושו זן אותנו
אלא לשון תפלה ונקשה הוא שמתפללין לפני הקב"ה
סיוון אותנו והאין היא כקודה בשורק על משקל טובנו אלהי ישענו
בספר תהלים סיומן פ"ה שכן כתב הראב"ע בפירושו לספר קהלת
שאכחו סייבים לדקדק הלשון היעב שלא נטעה כמו המכרכים
ברכת סיוון שיאמרו זוכנו • ולא ידעו כי זוכנו הוא מן זכה כמו
עוכבו מן עכה • ולא יאמר מן זון כי אם זוכנו כמו שזכינו אלפי
ישענו ע"כ • וכן משמע בהדיא מהא דנרסיין בירושלמי דפרק אלו
קשרים והפסקים הביאורו תכיא אסור לאדם לתנוע נרכיו בשבת
כ' זירא שאל לר' חייא בר' אבא מהו מימר איביו רוענו זוכנו אמר
ליה עופס ברכה כך היא : אלמא דכירא לקו לרכותיבו זל שמלת

זוכנו אינו שכ התואר אלא שאלת נרכיו הוא שמתכלל לפני הקב"ה
 שיוון אותנו וימילא משמע מיכה שהוא כשורק על שקל שזכינו -
 זכתב בית יוסף בעור א"ח סי' רע"ח שכראה לו שכך יש לפי פרכסינו
 וכלכלינו שהוא מתפלל שיפרכס ויכלכל אותנו וגם דו"עו היה
 ראוי לפרש לפי זה רעה אותנו בחסרון ו"ו וש"א תחת הר"ש ד"מי
 חורפי שמעתי מהמדקקים שהיו אומרים כך : אבל בכל הכפדים
 כתוב דו"עו (ונסדור קלף ישן כתוב יד שס שתי הכוסות
 בסגנון זה אינו רוענו רענו כו' ע"כ) ואנכי לא ידעתי מי הנ"ד
 להמדקקים ההם שהיה ראוי לפרש מלת רוענו על דרך תפלה
 ונקשה כמו מלת זוכנו שלאחריו כי למה לא כאמ' שהוא שס התואר
 כמו מלת אינו שלפניו :

זוננו

פרכסינו וכלכלנו - פירוש זוכנו באכילה פרכסינו בשאר
 נרכים - כמו שכתבתי למעל' גני כי הוא זן כו' ע"ה
 ופרכסה אינו לשון הפסוק אלא לשון חכמים הוא - וכלכלינו -
 לשון הפסוק הוא בספר חמויה סימן ע' וארבעים שנה כלכלתם
 במדבר וגו' - ועיין כלכלה נחת ולא נכעו בכבוד ולא
 נכיוו - וכן כתב בעל כד הקמח אות ס"ה פרכסה - והר"ק פירש
 נשורש כול שענין כלכל הוא ענין המזון לספק הנורך נחת כל
 אחד ואחד :

דוענו

זוננו פרכסנו - האותיות של ראשי תיבות הללו הם
 אותיות כ"ז - על שס שנאמר בספר תהלים סימן ק"ב
 פזר נתן לאביזכים נדקתו עומדת לעד וגו' להורות שהשלמן בבית
 כחובב בבית המקדש מה מזבח מכפר אף שלמן מכפר כשהוא
 תאכיל שס העניים והאביזכים :

והר ויהנו

והרוח ר"נוה אלהינו מהרה בכל צרותינו - על
 שס שכל במגלת אסת' ריוח והנלה יעמו' ליהודי' וגו' :
ונא אל תצריכנוה אלהינו לא לידי מתנת בשר ודם כו' -
 תקכו לומר כן לפי שאעפ"י שפרכס האדם שהוא מתפרכס

פירוש ברכת המזון

זה היא ברוחה ונכמתו כלל טוב לו מידו של הקב"ה ממה שהיה מתפרנס מיה. תכת בשר ודם ברוח והעדפה. ודבר זה למדנו קל וחומר מי וכה שכן דרשו רז"ל בפרק עושין פסין אמר ר' ירמיה בר אביו מאי דכתיב והכה עלה זית טרף בפיה. אמרם יוכה לפני הקב"ה דכחו של עולם יהיו מזכותי מורדין כזית ומטורין בידך ואל יהו מתוקין כדגש ותלויין בידי בשר ודם. ופרש' טרף בפיה במאמר פיה. בקשה שיהא זית טרף שלה והיינו מזון ע"כ: והנה דרשו מלת טרף מלשון מזון כמו הטריפני לחם חקי. ומלת פיה מלשון מאמר פיה כמו אשר ימרה את פיך שפירושו מאמרך וכאלו אמר והנה עלה זית מזכותי במאמרי. ועוד אמרינן בפ"ק דברכו מאי כרוס זלות לבני אדם ר' יוחנן ור' אליעזר דאמרי תרווייהו כיון שננטרד אדם לבריות פכיו משתכות ככרוס ועוף אחד יש בברכי הים וכרוס שמו וכיון שהסתה זורחת מתהפך לכמה גוויין. ר' אחי ור' אחי דאמרי תרווייהו כאילו כדון בשכי דוכין אש ומים שנאמר הרכנת אכוס לראשיכו באכו באש ודמים:

שלא בבוש ולא בכלם. פירש הר"ק בשורש כלם שענין כלמימה הוא יותר מן הבושת כמו שכתבנו וגם ככלמו ישעיה סימן מ"ה וכן בושתי וגם ככלמתי ירמיה סימן ל"א. וכן פי' שם בקפר ישעיה וירמיה במקום הנזכר. ויש נקמאות שכתוב בהם שלא כנוש בעולם הזה ולא ככלם לעולם הבא. ופירושו הוא שלא כנוש בעולם הזה מקמת עוכי ולא ככלם לעולם הבא מקמת עוכות שיסיו בידיכו.

ובנה ירושלם עיר הקדש על שם שנאמר נספר נחמיה סימן י"א לשתת בירושלם עיר הקדש וגו':

ברוך אתה ה' בונה ירושלם. כן היא הבטחא במקנת ספרי פוסקים. ומסוק הוא בספר תהלים סימן קמ"א בונה ירושלם ה'. וככל שפירוש ברכת המזון שבידינו כתוב בונה נרחמיו ירושלם. וכתב הכל בו סימן כ"ה שאין הנקמא מדוייקת לפי שלא

תבנה ירושלים כי אם בתשפט שכאמר בנין צמחשפט תבנה עכ: ויש
 ליישב המנהג שלכו תמה שמניכו בספר זכריה כו' א' שנתתי לירושלים
 ברחמים ביתי יבנה בה. הרי מניכו לשון רחמים על בנין הבית
 וכן כתב המרדכי בסוף ברכות שמהר"ם היה אומר בונה ברחמיו.
 ויש לדעת שיש כוונת בנין לומר בונה ברחמים ירושלים:

בונה ברחמים ירושלים אמן. יש לך לדעת שאומרים אמן
 אחר קיום ברכה זו מפילו על ברכת עננו שכן אמרו
 בפרק שלשה שאכלו תני מדיא העוכה אמן אחר ברכותיו הרי זה
 משונה ותני אידך הרי זה תנוכה לא קשיא סא בגונה ירושלים סא
 בשאר ברכות. ונריך גם כן שתדע שכשם שהמברך משוכח בעביית
 אמן ככה שאר השומעין מפי המברך ברכה זו או ברכת הזן או
 ברכת הארץ וכן שאר ברכות של תפלה או ברכות המנות או ברכות
 הודאה וכיוצא בהן כריבין לעבות אמן אחר כל ברכה וברכה.

והשכר גדול עד שמים יגיע בדאמריבין בפרק כל בתני אחר רבי
 שמעון כל העוכה אמן בכל כמו פותחין לו שערי גן עדן שכאמר
 פתחו שערים ויבא גוי נדיק שומר אמונים אל תקרי אמונים אלא
 אמנים אלו שעובין אמן. ואמריבין בכדריס בסוף פרק אלו דברים
 רבי יוסי אומר גדול העוכה אמן יותר מן המברך ונאמר העבין על
 דרך הגולה כי המברך הוא מעיד על השם יתעלה שהוא מקור
 החכמה שכל המתברכים יתברכו מברכתו ולפי שאין קיום העדות
 בעד ראשון אלא בעד שני שהעדות נגמר על ידו על כן רזל
 הוגרבו לומר גדול העוכה אמן יותר מן המברך שהעוכה אמן הוא
 שעד השני ונריך שיגמרף עם העד הראשון המברך ולכך הוא
 גדול ממנו כי העדות קיים עמו ועוד שחלת אמן מספרן תשעים
 ואחד במספר השם של ארבע ושם של אף דלית: ועוד כי אמן עולה
 למספר תשעים ואחד כמספר יי' יי' אחד: וכן הוא עולה
 למספר הים והים ויהיה אחד ולזה גדול העוכה אמן יותר מן
 המברך כי המברך ממשיך הברכה והעוכה אמן הוא מייסד ומורה
 על

פירוש ברכת המזון

על סידוש העולם ברכון ^ז וזרוא ושהעולם מתקיי' במאמרו וישיבתו
 לתהו ובהו והוא אסד ושליט על כל ראסון ואחרון יתברך שמו
 לעדי עד - ועוד כי מלת אמן במלואו עולה מספרו למספר שלש
 מאות עם אותיותיו כי אלף תם כון עולה מספרו רכז ונ' אותיותיו
 של אמן משלימתן אותו למספר שלש מאות כנגד השם של ארבע
 שצולה מספרו שלש מאות בחלוקן אותיות של אלהם שהם אותיות
 מנפץ וכנגד מאמר הדורא הו' א' ה' ה' בכל שמספרו עם הקריאה
 ג' מאות - ועוד כי מלת אמן מלוי מלואו הם כ'א אותיות בזה
 האופן אלף למד ה' א' מ' מ' כו' ו' ו' ו' והוא כנג' השם של אהיה
 שמספרו כ'א - וכן אותיות י' הו' זולת ה' ה' האחרונה של שם של
 ארבעה שהיא בעולה עולה מספרם כ'א - וכן מלת אף טוב להים
 לישראל עולה מספרו כ'א ויונא מומנו שם - שהרי האלף מספרו
 אסד והכף פשוטה מספרה שמש מאות במספר הגדול ושמש מאות
 ויאסד הוא במספר ראש הרומז להקב"ה שהוא ראש לכל בעיני שכ'
 והמתכשא לכל לראש - וגם הוא כנגד התמלת שלשה שמות של יב'
 מדות ה' ה' אל שעולה מספרן כ'א וכנגד כל השמות הכלולין בכל
 שמשו שומשי תורה שהתחלתן בית ויו' ויו' ויו' אלף שעולה מספרן
 כ'א וכנגד כל השמות הכלולים בעשרת הדברות שמתחילן באלף
 של אכבי ומסיים בכף של לרעך - ועוד אמריכון בפרק כל כתבי
 מאי לשון אמן אחר דבי מביא אל מלך כאמן - במתכיתא תנא
 אחת מלך כאמן - מלזה גדול העונה אמן יותר מן המברך כי
 המברך אינו מוכיר כי אה שם א' והעונה אמן מוכיר שמות הרבה -
 ויש לך לדעת שרובה כתב בטור א' ס' ס' קכד בשם רב עמרם מאן
 דקאי גבי בנישתא אחורי ש'נ בעי לכווני דעתי' - ובתר דסתים
 ש'נ על כל חותם ברבה ובדכה להו עבי אמן דהכי אמור רבנן
 מאי דכתיב אחוים כוכר ה' - אלו שאומרים אמן באמונה - אמר ש'נ
 ברוך מחיה המתים והם עוכין אמן ועדיין לא ראו תחיית המתים
 מאמיכים בהקב"ה שמחיה המתים - אמר ש'נ ברוך גואל ישראל

והם עוכין אמן ועדיין לא כנאלו ואם תאמר כנאלו הרי מזרו
 וכשתעבדו ומאמיכים שעתיד הקב"ה לנאלם. אומר ש"כ ברוך בוכה
 ירושלים. ועדיין היא בחודבכה ומאמיכים בהקב"ה שעתיד לזכותה
 ועוכין אמן הוי אמונים כונר ה' ע"כ. וכתב שם עוד שנעכיית אמן
 יכוין בלבו אמת היא הנרכה שכירך המנכך ואכי מאמין בו כי
 אמן הוא לשון האמת דברים. ע"כ: וכראי מדבריו שהוא סוגר
 שמלת אמן היא מלה כגזרת מלשון אמת ומלשון אמונה והאמונה
 הוא נשיאמין האדם שהמנוייר בפשטו הוא כך כמו שנוייר וכותן
 בו האמונה ומכוין בלבו שהוא אמת. והנה נדקו דבריו במקנת
 הברכות ששם מכוין השומע לשניהם כי הוא מכוין בלבו אמת היא
 הנרכה שכירך המנכך ואכי מאמין בזה. כגון אם אומר שליח נכור
 ברוך מחיה המתים והם עוכין אמן בו כדלעיל. אך נראה לע"ד שלא
 אומר כן בכל אמן שהרי תמנא כמה פעמים אמן שהיא מלה כגזרת
 מלשון אמת לבד ולא מלשון אמונה כלל. כגון עכיית אמן על
 ברכת בעל הבית שאומרים כן יברך אותו ואומנו כולנו יחד בברכ'
 שלמה ואמרו אמן. או עכיית אמן שאומרים על עושה שלום
 במרומו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן או
 עכיית אמן על ברכה של דבר תפלה ותסיכה או אמן שעוכין לאחר
 הקדיש או אחר ג' פסוקים שנברכת בהם וכיונא בהן לא יפול
 בהם לשון אמונה אלא לשון אמת לבד כלומר אמת יהיה זה כמו
 שאומר המנכך. וכמוהו אומר ארור האיש אשר יעשה פסל ועכו
 כל העם ואמרו אמן וכתב הרמב"ם בשורש אמן שפירושו אמת יהיה
 זה שיהיה ארור מי שיעבור על אמת מאלה והוא כאמר על דרך
 תפלה או הוא על דרך קבלה שקבלו על ענמם הקבלה אם יעברו
 עכ"ל. וכך נראה מדבריו קשי' שפירש בערשת מקץ ויאמנו דבריכם
 יתאמתו ויתקיימו כמו אמן אמן כו'. הרי לך שהוא סוגר שפירוש
 אמן אמן מלשון אמת. ובערשת כשא פירש כנראה סותר לזה אמן
 אמן קבלת שבעה בו. אלא על כרחיבו לומר שהוא סוגר שמלת

פירוש ברכת המזון

אמן אמן אינו מלשון אמונה כי לא יתול בו לשון אמונה אלא לשון
אמת ופירושו אמת יהיה זה שתהיה ירכה נופלת ובטחה גבה אם
זיכרה והוא כאמר על דרך קבלה שתקבלת על עמסה את הקללה
אם עברה וזיכתה • וזהו קבלת טעמה שהזכיר בדבריו :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם האל אבינו כו' ברכה
רביעית זו היא ברכת הטוב והמטיב ונרמזין בפר' שלשה

שאכלו הטוב והמטיב כיצד תקמוה כנגד הרוני ביתר לאמר רב
מתנה אותו היום שכתבו הרוני ביתר לקבורה תקמו כיצד הטוב
והמטיב הטוב שלא הסריתו והמטיב שנתנו לקבורה • וכתב הר"ד
אבודרהם פירוש בית דיו של רבן גמליאל הזקן שניכנה תקמוה
על הרוני ביתר שהיתה עיר גדולה לאלהים והיו בה אלפים
ורכבות מישראל כמו שאמרו בסדר תפלות התעניות ואמר כך
בברה מלכו רומי עליהם ולכדום וכסרנו כלם ואז נגדעה לגמרי
קרן ישראל וכשארם כבלתם מאכל לצוף השמים זמן רב והיתה
חרפה גדולה לישראל בדבר עד שיסבו רבן גמליאל ובית דיו כמה
ימים בתעביו ובזו אונרות אבותיו עד שכתבה להם רשות לקברם
ואז תקן ברכת הטוב והמטיב על רוב הטובה הזאת • ותקמוה
במעודה לפי שהוא מקום השמחה • ולכן תקמוה גם כן על שיכוי
היין ועל שמועות טובות ועל הגשמים וכירושלמי כתן טעם אחר
לשכוי היין לתי שזבלו האויבים שדויתיהם וכרמיהם בדמי ההרונים
וגדרו בהם כרמיהם לפיכך תקמוה על שכוי היין ועל כוס של ברכ'
המזון דכשכוי יין דמי וזהו הטוב והמטיב הטוב שלא הסריתו כל
אותו זמן ששאלו על פני האדמה • והמטיב שנתנו לקבורה דהיינו
טובה על טובה ע"כ : והר"אש כתב בפרק שלשה שאכלו שקבעוה
עברת המזון שכולה הודאה : ואמרו כן פירושלמי בשכתובה ביתר
נגדעם קרן ישראל ואין עתידת לשזור עד שיבא בן דוד ולכן
קמכוה אכל טובה ירושלים ע"כ : ואענה חלקי אף אבי ואומר
שקבעוה בברכת המזון לפי שהמעודה הוא מקום השמחה ונרמזין

האלה שלא להרבות שמחה בעולם הזה יותר מלפי: וכמו שכאמר
 בק"ט תהלים סימן קכ"ו או ימלא שמוק פיכו ולשוככו רכה או יאמר
 בנז"ח הנד"ל ה' לעשות עם אלה ודרשו רז"ל בתפלת פ' אין עומדין
 איתתי ימלא שמוק פיכו ולשוככו רכה בזמן שיאמרו בנז"ח הנד"ל
 ה' לעשות עם אלה. ופסוק מלא הוא נספר תהלים סימן ב' ונ"לו
 ברע"ה. על כן תקבו רז"ל לדרך אחר האכילה ושתיה ברכת הטוב
 והמטיב כנגד הרובי ביתר כדי שיזכור יום המית ויעניב את ענמו
 ותסזור שמחתו בדרך מיוע. ואפשר שעל זה כתבו הר"ד
 אבודרהם כמה שכתב למעלה ותקטנה בקעודה לפי שהוא מקום
 השמחה כו'. ועוד טעם אחר כי בבוהג שנעולם שהמאכל והמשת'
 מביא האדם לידי נסות הטבע ונזנה הלב ויבא מזה שיטכס את
 פ"י כמו שכאמר בפרשת עקב פן תאכל ושבעת וכו' ור"ס לכנך
 ושכחת את ה' אלהיך וגו' ועוד כתיב שם ואכלת ושבעת השמרו
 לכם פן יפתה לנגבס וקרתם וגו'. וכתוב בפרשת וילך ואכל ושבע
 ודשן וכנה א' להים אחרים וכתוב בספ"ה הושע סימן י"ג כמרעיתם
 וישבעו שבעו וירם לבם על כן שכחו. לפיכך תקבו רז"ל לדרך
 אחר האכילה ושתיה הטוב והמטיב כנגד הרובי ביתר כדי
 שיזכור יום המית ויעניב את ענמו ולא ירום לבו:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם האל אבינו כו'. כך היא
 הנקסא רכל ספרי ברכת המזון שנידינו שכתוב בהם
 חאל. וכן בנקסאות של הרמב"ם בפ"ב מה לכות ברכות כתוב חאל
 וכן במקנת כנקסאות עור א"ח סימן קפ"ט. חאל הר"ד אבודרהם
 כתב שאין לומר חאל דהא אמריכו אלסינו. וכן כתב ר"פ עמרם
 בברכה שלאחר המילה. ע"כ:

אבינו מלכנו כו'. בירושלמי אמרו שנידיכו להזכיר בברכה
 . זו שלש מלכויות ושלש גמולות ושלש הטבות ומנאית'
 כתוב שהטעם הוא כנגד שלשה עולמות שהם עולם המלאכים
 ועולם הנלגלים ועולם הששל ובאו רבותיכו זל להורות שהוא יתב'

פירוש ברכת המזון

מוֹלֵךְ עַל כּוֹלָם וּמַעֲיֵב עִם כּוֹלָם וְנוֹתֵל חֶסֶד עִם כּוֹלָם כִּי כּוֹלָם
מִקְבָּלִים מִמֶּנּוּ ית' חֶסֶד וּמִזֶּן גּוֹפְתֵי וְרוֹמְכֵי שֶׁעַ אֱלֹהֵי עַבְדְּךָ וְאַלֶּה
הֵם שֶׁשֶׁלֶשׁ מַלְכוּתֵי בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם כּוֹ' אֲבִינוּ
מִלְכֵנוּ אֲדִירֵנוּ כּוֹ' הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב כּוֹ' שֶׁלֶשׁ גְּמִלוֹת הוּא גְּמִלְנוּ הוּא
בְּנוֹתֵנוּ הוּא יִגְמֵלֵנוּ שֶׁלֶשׁ הַעֲנוֹת יֵשׁ מִפְּרָשִׁים שִׁזְהוּ מֵה שְׁאוֹמְרֵי
הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב וְהַמַּעֲיֵב לְכָל כּוֹ' הוּא הַטֵּיב כּוֹ' וְיֵשׁ מִפְּרָשִׁים שִׁזְהוּ מֵה
שְׁאוֹמְרֵים הוּא הַטֵּיב מַעֲיֵב יֵטִיב כּוֹ' :

אֲבִינוּ מִלְכֵנוּ אֲדִירֵנוּ כּוֹ' כָּל הַלְּשׁוֹנוֹת הַלְלוּ הֵם מִיּוֹקְדִים
עַל פִּי הַפְּסוּקִים כִּי אֲבִינוּ הוּא עַל שֵׁם שְׁנֵי אֲמָר בְּסֵפֶר
יִשְׁעִיהַ סִימָן סָג כִּי אַתָּה אֲבִינוּ וְנוֹ' מִלְכֵנוּ עַל שֵׁם שְׁנֵי אֲמָר בְּסֵפֶר
יִשְׁעִיהַ סִימָן לָג ה' מִלְכֵנוּ אֲדִירֵנוּ עַל שֵׁם שְׁנֵי אֲמָר בְּסֵפֶר תְּהִלִּים
סִימָן ס' מֵה אֲדִיר שֶׁמֶךְ כָּל הָאָרֶץ בּוֹרְאֵנוּ עַל שֵׁם שְׁנֵי אֲמָר בְּסֵפֶר
יִשְׁעִים סִימָן תָּב בּוֹרְאֵךְ יַעֲקֹב וְיוֹבֵרֵךְ יִשְׂרָאֵל בּוֹרְאֵנוּ עַל שֵׁם שְׁנֵי אֲמָר
בְּסֵפֶר יִשְׁעִים סִימָן מַז בּוֹרְאֵנוּ ה' כִּבְאוֹת שְׁמוֹ יוֹבֵרֵנוּ עַל שֵׁם
שְׁנֵי אֲמָר בּוֹרְאֵךְ יַעֲקֹב וְיוֹבֵרֵךְ יִשְׂרָאֵל לְעֵיל קְדוּשָׁתוֹ קְדוּשַׁת יַעֲקֹב
עַל שֵׁם שְׁנֵי אֲמָר בְּסֵפֶר יִשְׁעִיהַ סִימָן כָּט וְהַקְדִּישׁוּ אֶת קְדוּשַׁת יַעֲקֹב

רוֹעֵינוּ רוֹעֵה יִשְׂרָאֵל עַל שֵׁם שְׁנֵי אֲמָר בְּסֵפֶר תְּהִלִּים סִימָן פ' רוֹעֵה
יִשְׂרָאֵל הַאֲזִינָה הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב וְהַמַּעֲיֵב לְכָל עַל שֵׁם שְׁנֵי אֲמָר בְּסֵפֶר
תְּהִלִּים סִימָן ק' הַטּוֹב ה' לְכָל וְכֹאמֵר בְּסִימָן קִיט טוֹב אַתָּה וְהַמַּעֲיֵב
הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב וְהַמַּעֲיֵב לְכָל דַּע לֵךְ שְׁמֵלֵת לְכָל אִינוּ שֶׁ
לְמֵלֵת וְהַמַּעֲיֵב לְכָד אֵל הַרִי הוּא שֶׁנֶּס לְמֵלֵת הַטּוֹב

כְּמוֹ שְׁנֵי אֲמָר טוֹב ה' לְכָל וְכֹאמֵר שֶׁהוּא הַטּוֹב לְכָל וְהַמַּעֲיֵב לְכָל :
הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב כְּרִיךְ הַאֲדָם לִיזְהַר שִׁיקְרָא הַהֵא שֶׁל מֵלֵת הַטּוֹב
בְּפִתּוֹ וְלֹא יִמָּהַר בָּהּ לְקָרוֹתָהּ בְּסֵטֶף פִּתּוֹ לְפִי
שֶׁאֵז בְּרָאָה כְּאוֹמֵר בְּלִשׁוֹן תִּימָה כְּמוֹ הַטּוֹב טוֹב אַתָּה מְבַלֵּק בֶּן גִּבּוֹר
וְנוֹמֵר בְּסֵפֶר שׁוֹפְעִים סִימָן יֵא :

הוּא הַטֵּיב מַטֵּיב וְיֵטִיב לָנוּ כֵּךְ הִיא הַנִּסְתָּחָה בְּסִפְרֵי בְּרֵכַת
הַמִּזְוֵן שֶׁיִּדְרִיכוּ כְּגַד עֵבֶר תּוֹזֵעַ וְעֵתִיד וְכִינֵה כְּתֹב גְּבוּר

א"ח סימן ק"ט שהראש היה אומר בזה הסדר הוא הטיב לנו הוא
 מטיב לנו הוא יטיב לנו כסדר שאומר הנמלות הוא גמלנו הוא
 גומלנו הוא יגמלנו; והכל בו כתב בסימן כ"ה שיש אומרים הוא
 מטיב לנו הוא הטיב לנו הוא יטיב לנו תחלה בלשון הויה ואחר
 כך לשעבר ואחר כך להנא על דרך ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך ע"כ וא"ת
 לפי המנהג שלנו שאומרים הוא הטיב מטיב בו תחלה בלשון עבר
 ואח"כ לשון הויה ואח"כ להנא על דרך סדר הזמנים למה אין
 אומרים הוא מטיב הטיב בו על דרך ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך בו -
 וכמו שכתב הכל בו דלעיל בשם ה"ש אומרים ויש לומר דלגבי ה'
 מלך בו' שהם תואריו של הקב"ה הזכיר תחלה זמן ההויה ואמר ה'
 מלך מפני שכל הזמנים כולן העבר והעתיד כולם הם בהקב"ה
 בהויה לפי שלא עברו מימיו ושמותיו כלום כי הוא עד שלא היה
 זמן והזמן לא יעברנו והוא שאמר דוד המלך ע"ה בהפך תהלים
 סימן ק"ב ואתה הוא ושמותיך לא יתמו ואפשר שזוהי הטעם תרגם
 אכקלום ה' ימלוך לעולם ועד ה' מלכותיה קאים בו' שהפסוק הוא
 לשון עתיד ואכקלום תרגם אותו בלשון הויה ואין זה אלא מן
 הטעם שאמרנו שכל הזמנים כולן הם בהקב"ה בהויה אבל באמרנו
 הוא הטיב מטיב יטיב לנו אכחנו מזכירין שני עיכובי האחד שהוא
 פועל הטעם ככרתו במאמר הוא הטיב יטיב בו' והשני שאכחנו
 הם המקבלים הטעם ממנו ככרתו במלת לנו ומכאן זה שמזכירין
 שאכחנו מקבלים הטעם ממנו ראוי לומר תחלה לשון שעבר לפי
 שאכחנו תלויין בזמן וידוע שהזמן שעבר הוא לנו קודם לזמן

ההויה עתה :

הוא הטיב בו' פי' הוא הטיב עמנו כבר בזמן שעבר כמש
 שהספיק לנו כל מה שהיינו צריכין וכן הוא מטיב לנו
 עתה בזמן הזה ויהי רנון לפניו שהוא יטיב לנו מכאן ולהנא :
הוא גמלנו בו' פי' הוא גמלנו טוב כבר בזמן שעבר וכמו
 שנאמר בקפד ישעיה סי' קנ"ח קדי' ה' אזכיר תהלות ה'
 כפל

פירוש ברכת המזון

בעל כל אשר גמלנו ורב טוב לכית ישראל אשר גמלם כרחמיו וכבוד
חסדיו • וכן הוא גומלנו עתה בזמן הזה ויהי רצון שהוא יגמלנו
לעד מכאן ולהנא :

הוא גמלנו הוא גומלנו הוא יגמלנו כך היא הכסא בעור
א"ח סימן קפ"ט ובתש"ך סימן ט"ו ובמדרכי סוף מסכת
ברכות ובכל בו סי' כ"ה ובספר שלחן ארבע שער ראשון הוא יגמלנו
ולא כנקמת ספרי ברכת המזון שבידינו הוא יגמול בעדינו :

לחן פירוש שכתיה כושאין סן לפכיו • ולחמד שיתכהב בחסד
עמנו ולרחמים • שירחם עלינו • ולריוס • שכרויח למנוא
לחס לאכול ובגד ללבוש • והנלה • שינילכו מכל רע • והנלחה בכל
מעשה ידינו • ובוכה בכל משלח ידינו וישועת • שיושיענו פרכקת
ובלכה כנר פירשתיו למעלה גבי כי הוא זן כו' בע"ה :

לחן ולחסד ולרחמי ולריוח הצלה והצלחה ברכה וישועת
נחמה פרנסה וכל כלה ורחמי וחיים ושלוס וכל טוב
מה שתקנו לומר טו' לשכות הללו כראי לעניות דעתי שלא עשו
זה על דרך ההזדמן והמקרה אלא בכונת נכון אתן חלק
לשבעה ואומ' שהם כוללים שבעה טעמי ז' וגם לשמנה הכחתי מקו'
לאחרים להתגדר בו • ואלה הם השבעה טעמים הכלולים בהם •
האחד שהם כנגד טו' סעודות שאוכלין בשבוע שיש בה שבעה ימים
ובכל יום אוכלין שתי סעודות חוץ מיום השבת שאוכלין בו ג'
סעודות הרי טו' סעודות • וקמך לדבר ואנחנו כנודך זה כלומר
ואנחנו כנודך טו' פעמים בשבוע כמנין מלת זה • קטני שאנחנו
מבקשין כל טו' טובות הללו מהקב"ה היושב למעלה מחמשה עשר
פעמים מהלך ת"ק שנה • שהרי מן הארץ ועד הרקיע ת"ק ושבעה
רקיעים וכל רקיע ורקיע ת"ק וכל איור שבין רקיע ורקיע ת"ק
וכסא הכבוד ת"ק והקב"ה למעלה מהכלי וזהו סולו לרובכ בערב
ב"ה שמו • י"ה הרי טו' • ועוד שהקב"ה רובכ ערבות שכל סולו לרובכ
בערבות ויש שם טו' דברים כדאמרינן בפרק אין דורשין ערבות שבו

עתה ומשפט וכדקה נכוני חיים נכוני שלום נכוני דרכה ומשמחן של
 פדיונים וזוהרם וכשמות שעתידות להנצחות וטל שעתיד הקב"ה
 להחיותנו את המתים ושם אופנים ושופים וחיות הקודש ומלאכי
 השמרת וכסא הכבוד ומלך רם וכסא שוכן עליהם סכאמר קולו
 לרוכב בערכות ביה שמו ותשלישו שאכתמו מתפללין לפני הקב"ה
 שיטפיע עלינו כל ט' ט' טובות הללו בזכות התורה ומנינו בה שאת
 הקב"ה ט' ט' תיבות למשה במקום דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת
 אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם ומשה אמר לישראל
 ט' ט' תיבות במקום הוא תהלתך והוא אלהיך אשר עשה אתך את
 הגדולות ואת הסודות האלה אשר כאו עיניך ועוד אמר להם
 ט' ט' תיבות במקום את ה' האמת היום להיות לך לאלהים וללכת
 בדרכיו ולשמור מצותיו וחקותיו ומשפטיו ולשמור בקולו ותמנא
 בחמסה חומשי תורה ט' ט' פעמים לשון שירה וט' פעמים לשון
 שפחה וט' ט' שנות בויוסע וט' ט' שנות בעשרת הדברות עם וידבר
 אלהים וט' ט' אותיות במקום ה' יתנוך לעולם ועד וט' ט' קודו במקום
 דנאשית סך מן השנאים שהם ענדים וע' ט' תיבות בצדקת כהנים
 ותמנא ט' ט' פעמים לשון למד בתשכה תורה וקם תלמד א' לתדתי
 ע' ילמדן ג' ילמדון ד' ללמד ס' ולמדתם ו' ללמד ז' ולמדתם
 ח' תלמד ט' ילמד י' ללמדו יא' ולמדו יב' ולמדק יג' וילמדס
 לד' ללמד ט"ו וזהו שאמרו ר"ל בן ט"ו שנים ללמוד ותמנא ט"ו
 בכור בספר יחזקאל יוש בספר ישעיה סימן כו ט' ט' תיבות במקום
 יסיו מתוך כבלתי יקומו הקימו ורכבו שוכני עפר כי טל אורות
 שליך וארץ רפאים תפילי ובספר תהלים יש ט' ט' מזמורים מיוסדים
 על דרך אלף בית א' עלמות לבן ב' אלף ח' כפשי אשאי ג' בשכותו
 את טעמו ד' אל תתחר במרעוסי ה' אודה ס' ככל לביו אשרי איש
 ירא ה' ותמכיף אפי הרי זד' ותהלס לדוד הרי ט"ו ודוד אמר ט"ו
 שפחות על התורה א' תורת ה' תמימה ב' תשיבת כפשי ג' עדות ה'
 באמנה ד' מחכימת עתי ה' סקודי ה' ישרי לשון רבים ז' מחימי לב

פירוש ברכת המזון

לשון רבים ע' תצות ה' ברה' מאירת עיני' זא יראת ה' טקורה -
 כב עומדת לעד יג אמת יד ס' ו' נדקו לשון רבים וכנגדן אמר
 דוד ט' ו' שמים להקב' לך ה' הגדולה והגבורה והתעארת והכנסת
 וההוד כי כל נשמים ובארץ לך ה' הממלכה והתכשא לכל לראש
 והעושר והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל תיודך כח וגבורה ובידך
 לצדל ולחוק לכלי וכנגדן הזכיר ט' ו' פעמי' סיר המעלות והרביעי
 שאמנו מתפללין לפני הקב' שישיע עלינו כל ט' ו' טובות הללו
 בזכות שלשה אבות ושמי' עשר שבטים שהם ט' ו' ומינו ט' ו' שנים
 שהיו שלשה אבות ביחד בעולם שהיו אברהם חי קעה שנה ובתיב
 ואברהם בן מאה שנה בקולד לו את ינחק בנו וכתוב וינחק בן
 ששים שנה בלדת אותם ירי כשכולד יעקב היה אברהם בן מאה
 וששים שנה כשארזו לו ט' ו' שנה וזהו שתמא ט' ו' תיבות בפסוק
 וזכרתי את בריתי יעקב וגומר ותמא ט' ו' מראות כתובי באמות -
 וירא ה' אל אברהם א' לה' הכראה אליו ב' במחזה לאמר ג' וירא ה'
 אל אברהם ד' וירא אליו ט' ה' וישא עיניו וירא שני פעמים מלמד
 שראה בשכיבתו ו' וירא אליו ה' ויאמר ו' וירא אליו ה' בלי להח' לט'
 שראה אליך ט' כנלו אליו האלהים י' וירא אלהים אל יעקב עוד
 יא' ויאמר אלהים לישראל במראות לשון רבים יב' יג' אל שדי כראה
 יד' וירא אל אברהם ט' והחמישי שאמנו מתפללין לפני הקב' שישיע
 עלינו כל ט' ו' טובות הללו בזכות הקרבנות והם חלוקים
 צט' ומנים קרנני לחמי וגומר שנים ליום א' וכיום השבת ב' -
 ובראשי חדשיכם ג' ובפסח ד' וכיום הבכורים ה' ובחדש השביעי
 ו' ובעשור ז' ובחמשה עשר ח' וכיום השני ט' וכיום השלישי י'
 וכיום הרביעי יא' וכיום החמישי יב' וכיום הששי יג' וכיום השביעי
 יד' כיום השמיני ט' ו' ותמא ט' ו' קרבנות שהקריב כל כשיא ביותו
 של חכוכת המשכן אלים חמשה עתודים חמשה כבשם בני שנה
 חמשה הרי ט' ו' ומינו ט' ו' דברים התנדבו למלאכת המשכן והם
 ופקף וכחשת ותכלת וארגמן ותולעת שני ושם ועזים ושמן ונשמים

אנכי שהם ואנכי מלואים ועודות תחשים ועני שטים ותמצא ט"ו
 מעלות במקדש שעולין מעזרת כשים לעזרת ישראל : והשמי הוא
 שתקנו לומר ט"ו לשוכות הללו מפני שכבר אמרנו הוא נחלנו הוא
 נחלנו הוא ינמלנו לעד ומלת לעד דומה על העולם הזה והעולם
 הבא ולפיכך תקנו לומר אחריו ט"ו לשוכות הללו לרמז על עולם
 הזה שכבר נהא ועל העולם הבא שכבר נצוד כמו שנאמר כי ב"ה
 ה' כור עולמים והם כמספר ט"ו : והשביעי הוא שתקנו לומר ט"ו
 לשוכות הללו ממה שכבר ידוע שהלכה מתחלת להאיר יום ראשון
 של חדש ונכל יום ויום הולכת ומאירה יותר עד ט"ו יום לחדש
 ומט"ו ואלך היא הולכת ומתחסרת וכן מצינו מאברהם עד
 שלמה ט"ו דורות ואברהם התחיל להאיר שנאמר בספר ישעיהו
 סימן מא' מי האיר ממזרח נדק ונומר בא ינחם אף הוא האיר
 שנא' וירע ינחם ונ"ו וכתוב בספר תהלים סימן בא אור זרוע לנד"ק
 וביתר בא יעקב והוסיף אור שנאמר בספר ישעיהו סימן י' והיה אור
 ישראל לאש ואמר כך יהודה פרץ חדרון רם עמי נדב כחשון שלמון
 צופו עובד ישי דוד כיון שנא שלמה כתמלא האור שנאמר בספר
 דברי הימים סימן כ"ט וישב על כסא ה' למלך ומשלמה ואילך
 התחילו המלכים פוחתין והולכים עד נדקיהו וכיון שנא נדקיהו
 מה נאמר שם ואת עיני נדקיהו עור בספר מלכים ב' סימן כ"ה
 ואנחנו מתפללי לפני הק"ה שינמלנו חסד ויעשה עמנו ט"ו טובו
 הללו וסיהיו הולכין ונדל"ק יותר למעלה למעלה דומת ט"ו יום
 של הלכה וטו דורות מאברהם עד שלמה שהם הולכין ונדל"ק
 ומאירין יותר וזהו שתמצא ט"ו אותיות בפסוק ה' מלך לעולם ועד
 והטעם הוא שנא לרמז אומתו ימלך לעלם ועד כזמן שיבאו ט"ו
 נדיקים עם משיח כמו שנאמר בספר מייכה סימן ה' והקמנו עליה
 שבעה רועים ושמה כסיכו אדם ונס יבאו ט"ו רשעים עם נוג ומנוב
 ויעלו ביד אלו ט"ו נדיקים הכוזבי וזהו שתמצא ט"ו ישיין רבוסין
 יחד בשלשה פסוקים זה אשר זה בספר תהלים סימן לא קוה אל ש

פירוש ברכת המזון

בשמור דרכו וירוממך לרשת ארץ בתורת רשעים תראה ראיתי רשע
 עריך וסתערה באזרח רעבן ויעצור והם כנגד ע"ו נדיקי' הכוכבים
 שיבאו עם משיח והיו ראשים עלינו ויבאו ע"ו רשעי' עם גוג ומגוג
 ויסלכו ביד אותן ע"ו נדיקים כי כן מלת רשע יש לה שתי בחיבות
 האחת מלשון ראש והשני מלשון רשעי' וכן תמונה ע"ו ריש"ן בסמוך
 אחד בספר ירמיה סיון ל"ט ויבאו כל שרי מלך בבל ויסנו בשעה
 התוך כרגל שראגד קמגר בנו שרפים רב שרים כרגל שראגד רב
 גוג וכל שארית שרי מלך בבל • לפיכך שיקם נקמתו מחמשה עשר
 בשנים ובאשר יקם נקמתו תהם ויהיה עת הנאולה אז יהיה שלם
 השם שלי"ה העולה ע"ו שכן כשנע שלא יהיה השם שלם עד שיבאו
 מעמלק דכתיב כי יד על כס ים שאין הכסא שלם ואין השם שלם
 לא לאח' שיבאו ממנו ואז יהיה השם שלם וגם הכסא דכתיב האויב
 תמו חבבו לכבד וכתיב זה לעולם ישג כוכן למשפט כסאו הרי השם
 שלם והכסא שלם וכבר הארכתי בזה במידושי בסיון לו בשור אורח
 חיים בעזרת אהים חיים • וגם יסיה אז בימי מכות שלום ושלום
 והשקט ונעם כמו בימי שלמה שהיה דור ע"ו לאברהם • ותשוב
 השירה ליושבת שנתמטטה בע"ו דור שהיו משלמה עד נדיקיהו
 כמו שכתתי למעלה :

יברך אותנו כל אחד ואחד במנו בשמו • כתב הכל בו סימן
 כ"ה שאם יש שם בכרי מ"ה אומר כל אחד ואחד ממנו בני
 ברית בשמו • לפי שאסור לברך הנכרי מ"ה • כדכתיב לא תחכם לא
 תתן להם סן ע"כ :

בנו שנתברכו אבותינו בו • כך היא הנסחא במקנת ספרי
 ברכת המזון שילדינו ובמקנת כתו' כמו שבידך את אבותינו
 בו • וסביהם כאחד טובים • אבל במקנת כסחאות כתוב כמו שבידך
 הקב"ה את אבותינו בו ואין ראוי לומר כן מפני שכדאם קבת בשתי
 רשויות ה"ו שהרי בתולה הוא אומר הרמזן הוא יברך בו וכפאומר
 אחר כך כמו שקינך הקב"ה את אבותינו בו • הרי הוא כאילו אחר

לאונן הוא יצרך את עלובי כמו שצריך שמעון את עלובי וכך היא
הכנסת ככל בו סימן כ"ה כמו שכתבנו אבותינו כו' :

בבל - מבל כל - פירוש אברהם כתבך בברכת בכל שנאמר וס'
צריך את אברהם בכל - וינחם בברכת מכל שנאמר בו
ואוכל מכל - ויעקב בברכת כל שנאמר בו כי חנני אלהים וכי יש לי
כל - כלומר לא חסרו שום טובה ושום כבוד - ומכאן דרשו רבותי אל
בסוף פ"ק דב"ב שלשתן העשייתן הקב"ה בעולם הזה מעין עולם
הבא - ושלל שלט בהן יצר הרע - ושלל שלט בהן מלאך המות - אלא
מתו בכשיקם על פי שכיבה - ושלל שלט בהן רימה ותולעה -

ואמרו - אמין - כתב המדפי בסוף מסכת ברכות וספר תש"ן
סימן ש"ו שאין אומרים וכאמר אמין כי אם ואמרו אמין :

ונשא - ברכה זאת ה' ונומר - פסוק הוא בספר תהלים סימן
כ"ד ישא ברכה מאת ה' ונדקה מאלהי ישעו - ויש שאין

משנין לשון הפסוק הזה אלא אומרים צמרוס ילמדו עליו זכות
שתהא למשמרת שלום ישא ברכה מאת ה' ונדקה מאלהי ישעו וימנא

מן ושלל טוב בעיני אלהים זאדם - וכך היא הכנסת גם בספר כל
בו סי' כ"ה ולפי זה הכל הוא ברכת בעל הב"ו שהאורח מברך אותו -

אבל המנהג שלנו הוא שאומרים צמרוס ילמדו עליו זכות כו' כדי
לכלול כל המקובין בברכה זו ולפיכך משנין הפסוק הזה מלשון

יסוד ללשון רבים ומלשון כסתר ללשון מדבר צדק ואומרים ונשא
ברכה כו' וכמנא מן כו' - ויש לך לדעת שיש שאין אומרי בברכת המזון

מאת ה' כלשון הפסוק לפי שיש לחוש שמא יגליע הא"לך של מאת
ויהא מתקן ומנדק ס"ו אלא אומרים מעש ה' במקום מאת ה' ויש

שאין רובין לשנות לשון הפסוק וגם אין רובין לומר מאת לפי שיש
לחוש שמא יגליע הא"לך זמתוך כך מדלגין אותו ואין אומרי אנהו

כללי - וכן כתוב בהג"ה בדרשו מהר"ל בהלכות ראש השנה וז"ל אמר
מהר"ם כשמתברך ברכת המזון יש שאין אומרי צמרוס ילמדו בסביל

שכתוב בו וכשא ברכה מאת ה' ואם מו' היה מכליב הא"לך היה
מתקן -

פירוש ברכת המזון

מחקר ואמר שראה מרכביו שהיו ממדיפת דיומם שלא היו אומרי
 אותו בכלל זה ויש אומרים יוגם ה' ע"כ :

ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם * פסוק הוא

בספר משלי סימן ג' ומכאן ויכל טוב בעיני אלהים

ואדם ותקוהו לאומרו בברכת המזון לפי שהאדם על שלטנו ינסון

מי הוא וגם יתגלו ויתפרסמו מדותיו וכן אמרו רז"ל בפרק הדור

בשליטה דברים האדם כיבר בכוסו וכפסו וכפסו ופרש"י אדם כיבר

אם הגון הוא בכוסו אם לעתו מיושבת עליו כיונו ע"כ ועוד וכלול

מאמר זה מה שכבר ידוע שגריך האדם ליוצר שלא יתן בכוס עינו

ולא ימסך אחר תאוות משתה היין הכזובה והכמאס כי חרפה היא

לנו והכל נמור ודבר שאין טוב עיקר בו וכן תמצא שלמה המלך

ע"ה גכה ריבוי השתיים מהיין ואמר אל תראו יין כי יתאדם כי יתן

בכוס עינו וגומר * וכן מנינו בזה שאר פסוקים ומדרשות הרבה

מפורסם הנה והנה * והמשך אחר היין הלא הוא כופת כופים

כמשך אחר סם המות ובהיותו אוחז הדך הזה ימות מיתה עולמית

והרובה לחיות יש לו להתרחק מן הדך הזה ואכל וחי לעולם *

ולזה אמרו אדם כיבר בכוסו שאם כמשך אחר היין אינו הגון ואם

יתרחק ממנו הרי הוא הגון ויבטח שהיה הרכו שלא כמשך אחר תאוות

היין כן גריך האדם שלא ימסך אחר תאוות המואכל כי אם בקיום

גופו בלבד * ולשכר רעבונ * וכתו שאמר יובק לאסיו ואתם לכו

הביאו שני רעבון בתיכם טבא להורות וללמד דעת את האדם דרך

פתור ויראת השם יתברך שאין ראוי להם לאכול לא לשכר רעבונם

בלבד * ולא לעלא כרסם * עוד יש הרבה שאר דקדוקים אחרים

ביראת השם יתברך האדם להזהר בהן בשעת אכילה כגון לדקדק

בכל ברכה וברכה לדרך אותה כראוי ושללא להוסיף ולא לגרוע שום

ברכה ושיאכיל על שלטנו עניים ואביונים ולהכניס אורחים וידוע

הוא שלפעמים אין האדם כזה בהם ואם כן אינו ראוי שימצא חן

ושכל טוב בעיני אלהים ואף אם כזה בהם כראוי מכל מקום

לפעמים

לפעמים חושדין אותו הנרות לאמר שלא נזהר בהם כראוי והרי
 הוא אינו מונא חן ושכל טוב בעיני האדם ונס יש כמה ענייני
 דרך ארץ שנריך האדם שיתנהג בהם נשעת אכילה וכסאינו נזהר
 וכשמר בהם כראוי ויראה לפעמים נרדן אורעבתן וכיונא בהם
 הרי הוא אינו מונא חן ושכל טוב בעיני האדם והואיל וכן הוא
 שנריך ליהזר בכל זה לפיכך מתפללין שיהיו מעשינו רבויין לפני
 הק"ה ובעיני הנרו' וידונו אותנו לכף זכות ולא לכף חובה וזה
 כמנא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם וזהו שאמרים גם במרום
 זלמדו עלינו זכות וכו' כלומר שמתפללין שלא ידונו אותנו לכף
 חובה כדלעיל אלא ילמדו עלינו זכות כו' :

הרחמן הוא יבוא לבו ליום שכולו שבת הוי יודע שיש נזהר
 דעות חלוקות כי מקצת בני אדם בזהגין לומר הוא
 יכחילנו יום שכולו שבת וזו לא ויש בזהגין להוסיף ולומר הוא
 יכחילנו יום שכולו שבת ומקומו לחיי עולמים מלת לחיי נשמי יודיין
 הראשונה הקודה נדרו והשנייה יוד הרבים ויש בזהגין לומר הוא
 יכחילנו יום שכולו שבת ומקומו לחיי עולמים ביד אחת ואתה את
 אשר תבחר בו הוא הקדוש :

הרחמן הוא יזכנו לימות המשיח וכו' פירוש הוא יזכנו
 לימות המשיח לראות גימיונו ולחיי העול' הבא לעתיד
 ומה שתקנו לנו רז' שתהא ברכת המזון חותמת במשיח כתב
 הרוקח בסיומן שלז לפי שכתוב בשיר המעלות בידת צדק אנרך
 אכיוניא אשביע להם ופתיב אחריו שם אנמיא קדן לדוד ערכתי
 כר למשיחי ע"כ ותקנו לומר לשון יזכנו על שם שכתוב בספר איוב
 בסיומן ט' והזכותי כבוד כפי ויש שאומריין יזכנו ויחייבו ויקרבו
 לימות המשיח כו' והנה גם הלשונות הללו נתקנו על פי הפסוקים
 כי מלת ויחייבו הוא על שם שכתוב בספר ישעיה סיומן ל"ח אדני
 עליהם יסיון לכל בהם חיי רוסי ותחלימיני והחייבי זלמתי יקרבו
 קוא על שם שכתוב בספר ישעיה סיומן כ"ו כי קרובה ישועתי לבא

פירוש ברכת המזון

וכאמר בספר יחזקאל ביומן לו כי קרנו לבא :

מגדיל ישועות מלכו כו' דע לך שיש שני פסוקים האחד
 הוא בספר תהלים סיומן יח מגדיל ישועות מלכו ונות'
 והדלת של מלת מגדיל קוד' בחיריק וחסר יוד והיא תנועה קטנה
 והשני הוא בספר שמואל סיומן כב מגדול ישועות מלכו ונו' והדלת
 של ילת מגדול קקודה בחולם ומלא ונו' והיא תנועה גדולה וכתב
 הר"ד אבודרהם ואל' וקבלתי מרבותי כי בשבת יש לומר מגדול ישועו'
 בונו ובחול מגדיל כיוד וכל הטעם תמכי שהשבת הוא מלך גדול
 בכבוד הסול ומגדול הוא מלא בונו וחול' בונו הוא מלך גדול ומגדיל
 הוא ספר יוד וחיריק בלא יוד הוא מלך קטן ועוד מגדיל הוא
 בתלים עדין לא הים יוד מלך' ומגדול הוא בכניאים וכבר הים
 מלך עכל' ואכי הכותב שמעתי מאבא חורי רבי שימון אל סיומן
 לדבר שבת ומדש קרא מקרא' כלומר בשבת ומדש' לקרות פסוק
 מגדול ישועות מלכו ונותר הכתוב בכניאים שקמוין מקרא' ולא
 מגדיל הכתוב בכתובים :

עושה שלום במדומיו פסוק הוא בספר איוב סיומן כה'
 המשל ופחד עמו עושה שלום במדומיו והטעם שתקמו
 לבו ראל שתהא ברכת המזון סוממת בשלו' באל' להם זה מה שכתוב
 בפרשת נחקתי וכתתי בשמיכם בעתם ונזמר וכתוב אחריו וכתתי
 שלום בארץ' ושמיכו בתורת כסמים שמא תאמרו הרי תאכל והרי
 משתה אם אין שלום אין כלום תלמוד לומר אשר כל זאת וכתתי
 שלום בארץ' מכאן שהשלום שקול כנגד הכל וכן הוא אומר עושה
 שלום ונפוא את הכל' ועוד טעם אחר שתקמו לשתום ברכת המזון
 בשלום וכן התפלה תקמו לשתום בשלום המבדק את עמו ישראל
 בשלום לפי שיאל להם זה משרשת הקרובות' שהרי תשילוב כנגד
 תמידים תקום וכן השלחן בבית כחזבח בבית קדש' והתורה
 במקור הפרשיות של הקרובו' חתונה לבו בקרבן שלם' הוא שכתוב
 זאת התורה לעולם למשפח ולקטאת ולאדם ולתלואים ולזבח
 השלמים

פירוש ברכת המזון פסוקי אבות

ששלים - ודרשו חז"ל למה בקרא שמו שלמים שמעילים שלום בעולם - וכן מניחו שלמה ע"ה שאתה ש"ר השירים בשלום - הוא שאמר אז הייתי בעיניו כמונחת שלום - וכן בקהלת עתים שנו סתומים בשלום - שאמר עת מלחמה ועת שלום :

הוא יעשה שלום עלינו וכו' - כתב מהר"ר הירץ אל בסודרו ואל הגאון מהר"ר שלום אל תוילבא בונק והוא יעשה ואני ראיתי בתפלה מדוייקת בק"ק ווידתי' שא בתוב הוא יעשה ע"ב :

ראו את ה' קדושין וכו' פסוק הוא בספר תהלים קימן ל"ד ומלת יראו ה"ד פקודת שבא והל"ש במלאפום והאלף פסה וסטעם כתב שם הנא' בעפירושו ואל אמר ר'משה היה ראוי לסינות יראו כמו קראו דק בא משוכה בעבור שלא תתמרנ עם יראו בדיקים ע"כ וכן כתב הר"דק בשורש ירא על פסוק אך יראו את ה' וכו' הכאמר בספר שמואל א' קימן יב ואל משפטו יראו אלף שבאש בו האלף כדי שלא ידמה למלת יראו מן ראה :

וש לך לדעת שאומר ברכת המזון סמוך לברכה שמנרכין על הכוס יש כוסגין לומר פסוק כוס ישועות אשא וכסה ה' אקרא לרמוז לסעודה שיעשה הקב"ה לעתיד לבא לבדיקים ודוד אמן ויאמר כוס ישועות אשא וכסה ה' אקרא בדאמריין במתק ערבי פסקים :

זמירות עם פירוש של מהרר שלמה לוריא

הצל:

בליל שבת

צנינון כל מקדש

ש בַּת הַמַּלְכָּה מוֹכֶתֶרָה: נְרוֹץ וְנִקְבְּלָה:

ל הַנִּצֵּל מִכָּל פְּגִיעָה: נֶזֶק וְחִבְלָה:

מ הַרֹב יִפֶּיָּה: נִבּוֹא וְנִחֲזָה:

ה כֶּתֶם פֹּז וְאוֹפִיר: לְמַלְאָה נִבְוָה:

אז אֲשִׁיר שִׁירָה: כֹּלֵה נֶאֱמָה וְחֶסֶדָה:

וְאֶף לְבֵית שְׁמַאי: שִׁירָה זוֹ תְּעוֹדָה:

מכתרת זכתר עלינו והיא כבוד הכתרים של הר סיני כרוץ

דמנוה לרוץ פני שבת ולקבלה כדאיתא בפרק כל

בתני ובפרק המניח: להככל כו' פיר' כפשוטו איכ' רמו טה הא

דחסיקין בפרק המניח סדן גר' ובזיק חייב משום דמשכה גר'ה

ומסיק אל' סדן בע"ס בין השמשות והזיק פטור משום דנץ לדגדג

מכוה וזהו להככל מחיוב פגיעה ומבלה ומכזיקין: למולה פי' כגדה

כפשוטו איכ' כל יהודי העומד להכרית ולנטל מעלות שבת ולהקל

בה אפי' יש לו כהם פז ואופיר כבוה בעיני אלהי ואדם: כלה באה

פירוש רמו לז' ושנים: ומקודה שעושה חסד עם ישראל: אף

לכות שמאי כו' פי' אף דפליגי ב"ט על בית הלל בכתובות ואמרי

הכלה

ב ירך יי אותה בכל ואף קדשה! מששת
 ימי בראשית ובסיני חזר וחדשה!
 ג דלה דת פקודיה במספר ארבעים: דמו
 לונקלה אחיה להשוות טובים ורעים:
 ד בר דברים הדברים בצירופי אלה:
 למנין כל מלאכותיה יופקר ויעלה:
 ה שביעי ביומו אל יצא איש מקומו:
 פ רשו אלפים אמה וקבעו תחומו:
 ז היה ביום הששי והבינו את אשר יביאו

הכלה כמות שהיא ואין אומרים על כל בלה באה ומקודה:
 בכל פי' בה' כירך את אברהם בכל ועד הקבלה רמו למדה הנקרא'
 בכל: ואף קדשה דכתיב ויברך אלהים את ום השביעי ויקדש
 אותו: ובסיני חזר וחדשה פי' שחדש את השבת בעשרת הדברות:
 דמספר ארבעים פי' אבות מלאכות ארבעים מסר אמת רחם לאסוף
 שהוא מכין הארבעים אבות מסר אמת כמו המלקות כיון שלקדש
 לט' מכות קרי הוא באסוף ויהיה טוב ורע שום כן מי שקיים
 הארבעים אבות מלאכות מסר אמת אפילו עבד ע"א כדור אכזב
 מוחלין לו כדאיתא במס' שבת מאי דכתיב אשרי אנוש יעשה זאת
 בו שומר שבת מחללנו: דבר דברים הדברים וכו' פי' דכתיב
 צפ' ויקהל אלה הדברים בהא דהוי תלת וכתב אלה דהוא לו והם
 סך הכל לט' אבות מלאכות: הכי קרא כתיבט יבא איש ממוקומו
 ביום השביעי ואמו חזל מוקומו של אדם הוא תחומו של אדם
 והמורך לבתם אדם אלפים אמה והיינו תקום שבת ואם תבינהו

ז מפה איסור הבנה : והשתות הסכין הוציא
 ז כור ושמור נאמר : להקדימו ולאחרו
 ז מבבל היהודים : לא יסוף זכרו :
 ז כמים הסכימו : לזכרו על היין :
 ז שגאר משקים : מותר מן הלחם אין :
 ז זב הוא לישראל : מוכיה שני העומר :
 ז הרת נתנה בסיני : להדרש מקל והומר :

אקרא בדאיתא בסמ"ג : איסור סכנה לחול מכין לשנת ואין שנת
 שכיין לחול ואין יט מכין לחול ואין יט מכין לשנת ק"ו סאין שנת
 מכין ל"ט : ולהשמות סכין בו פי' ועוד דרשו מוסכיו דמכוס
 להשמיז הסכין לכבוד שנת : וכן הביא ר' יונה בספרו : להקדיתו
 ולאסרו : דזבור בכניסתו ושמור ביציאתו : ולהוסיף מחול על
 שקדש כמו שהביא בסמ"ג : סכתיס בו' היינו הקידוש בליל שנת
 על סכום מדרבנן וכן מהקנות הראש בע"פ : זשאר מסקין פי' זולת
 יין אין לקדוש לא צמת כן מהקנת דשכ"ס זכן אנו כוהנים כדאיתא
 במדרשו : טוב הוא לישראל פי' השנת הוא טוב לישראל אף שבכל
 שנת ימי שמעשה כאמר בהן כי טוב סוף מבשלת ח"ת מוכיח מוסכי
 פעוטר שהוא טוב שהרי שני העומה יורד בערב שנת מוסכי כבוד
 שנת שלא יתא טורח לישראל בשנת בלקיטה זוהו מוכיח שהוא
 טוב כלומר שלם במעלתו כמו זירא אלפיס את האור כי טוב כי
 לולי כן היה להקב"ה להפיר לקיטה בשנת שהרי הוא פקוד כעש
 מאסר שא"ל בעין אחר כמו שמונו שהתיר הקב"ה כותלי סוינים
 בשעה שבכבדו ישראל לארץ : להדרש זק"ו פי' ועוד כראה יק"ו
 שהוא טוב מהשנת ימי שבכוב שהן ימי מלאכה וכאמר בהן כי
 טוב יום קשתה שהו' יום קמנוס ק"ו שהי' טוב אף כי לא באנו בקרא :

א חורה הוא מבלי אשה אל אחותה :
 ומעולה בקדושה וקודש תמורתה :
 ב בוד גדול כבודו נביאי האל :
 במלבושי כבוד כרת יהודה וישראל :
 ל בוש מלכות ואף בגדי תכלת וחור :
 בדבר המלך ודמו בהגיע התור :
 מ מצוא הפציה הזהיר בין הערבים :
 כלהתעסק בכל הפצים חוץ מהפצי שמים :
 נ חלת יעקב האכל כי לא נחש וחובר חברו
 אם תשיב משבת רגליך ודבר דבר :

יסודה היא פי' אין לה זוג כדאיתא במדרש ופירש טאון ותפלה
 סביאו : וקודש תמורתה אף שבקרא כאמר הוא ותמורתו ימים
 קודש מכל מקום אותם שהחליטו יום ראשון ליום שבת השבת
 בקדושת עומדת והתמורה קודש ולא לאומות שהרי עושים עו
 מלאכה כדו נרכס : נביאי האל שהרי ישעיהו וירמיהו ויסוקחל
 כלם הנהירו על השבת לקדשו ולכבדו : במלבושי כבוד וכו' פי'
 הראוי לישראלים ולא כדרך האכסים ריקים ופוחזים ובפרט ביום
 השבת אנו נריכין לתיות עטופי ומנויין כמלאכי השרת כדחשת
 במדק ב' מועשה רבי יקודא עכ' אנו לונשים סרכל שקורין קיעל
 וכן מנהג באשכנזים והוא ממדכ' רייכום : בין הערבים פי' אפי'
 מניאות חפכים ודומיהם אסורים אף בין השמשות : סוף ממכבי
 שמים שהן כורת מכוס שרי בין השמשות דוקא וזה פשוט : כי לא
 נחש כו' פי' מפני מה זכו ישראל לנחלה כלו מנחם שאין לו גבול
 למי

זמירות עם פירוש

ס עֹדֶת שֶׁבֶת לְהִתְעַנֵּג בְּדַת נֹרָא וְאִיֹּם תִּזְכֶּה
 לַיּוֹם שְׁבָלוֹ לְכֵן רָמַז פְּמִקְרָא שְׁלֹשֶׁה הַיּוֹם ו
 ע וַיֵּנֶג לְשִׁפְתֵי תִקְרָא בְּמִטָּה נֶאֱהָוּ כְּלָיִם
 מְרוֹקְמִים וּבִשְׁתִּילֵי יָדָיִם וּבְתֵל מִיָּדָם מֵחֹמְמִים
 פ י יִדְבֵר עַל בְּמִתֵי אֶרֶץ לְהַרְבִּיבָה
 עַל לְאוּמִים וְאֵל תִּירָא מִצְפוֹן קֶרֶץ
 צ וְהָצוּר לְצִיר עַל לֶחֶם הַמִּשְׁנָה
 בְּהוֹא הַדְּבָר וְאִשֶׁר דִּבֶּר יִישְׁנָה
 ק דוֹשׁ יִמְכַוֵּב לְקִדְשׁוֹ בְּכֹס וּבְתַפְלָה
 וּלְהוֹדִיעַ שְׁמוֹ בְּזִמְרָה וּבְתַהֲלָה

לפי שכל בפיותם וניענועם על הקלף שאין לו גדול וכו' לכוזו אנו
 בטוחים ולא בטוח כיחוס וחכמים דהיינו המשרתי בכיסוג המערכה
 שיש להם גדול וקנה ומזל עולה ומזל יורד דהיינו דכתיב תמים
 תהיה עם ה' אלהיך: במקרא שלשה היום פי' שלש סעודות רמוזות
 בשלשה מזלות היום ולא במלה אחת רמוז שכל הכוזה בהן זוכה
 ליום שכלו יום ואין לילה וזהו ידוע למקובלים: במטה כאה כו'
 כדאיתא בשנת כשתילי זתים סניב לשלסכין כלומר אימתי אה נ"כ
 תלמידי התורה מקובין סניב לשלסכין ויפה מכהג האשכנזים
 שיש להם בחורים ביום השנת ויוצא שכרם בהפקדם במה שמקיימי
 בכפשייהו העשיר לא ירבה והדל לא ימעיע: פי' ה' דבר פסוק
 הוא ביטעיהו וכאמר אבל שנת: מנפון קרץ הוא לשון כריתה
 ופסוק הוא בירמיהו קרץ מנפון גא: בהוא הדבר דבר פי' בפסוק
 הוא הדבר דכתיב גבי מן וקאי על פסוק שלפכיו שבו מרומז מנות
 לחם משנה ודוק ותמנא: ולהודיע שמו פי' שמו של שנת והוא

זמירות עם פירוש כד

ר חיצת ידים ורגלים עם הפיפת הראשו בחמין
 סמוך לערב הנקרא סמוך למועדו ראש
 ש לום בית בנרות וליתן בם עיננו
 ולהסתכל בם המברך והמקדש בינו
 ת עבוד ששת ימים ועשית כל כל אבתך
 במחשבה לומר בוי יש לי בר
 ח זקואמץ מלתור אחרי עיניה ולבבדו
 אוגרת ישראל יקובץ עיר מושביה

אמר בנינו

מזא נכ בתודע כלשון זכר דכתיב ויקדש אותו כי בו שנת וכן
 הנה : רחוקת ידים ורגלים כו' כן פסק המדכר והוא מפרק ב
 דשבת ממעשה דרבי יהודה שהביאו לו עריבת מלאה מים חמין
 בעל : וחשיפת הראש מעובדא להילל : למועדות ראש פי שבת
 ראש לכל המועדות ואותיות שניות מראש הוא שבת המכין יבין :
 וליתן בם עינו פי המנדך על הכוס נריך להסתכל בנרות בשעת
 קדוש והוא רפואה לעינים דשתי פעמים כד הוא בנימטריא תק
 ופסיעה גסה כוטלת אחת מתק מואור שבעיניו ונהסתכל בנרות
 משיבין לו אורו הכתסר וכן איתא בשכל טוב : במחשבה פירוש
 שתחשוב כלנך כאלו עשית כל מלאכתך ואיך נריך לכלום וכן
 פירשו המפרשים : מלתור אחרי עיניך ולענין פי שראות העין
 והרהור הלכ שרי בשבת מכל מקום מנוס גדולה היא שיחזיק
 ויאמץ לבנו לסור מכל טרהורים וכל מחשבתו לעבודת השם יתבר
 ומתוך זה לא יעבור בשבותים ובעשיות חפנים וזכות רוב והיכות
 שבת יקובץ עיר מושבך :

בנבת

זמירות עם פירוש

אשר כניגון פתחה ושמחה :

אשירה ואזמרה אביעה הללו

ב גבורת שבת מי ימלל :

ג ארה על גאים נפשו שבת

ד ברוקודש לשמרה כבבת !

ה יאאות לעולם כי ששת ימים עשה :

ו בשביעי נסק ולא פשה :

ז הוד לשומרה לבלתי תנזק :

ח ציו יצא ונעשה חזק :

ט ל תהל פיה האמרות :

י שמך האל מכל הקורות :

כ רובים ושרפים וכל מערכת מעונים :

ל הציל עומדים ממים זירונים :

כבבת פי' כנת עין : ולא עשה פי' מיד כשנא עליו השבת

מסק מתלאתו ולא הוסיף כאשר פי' הרמב"ן נקבלה

לקמן אפרש : לבלתי תזוק כן כתבו כל המפרשים שליבי שנת

שוא קשה מכל גזיקי' שכבראנו סמוך לו : סכיו ינא פי' שהקב"ה ברא

שתי יסודות וקודם שבא לבנות עוד שתי יסודות הבשמים קפץ

עליו השבת והכינון בשתי יסודות וכעשה מין של והוא מוזיק את

הבניות עלב הזכירו לנו המשכילים שיעסקו אדם בליבי שנת בתור

כדי להכניל וזהו על תיזל פיה אמרות ואז ככובים ושמים בו כולם

עומדים להניל ממים הזירונים אלנו המזיקים והמקטרגים על

ישראל :

זמירות עם פירוש כה

מ ובנים להציל לְבָלִי יוֹפְנֵעַ :
 נ חוץ לשבת ולא בְּרַנֵּעַ :
 ס דַּפְדָּר יַעֲלֶה : שְׁנֵי הַדָּסִים :
 ע לָצוּ בָהֶם : בְּךָ חוֹסִים :
 פ גַּע בָּהֶם : בֶּן יוֹחֵי וּבָנוּ :
 צ דַּה בֵּיטֵל : מֵרֵאשִׁית אֹנֹנוּ :
 ק בַּלַּת שַׁבַּת : תִּרְנְגוּלָא וְעוֹדְבָא :
 ר יֵשׁ דִּיקְלָא שְׁמַשָּׂא לֹא יִפִּיק חוֹרְבָא :
 ש מַח תְּשַׁמַּח : בְּלָבוֹב כְּלוֹרַת :
 ת תְּרַפֵּק עֲמָה : בְּנֵרוֹת וְחִלוֹתוֹ :
 י בַּת קוֹדֶשׁ : וּבְרִית מִילָה :
 ל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : הַשּׁוֹמְרִים בְּנִילָה :

ישראל : כחן לשנת פי' מי שמורו וממסר ענמו לקראת שנת
 ולא למי שמתעכל לשנת תלקדשו עד בא הרגע דהיינו הסיובו: סרפד
 יעלה כו' ליטכא דקרא תחת הסרפד יעלה הדם וכאמר אס"כ שומר
 שנת מחללו ושני הדסי' אחת כנגד וכיר ואחת כנגד שמור כדאיתא
 בשבת וכמו שאפרשיעלכו בהם פי' למפי' צישר' שהיו משמחי' בע"ש ביד
 פשמשו' בשני הדסי' אחת לזכור ואחת לשמור כמעשה דר"ש בן יוסף
 ובנו וכדמסיק לקמן: כרה ביטל כדאיתא בא' שהיה כוטל שני הדסי'
 ואמר ליה הכי למי אח' ליה לכבוד שנת אר"ש לגר' סוי' כמה סביבין
 מנות על ישראל יתיב דעתי' דיש דיקלא שושא פי' התסוור שנסיםכי'
 ואין בו ספק לאסוקי שאר סימני' כגון תרכנולא ועורכא אין לסתוך
 עליהן כל כך דפעמים איכזן מכוונות : בלבוב כלות - לשון לבנתר

זמירות עם פירוש

מִן עֵבֶר וְהֵלֶךְ לוֹ :

הַנֶּהָר רְחוֹק מִי יַעֲיֹד בְּגִלְלוֹ :

הַטַּעַם חָמִין וְזִיו קָלֶסְתֵּר :

סֵה דִי לְאוֹרֵי תֵא לֹא תַעֲשֶׂה פְלֶסְתֵּר :

קֶטוֹן וְגִדּוֹל אוֹרָהוּ יִשְׁמֹרֵהוּ :

מִעֵתוֹ יִחַיֶּשׁוּ וּבְצִמָּה יִצְהָרוּ :

אחר בנינון מה ידירות

שֶׁבֶת מְנוּחָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ מְנַשְׁמָה
עֲלִיּוֹנָה נִצּוּץ עֲלִיוֹן מְבוֹנֶפֶשׁ

אחותי כלה שבת וברית מילה פירוש כל אחד מישראל יש לו שתי
אותיות והן מעידים עליו שהוא ישראל בחול תפילין ומילה ובשבת
שאין לו תפילין אין כאן אות של תפילין יש לו שבת ומילה מעידין
עליו בדאיתא בה"ג הטעם חמין פי' אף שאין לנו עדות הראשונה
שיעידו כאן על השבת כדאחריכך לעיל מן עבר והלך לו בו' מכל
מקום טעם תגשילין של שבת וזיו פנים הן מעידין על השבת מה
שקדשו הקדוש כרוך הוא כחש בתורה כי אות היא לעולם: פלסתר
ציוף מעתו יחישו פי' דכתיב געתה אחישנה ודרשו רבותינו אל
שבו אחישל' לא זכו בעתה: ואם יזהרו בעיתו ואם יזהרו בכבוד שבת
יחישו הגאולה מעתה: וכנחם יפהירו הוא שמו של משיח ובנימטריא
מכאן בדאיתא בירושלמי:

מְשִׁיבַת כֶּפֶשׁ פִּי' כַּשְׁתָּה יִתִּירָה שֶׁנִּבְרָא מֵעוֹלָם הַעֲלִיוֹן וְכַאֲדָבָר
שֶׁמִּבּוֹ גֵּעַת שְׁקָרָה וְכַמֶּקְרָה לּוֹ בְּכִיּוֹקַת שֶׁבֶת : מִבּוֹ כֶּפֶשׁ

פירוש

זמירות עם פירוש

וְהָיָא בָּאָה בְּרֵאשׁוֹנָה : אֲדָם בִּיקָר בַּל יִלִּין :
עַד בָּאָה בִּתְחִינָה : חֲלִילָה לָּךְ מַעֲשׂוֹת חוֹלִין :
בְּיוֹם הַמְּגִינָה :

שנת נקרא שנת נקרא על כן נכרא להלכין כמשה צדק :

ל הַשִּׁיב רֹחַה לְגִדְנָה : בְּלֵיל הַשִּׁימּוּרִים :
חֹזֶרֶת הִיא לְאֶכְסֵינְיָ : בְּעַת נִדְרוֹת מְאִידִים :
נִדְּ אֱלֹהִים נִשְׁמַת אֲדָם : עַל כֵּן נִדְרוֹת שְׁנַיִם :
קוּם שְׂאֵל לָךְ גִּרְדָּם : מֵה יוֹם מְיוֹמִים :
שנת נקרא שנת נקרא על כן נכרא להלכין כמשה צדק :

מ גִּוְרָה תְּהֵא דְלוֹקָה : עַל לֶחֶם הַפָּנִים :
וְאוֹר פָּנִים מְבוֹהָקָה : בְּשֵׁשֶׁת הַקְּנִיָּם :

פירוש מהקדוש ברוך הוא שכן כפש דכתיב שנת ויכפש : והיא באה
בדאסוכה פי' שתי כשמות כרא לאלה הראשונה היא כולה שכליות
בעין שכלים הכשרדים והיא היתה תחלה לבדיחה באשה מוכן מן
הפסקו' עיון בהם ואחר כך כשמת סיוכו שיש בה יותר על הכהמה
קק שהיא כפש התשכלת והחזקת אכל איכה כולה שכליות כעין
הראשונה: אדם ביקר כל ילין פי' באותה המעלה ילין לאו דוקא לא
לשון ליכה כמו בין שדי ילין : עד באה בתחיכה פי' שהשנת היתה
מתסככת לפני כוכאה על האדם שיחזיר לו הקב"ה הכשמה יתירה
ולא יעשה חולין ביום הככרא להבין על ישראל : ליל השמורים פי'
ליל שנת בהיות האדם עוסק בה בשמחה תגרה שהיא משמחת יסכ'
מן המזויקים והפגעים כדאיתא לעיל בזמר אשירה ואזמרה : בעת
כרבות כו' אז חזרת בשמה היתירה ע"ד כר אלהים כשמת אדם ואז

זמירות עם פירוש

טוֹל פְּנֵי הַמְּנוּרָה תֹאִיר לָהּ בְּבִרְכָהּ

בְּאִפּוֹד מְעִיל אֲזוּרָה כְּפִי הַמְּעַרְכָה

שנת נקרא שנת נקרא על כן נכרא להלכין כחמה כרה :

ה בְּנוֹת בְּנוֹת שׁוּחַ בִּקְשׁוּ בְּעַד נַפְשׁוֹתֵיכֶם

לְהַמְצִיא לָכֶם מְנוּחָ וּלְהוֹסִיף עַל נַפְשֵׁיכֶם

לְהַמְלִיט מִחֲבָלֵי לֵידָה לְרִצּוֹתָו בְּמִידָה

וְהַכִּינוּ לְדֶרֶךְ צִידָה בְּהַדְלָקָה חֲלֵה נְדָה

שנת נקרא שנת נקרא על כן נכרא להלכין כחמה כרה :

בֵּין מַעְדָן אֲשֶׁר אֵהָב דְּנַפְשׁוֹ הַחֹמֶר

מכא מין את מינו וכער לטובה ומקבלת השפע על הכירות והנן :

לחם הפנים פי' לחם המשנה : כאפוד מעיל פי' האשה מדלקת

ומצרכת נריכה להיות אפודה כמעיל כפי המערכה שיש לה: הננו'

צנות שום מין תאכיס ונקראו בן לפי שפן הדעת היא ממין תאכיס

ונקרא שמו שום ואמרו דאל לפי שבא שוחם שהיא המיתה לעולם על

שזה שהיא צנות וא"כ ה"ה הנשים נקראות צנות שום שהביאו מיתם

לעולם : להמלט ממחלי לידה בדאיתא בפ' ג"מ שבשעת לידה קץ

מסוכנים לפי שאיתרע מזל שלהן ומזותן סורענות שלהן לבא כדא'

פבא פפל תורא חדד סכינא : לרנותו במידה כו' כדאי' ביושלת

והיא בכר אכדה חלתו של עולם שהקב"ה היה גוכל כל עפר האדמ'

בעיסה ולקח ממנו האדם לסלס ולתדומה וכנתה כירו של עולם

ושחכה דמו ע"פ נריכין לרנות הקב"ה ולפיטם בזה שחטא' דהיינו

הדלקה חלם כידה: בין מעדן כו' פי' אף השממה יתירם כולה שכליו'

א"כ יבא האדם בשנת למסוך ולומר מה גרוך האדם למעדנים אל

תאמר כן אלא בין איש למכין והנן אשר אהב הכפש דהיות משותף

זמירות עם פירוש כז

לְהִשְׁקִיטוּ מַחֹס וְלֹהֵב • וּלְהִיּוֹת דּוֹם וְשׂוֹמֵר •
וְלֹהֵעֲלוֹת בְּמַדְרֵגָה • עֲלִיּוֹנָה מוֹשְׁבֵלֹת •
וְלֹהֲסִיר כָּל תּוֹנָה • בְּשִׁבְת נֶאֱעָלָתוּ

שנת נקרא שנת נקרא על כן נקרא להלנין כחמה נרה?

מִהָר צִיּוֹן יִתְבַּשְׂרוּ • בְּעֲלוֹת כּוֹשִׁיעִים •
מִחֲזִיקֵי שִׁבְת יִאֲשְׂרוּ • לְבַטֵּל מַעֲנִים וּמִיַּדְעִים •
לְהִיּוֹת בְּנֵי חוֹרֵין • כְּחֲרוֹת עַל הַלְחוֹת • זֶה אֵלַי
יְהוָה קוֹרֵין • בְּעַל מִי מְנוּחוֹת •

שנת נקרא שנת נקרא על כן נקרא להלנין כחמה נרה:

רַבּוֹת בְּנוֹת עֲשׂו חֵיל • וְאֵת עֲלִיַת עַל כְּלָנָה •
אִם יִלְכוּ מִחֵיל אֶל חֵיל • וְיִרְבוּ אֶת הַמְּנָה •
לְתַבֵּל אֶת הַחֶמֶן • לְכַבּוֹד הַיּוֹם וְחִיבַרְתָּ •
בְּתַבְלִין וְאֶף שׂוֹמֵין • וּבּוֹשֵׁם תְּבִלֵי שִׁבְת •

שנת נקרא שנת נקרא על כן נקרא להלנין כחמה נרה:

עַם הַחַמּוֹת • וְלֹהֲשָׁקִיטוּ מַחֹס וְלֹהֵב שֶׁלֹא תִתְנַכַר חֲמַת אֲדוֹת וְשֶׁמֶלֶיךָ
הַשְׂכַל שֶׁהוּא לַמַּעֲלָה בְּרֹאשׁ אֲכַל בַּהֲשָׁקֵטָה כְּנוֹן בַּמְלֹאוֹת לְהַסְמִיק
מִעֵדֶן וְלֹא מֵאֲכִילָה בַּמָּה שֶׁמִּטְרִיד וְתַכְלֵל הַשְׂכַל וְשֶׁמֶלֶךְ אִז הַשְׂכַל
שֶׁהוּא לַמַּעֲלָה דוֹמָה וְשׂוֹמֵר וְעוֹלָה בְּמַדְרֵיגַת עֲלִיּוֹנָה: מַעֲנִים וּמִיַּדְעוּ
פִי אֵין מַעֲנִים נִשְׁבַּת וְלֹא מִיַּדְעוּ: אִם יִלְכוּ לִשְׂוֹן כַּמּוֹת הַמִּקְרָא וְפִי
שֶׁמֶדְקָדְקִים וְדוֹאֵין כֹּל אֶחָת מִמְכַרְתָּה מִה שֶׁהֵכִיחוּ לִשְׁבַת כְּדִי שֶׁתּוֹכֵל
לְהַשׂוֹת וְלַעֲשׂוֹת כַּמּוֹתֶם אִז לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם וְקִנְיָה כּוֹז מוֹתֵר וְכֹאֵם
לְהֵן: וְאֶף שׂוֹמֵין כַּמְקַנֵּת עוֹרָא: וְכּוֹסֵם תְּבִלֵי שִׁבְת כַּדֹּאֵיתָא בְּמַדְרֵשׁ

זמירות עם פירוש

יְחִי שׁוֹמְרוֹ וְאֵל יְמוֹת וְיִזְכֶּה לְיוֹם אֲרוֹךְ וּ
וּמִתֵּן שְׂכָרָה בְּכַמּוֹת הַגְּנֹלָה לְעַם בְּרוּךְ וְ
גַלְי צְפוּנָה וְרִזְיָה מִן הַמְרוֹמִם סִילְקָא
נִתֵּן לְצִיר חֲמֵדָה גְנוּזָה וְשִׂמְחַת בְּמִתְנַת חֲלָקוֹ

שנת כקרא שנת כקרא על כן ככרא להלכין כחמה נרה :

אֵל אִוּוֹם וְנוֹרָא מְבָרַךְ הַמְנוּחָה :
וְהַרוּחַ עָלֵינוּ שׁוֹרָה בְּהִיּוֹת הַשְּׁעָה דוּחָה :
בְּיַד שְׂמַאל וְלֹא מִכָּל אֲמָרוֹ דְרַךְ נְקוּוֹת :
אֵף עֲשֵׂה שְׁבִתְךָ חוֹל וְאֵל תְּצַטְרַךְ לְבָרוֹת :

שנת כקרא שנת כקרא על כן ככרא להלכין כחמה נרה :

חֲזֻקָה הִיא גְדוּלָה לְהִיּוֹת יוֹם מְרֻנָע :
הַצְמִיחָה אֵינָה עוֹלָה אֵף בְּמִי מְבוּע :

חניח

בני אכטוכיכום ודבי שאמר לו לרבי יש לנו תכלין ושנת שמו שאנו
מוטילין לקדירה ובפרק כל כתבי גבי עובדא דרבי יהושע בן חנניא
עם הקיסר : מתן שכרה בכמות כמו שהיא כדאיתא בפרק קמא
דשנת הכותן מתכה לחבירו כריך להודיע זרעיה משנת שאמר
הקב"ה למשה מתכה טובה יש לי בכית נכזי ושנה שמה לך וקודיעה
לישראל : ומפרש דמתן שכרה כוח להודיעם בעל פה ועל אותה
מתכה שמוח משה וכן דעת התפרשי' והדוח פי' שפע העליון ודוקא
בשהוא דוחק עמו והשעה כדי לכבד השנת ולמנוח מנוח לכפשה
דק רק שלא יכזבו יותר מזה שיש לנו הנמיח' אינה עולה כו' כן דר"ל
בקבלה שכל מעשה שנת איכה עולה יפה ואף בזריעה ונתינת

תָּנִיחַ חַיֵּי שְׁעָה וְעֶכּוֹק בְּחַיֵּי עוֹלָם :
 וְאֵל יִשְׁלוּט שׁוֹם דְּעָה : בְּשִׂמְחַת בְּתֵר הוֹלָם :
 שְׁנַת קַרְדָּא שְׁנַת קַרְדָּא עַל כֵּן כְּכֹא לֵהֲלִיךְ כַּמְמַה בְּרַם :

לשחרית

כְּנִינֹן בְּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם :

הַתְּשׁוּרָה וְשֵׁי יוֹבֵל : כְּתִקְוֶעַ בְּשׁוֹפָה גְדוֹל וְיוֹבֵל :
 לְהַשְׁבִּיט עִם מְסַבֵּל וְלֹא יִהְיֶה עוֹד מִקַּל חוֹבְלוֹ :
 כָּל בְּנֵיךְ מִרְחוֹק יָבֹאוּ : עַל יַד רַב־הַחוֹבֵל :
 שְׁבִטֵי יֵה יִשְׂרָאֵל : כְּבוֹכְבֵי בִקְר וְרוֹן :
 בְּהַתְּאַסֵּף דְּאִשֵּׁי עִם יַחַד : שְׁבִטֵי יֵה יִשׁוּרוּן וְ
 לְשֵׁלֵם

והוא כדוק ומנוסה : סיי שעה הוא ממשנת הדווחים והעסקי שאין
 בהן תועלת אלא לחיי שעה בלתיא במעשה דרשכל וכנו : ועסקוק
 בחיי עולם הוא התור ומנות שהן חיים כנחי : כמד הולם הוא כמד
 של שנת ודאיה להיות תנא :

תשורה כו' כל המזמור כולו מיוסד על לשון הפסוק כלסון
 נמות והמשכיל יבין ויכרף הענין כפי תקון העניני'
 של הכדון אף שאינה כמכוון פמש אחר עבין הפסוקים ונס כמה
 פעמים דלגתי הפסוקים והפכתי אותם ושכיתי אחר עבין הכדון
 שבאתי עליה וכפי נורן המכוזה כדרך הפייטני' ק"ב שבעי ים וסלא
 שכנו בקר וכו' בהתאסף דאשי עם ימד שבעי ים ישודון :

זמירות עם פירוש

לְשֵׁלֶם פְּרִים שְׁפָתֵינוּ שְׁנֵי כַבָּשִׂים וּשְׁנֵי עֲשָׂרוֹן :

לְהִשָּׁבֵת מֵאֲתָנוּ אֵף וְחָרוֹן :

יֵאָה שׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחֹתָיִם חֲבַצְלַת הַיִּשְׂרוּן :

רְאִיתִי אֶת עֵנִי עִמִּי תִבָּשֶׁר לְמַחְכִּים :

לְהִשְׁנִיחַ מִן הַחֲלוּנוֹת וּלְהִצִּיץ מִן הַחֲרָבִים :

אֲמַתֵּינוּ פְּאַלְמָנוֹת וְהִלְהִים דְּרָכִים :

תָּבֵן אֵין נִיתָן וְעַבְדֵיךָ מְכִים :

טוֹב יי אֲתָה עֲשִׂירַת כֶּדֶת יִשְׂרָאֵל וְחֻקִּים :

קְהִילוֹת בְּרָכוּ אֱלֹהִים מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל :

לְהִרְאוֹת לְעַמּוֹ פְּלָאוֹת כְּבִימֵי סִיסְרָא וְיַעֲלֶה :

לְשִׁבֵי פֶשַׁע וּלְצִוּוֹן יִבְאֵנוּאֵל :

וְיַעֲמֹד עַל הַר שֵׁר הַגָּדוֹל מִיכָאֵל חֲבָה מְתֵי :

קֶץ הַפְּלָאוֹת בִּי אֲשֶׁרֵי הַמַּחְבָּה אִמֵר דְּנִיֵּאל :

צְדִיק יי בְּכָל דְּרָכָיו וּבְכָל מַעֲשָׂיו חֲסִיד :

וְאֵף אִם תּוֹחַלַת מְמוֹשְׁבָה קְרוֹב יוֹם וְחַשׁ חֲמִיד :

הַמַּחְמִיד יַחְמִיר וְהַמְּקִיל לֹא הַפְּסִיד :

בִּי יי בְּחֻכְמָה אֶרֶץ יִכָּדֵר זְכוּר לֹא נִסְתַּרְהָ :

שְׁנֵי כַבָּשִׂים וּשְׁנֵי עֲשָׂרוֹן הוּא קֶרֶבֶן שֶׁל שְׁנֵי הַמַּחְמִידִים וְשְׁנֵי עֲשָׂרוֹן הוּא קֶרֶבֶן שֶׁל שְׁנֵי הַמְּקִילִים
מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל וְחֻקִּים הֵם הַחֻקִּים הַגְּדוֹלִים וְהַחֻקִּים הַקְּטָנוֹת
וְהַחֻקִּים הַקְּטָנוֹת הֵם הַחֻקִּים הַגְּדוֹלִים וְהַחֻקִּים הַגְּדוֹלִים הֵם הַחֻקִּים הַקְּטָנוֹת

דְּרָכֶיךָ מִי יֵי כִי בֶן דְּבַר הַמֶּלֶךְ יִסְדֹּר :
 פִּי פִּעְרָתִי וְאַשְׁאַפֶּה כִּי לְמִצּוֹהֶיךָ יֵאבְתִּי :
 מִתּוֹקִים הִסְלַחְכִּי לְהַשְׁתַּעֲשַׁע בָּהֶם כְּרִית כְּרִיתִי :
 מִפְּנֵי הָאֵף וְהַחִימָה יִנּוֹרְתִי פֶן תִּדְבְּקֵנִי הַרְעָה :
 וּמִתִּי וְכִי שֶׁהוֹרָה אֲנִי וְנֵאוּהָ וְעַם לִבְנֵי נִדְרֵי :
 עֲדִידֶךָ כָּל בֶּשֶׂר יִבּוֹאוּ שׁוֹמְעֵי תְּפִלָּה :
 אֲשֶׁרֵי תִבְחָר וְתִקְרַב יִבְאוּ בֵיתְךָ בְּחִילָה :
 אֲשֶׁר בְּנֹוֹיִם נִחִיהָ בְּצִלָּה :
 לְעֵבֹד בִּירְאָה וּבִרְעָדָה נִגִּילָה :
 הֵן מִי יִמְלֵל גְּבוּרֹתַי כִּי לֶךָ דּוֹמִיהָ תִהְיֶה :
 כִּנְלָה מִכָּל הָעַמִּים וּמִמְלַכַת כְּהָנִים :
 לְשׁוֹמוֹ מְרַמֵּס כְּהוֹמֵר הִמָּה נְתוּנִים :
 שְׁעֵמֶךָ הַחֲרוּץ הַמוֹנִים דְּמוֹנִים :
 אִיִּה נֵא אֱלֹהֵיכֶם הֵן מוֹנִים דְּכָרֵי נְנִינְתֶם אֵל :
 תִּחְרַשׁ וְאֵל תִּשְׁקוּט עַד שֶׁתִּרְאֶה נְחִמַת צִוּוֹנִים :
 נְחַלְתָּ יַעֲקֹב תּוֹרֵישֵׁנוּ לְפָרוּץ קִדְמָה מִזְרָחָה :
 מִשְׁנָח לְמִקּוֹם שִׁידוּ מְדוּסָה עָלֵינוּ לְהַכִּילֵנוּ מִן הַכְּרֹת וּמִשִּׁבְי סִאֲרִינִי :
 וְלֹא עוֹד סַכְתָּן לָנוּ דַחְמוֹס וְהַשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ חוֹט סַכְדוּ שְׁמַנְאֵנוּ סֶן :
 צַעֲיִכִּיהֶן לֹא סַכְסִיד נִם כֵּן וְאֲרִיכוֹת הַגְּלוּת מִה לִילּוֹד אִשָּׁה לְהַכְּבֵד :
 אֲחֲרֵי מַעֲשֵׂה יי' שֶׁהִם כּוֹלֵם חֲכַמַת ה' כִּי נִמְכַמָּה יִסְדֹּר כו' : עַם לִבְנֵי :
 נִדְרֵי פִי עַם הַאֲמוֹת הַיּוֹשְׁבִין בְּשִׁלּוֹה וְלֹא הוֹשְׁתָּנוּ כִּיִּסָּה :

גַּם יָמָה וְנִגְבָּה לְכָל הַיְהוּדִים הַנְּחָה :
וְלֵךְ תֵּהֵא מְנַחָה שְׁלוּחָה : מֵעַם נַחֲשֵׁב כִּצְאֵן
טַבְּחָהוּ גְבוּר וְנוֹרָא יִי מְדוּעַ דְּרֵךְ רְשָׁעִים צִלְחָהוּ :
מָה נֹאמַר וְנִצְטַדֵּק : נַחֲפֵשֶׁה דְרֵבִינוּ וְנַחֲקוּרָה :
כִּי אֵין מְעוּרָה וּמְזִיכָה : וְאֵת מוֹדְעָה יוֹרָה :
כִּי יֵשׁ בְּנוֹ שׁוֹרֵשׁ פּוֹרָה רֹאשׁ וְלֵעֲנָה כְּעַסְעַמְרָהוּ :
בְּרָא לָנוּ לִבְטָהוֹר אֵלֵים : כִּשְׂרִידִים אֲשֶׁר יִקְוֹא :
לֹ הַקְּשֵׁבֶת לְמַעוֹתָיו : וְיֵהוּ בְּנֵר שְׁלוֹמִיךְ :
וְצַדִּיקְתְּ כְּגֵלֵי הַיָּם : אִם דַּת שִׁבְתְּ הוֹמִיךְ :
גְּבִנָה טוֹרֵת כִּסְפָּךְ בְּרוֹמִיךְ : וְיִסִּיר מֵעֲלִיד הוֹמִיךְ :
אֵל צוּר יִשְׂרָאֵל קִיּוּמָה : וּפְדָה עַמְּךָ כְּנוֹאֲמִיךְ :
שׁ מְעוֹ אֵל בֵּית יַעֲקֹב וּשְׂאֵרֵית יִשְׂרָאֵל הַעֲמוּסִים :
לֵ דַת הָאֵל פּוֹנֵי בָטָן : וּמִיֵּי דָהֶם בְּנִימוּסִים :
מִתַּן שִׁבְרוֹן אֲתֵם בְּמוּסִים : הַשִּׁבְתָּ יְכַבְּרוּהוּ
בְּאֲמוּסִים :
דֵּ קִטּוֹן בְּעִינֵךְ שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לֵאלֹהִים אֲרוּסִים :
חֲזֵק בְּחַל מִלְּהַנְּתָתָו יַעֲקֹב חֲבַל נַחֲלָתוֹ :
יִתְבַּרְךְ שְׁמוֹ וּשְׁבַחְתוּ וְיִשְׂרָאֵל סִנְלָתוֹ :
לְכָל אַחַר עֲדוֹת בְּעַל תּוֹי חֵיד הוּא מְבִנֵי נִילָתוֹ :
מִן סַחֲבַל כּוֹי הוּא זְכוּת מִלְּטָה אִכּוֹת וְתוֹכָה כְּכִיאִים וּכְתוּבִים :

לִבְנֵי שִׁבְרוּ אֶת־וּ וּמִלִּפְנֵינוּ וּפְעוּלָתוֹ
 יֵי אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד מִכָּל אֶחָדִים בְּאַצִּילוֹתוֹ
 כִּינּוּן שְׁמֵרוֹ שְׁכֵמוֹתֵי

יֵימְרוּ שֶׁבֶת לְדוֹרוֹת בִּי הוּא בְּרִית עוֹלָם
 וַיִּזוּ פְּנֵינוּ מֵאִירוֹת בְּתָם סוּלָם חוֹלָם
 וְדָגָה אָבָא בְּחֵיל לִפְנֵי כָל יָכִיל מִלְּאֶבֶת שֶׁבֶת
 לְהוֹדוֹת

מִנְחָ מִנְחָ מִנְחָ כַּעֲנִין סְנוּלָח כָּל מִלְּאֶכּוֹת פְּעוּלָה שְׁלִישִׁים
 וְתִשְׁעָה הַנְּקוּבִים

אָבוֹת קְדָמָה חוֹדֵשׁ זוֹרַע וּמִשְׁקָה פּוֹרֵחַ
 קוֹצֵר וּמַעֲמֵר מִשׁוֹרֵשׁ דֶּשׁ וְזוֹרָה בְּרוּחַ
 בּוֹרֵר טוֹהֵן וּמְרַקֵּד לֵשׁ וְאוֹפֶה בְּמוֹקֵד

בְּסִדֵּר

כְּתָם סוּלָם חוֹלָם : הוּא יַעֲקֹב שְׁחָלָם מוֹסוּלָם וְאוֹר פְּנֵי חֲקוּקָם
 לְמַעַלְהָ בְּכֶסֶף כְּבוֹד וּכְקִרְיָא תְּפִאֲרַת יִשְׂרָאֵל : כָּל מִלְּאֶכּוֹת פְּעוּלָם
 אִמְרֵי בְּפִרְקָא בְּמָה עוֹמְכִין דְּכָל מִלְּאֶכּה וּמִלְּאֶכְתוּ וּמִלְּאֶכּוֹת שְׁכֵמוֹת
 תַּמְכָּה כּוֹלָם וְהֵם לֵט וְדוּקָא מִלְּאֶכּוֹ פְּעוּלָה לְאַסְוִקֵי לַעֲשׂוֹ מִלְּאֶכְתוּ
 דְּגַבֵּי יוֹסֵף שְׁאִיכוּ מִלְּאֶכּה תַּמְשׁ אֵלָּא לַעֲשׂוֹת נִרְכִּיבוּ כְּדִאִיתֵּיא
 בְּשֵׁכֶת וְאוֹתוֹ הַמְכִּין הוּא כַּעֲנִין סְנוּלָח שְׁחָלָם מִלְּאֶכּוֹת אֲרַבְעִים חֲסִי
 אֶחָת : קְדָמָה חוֹדֵשׁ שְׁחָלָם אֵל הַרְאִשׁוֹן : מַשְׁקָה פּוֹרֵחַ פִּי בְּתַשְׁקָה
 אֲרַבֵּי סִיבֵי תַּשׁוּם זוֹרַע : מַעֲמֵר מִשׁוֹרֵשׁ פִּי הַמַּעֲמֵר מִמְּקוֹם גִּידוּלוֹ
 וְחִיבוּרוֹ סִיבֵי מִשׁוֹקוֹנֵר כְּמוֹ שְׁמִכּוֹא בְּקַמֵּן : וְאוֹפֶה בְּמוֹקֵד לְאַסְוִקֵי
 כְּתָם :

זמירות עם פירוש

בְּכֹדֶר הַפֶּת הוּא דוֹרֵשׁ:

מנה מנה מנה בענין סגולה • כל מלאכות פעולה שלשים
זתשעה החצובים :

מ גוֹז תְּלִישָׁה שְׁמוֹ • מְלַבֵּן לְבָן וְנוֹשֵׂא:
מְנַפֵּץ וְצוֹבֵעַ בְּדָמוֹ • טוֹוֶה מִיסַךְ וְהַעוֹשֶׂה:
שְׁנֵי בְּתֵי גִירִין • אֹרֵת וְקוֹלֵעַ בְּשִׁיעוֹרִין:
שְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת בְּמַנִּינוֹ:

מנה מנה מנה בענין סגולה • כל מלאכות פעולה שלשים
זתשעה המחוייבים :

ה בּוֹצֵעַ חוֹטִין וְקוֹשֵׁר • מְתִיר וְתוֹפֵר תְּפִירָה:
הַקּוֹרֵעַ עַל מְנַת לְאִשֶׁר יָצַד שׂוֹחֵט

מולח

בשמה : בכדר הפת הוא דורש דאל"כ מאי שביק מכשל דהוי נמשכן
ונקט אוב' כדאית' כפר' כלל גדול והקמנ' הביאו : תנווז תלישם
שמו • פי'מן סאב של גווז שמו עבין תלישה : מלבן לוכן כושא פי'ל'
אב של מלבן איכו שייך אלא כנגדי לככים ולא כנגדי כנגוכין כאש'
פסקו המחברים : וכובע בדתו פירוש כדי שיקא כנגע בית השמיטת
בדמו שיהיה כראה ויחדש ומאדי וכזה הוה במשכן כדכתיב עורות
אילי' מאדמי' כדאיתא בהמ"ג : אורג וקולע בשיעורין פי' שיעור אחר
יש להן והייכו שכי אכבעות במנין פי' רוחב שכי אכבעו' ולא רוחב
אכבע אחת ולא ג' אכבעו' ולאפוקי יש שטופין בפשט הסמ"ג ומעשי'
ברוחב שכי אכבע לגדול וטעו' גדול הוא כאשר האמבתי כביאודי' :
קורע על מנת לאשר • פי' לקזק דאי לאו הכי מקלקל הוא ופטור :

מולח עור ומעבדו • וְהָד מִיְנֵיהוּ לְאַבְדוֹ ;
 עוֹל שִׁיר טוֹט לְיִישָׁר ;

מנה מנה כענין סגולה • כל מלאכות פעולה שלשים
 ותשעה החשובים :

ח יבטו מחיקה כמשכן • וְאֵף כִּמְרַח רְמִייה ;
 מַחֲתָךְ וְכוּתֵב נְכוּז וְמוֹחֵק לְהַעֲלֵ צְרִייה ;
 בּוֹנֵה וְסוֹתֵר לְבָנוֹת • מַכְבֵּה וּמַבְעִיר שְׂפִינּוֹת ;
 לְרַבִּי יְהוּדָא זו יָכִין ;

מנה מנה כענין סגולה • כל מלאכות פעולה • שלשים
 ותשעה הקורבנים :

וישיר • הַיְשִׁיר חֲסִידֵי אֱלֹהִים • הַיְשִׁיר חֲסִידֵי אֱלֹהִים חֲסִידֵי אֱלֹהִים
 וסד מנייהו לאבדו הכי פריך בפרכ כב היינו מולח סייכו מעבד
 ומשכניאפיק סד ועייל שירטוט שטוטין הרעכטן שמשדטטין תחיל
 כדי לכיין אהכ שסיתות : מחיקה משכן פירוש סוף סקקין בין
 פעמודים לסמן כדאיתא גירושלמי דהוי כמשכן והסמן הכיאו :
 ממרח דטייה • הוא תולדתו : מחתך פירוש חן העור כדי לעשות
 קמיע שהוא אב וכותב כמון פי כתב המתקין לאפוקי כותב במסקין
 וכמה פעולות דהוי מדכנן : מחחק להעל כרייה פי רפואה ול
 תועלת וכגון שמוחק ע"מ לפתוח עליו דבר אשר המעולה לו דאי
 לאו הכי מקלקל הוא ופעור : מככה ומבעיר שממות פי שמטה שחן
 של כר לאסריו סיי משום חכמה : ולפשוט משום מבט' דוקא לר' יהודה
 וכן פסק הס'מנ לאפוקי לדעת סמו' לא תמאט שום אב מלאכה של
 מככה לא כמככה לעשות פסמין דהוי מלאכה שנכחה לנפסה ולא
 בענין אחד כלל ואם מוסיפין לחומר' כר' יהודה ופוב תולדות של

זמירות עם פירוש

ק רב וּבְסֶפֶף וּנְחֹשֶׁת מִכָּה בְּפִטִּישׁ עָלָיו
וְאֶפֻקֵי גְלִימָא מְבוֹשֶׁת וּמוֹצִיא מְרִשׁוֹת אִיּוּ
הוֹצֵאתָ וְהִבְנֵתָ וּבְרִשׁוֹת הַרְבִּים דְּכוּוְתָהּ
מִמְקוֹמוֹ אֶל יִשְׁוֹת

מנה מנה מנה כענין סגולה כל מלאכות פעולה שלשים
ותשעה הם המזוהבים :

ק דוֹשׁ לְעֵבֶר וּלְהֵבֵא יִתְבַרֵךְ שְׁמוֹ וְיִהְיֶה עֲלֵהּ
וּבְיוֹם קָדוֹשׁ רַבָּה אֶהְלָלוּ בְּשִׁיר נִעְלָה
לְסִיִּם אֲבוֹת מְלֹאכוֹת כְּדַתְהוּן גְּעַרְכוּרָת
וְלַגְמוֹר בְּאַהֲבָה רַבָּה

מנה מנה מנה כענין סגולה כל מלאכות פעולה שלשים
ותשעה המשולבים :

מכנה אלפיס ודוק : : מכה בפטיש : : פו' כסמכה בפטיש בסוף גמר
מלאכה חייב משום מכה בפטיש : : אפוקי גלימא מבושת בדאמר
כח יסודת בפדק כג האומן דסקיל אפוקי מנלית בשנת חייב משום
מכה בפטיש פי' גאש פליטת סחוטין פדאין על הבגד לאחד גמר
ארינתו : : מבושת פו' גכאי הוא לו גמי שלוש בגד כלתי מתוקן :
גמוכיא מרשות אליו שמוש מי שהוא גרה ומוכיא חפץ אליו מדה
דהוי הונאס וממילא איפכא והוי הכססה ולאו דוקא דה' עומד
כרה' ופסע ידו והוכיאו לחוף דחייב לא שזהו למיעוטי שאם עומד
פנה ומוכיא חפץ מרה' לרה' אבל לא עשה הכסה דחייבו אליו אלא
סור וקמיחו גרה' פטור : : וכרה' דכוותא פי' המעניי חפץ ד' אמות
כרה' והוי כמוכיא מרה' לרה' קידו' כרה' פי' בצדק שנק' קידוש כרה' :
פאהנה גרה' אמר המענה אם וזכירי פאל להקל ולגמור אפרש כל

המלאכות

זמירות עם פירוש לב

א מִן הַיּוֹנוֹת תִּקְבַּל הַשָּׁמַיִם מְכוּן שְׁבֵתְךָ ;
וְאֵת אוֹיְבֶיךָ תַחֲבֵל וְזָכוֹר שׁוֹמְרֵי שְׁבֵתְךָ ;
הַמִּסְפִּיק לָהֶן חֲרוּבִין עַד בֹּא עֵת מְסוּבִין ;
נִתְּנוּ שְׂכָמָה לְסֶבֶל ;

פנה מנח מנה כענין סגולה כל מלאכות פעולה שלשים
ותשעה הצהובים ;

זמר למנחה דשבת

צנינון יום שבת קודש הוא :

שַׁבָּת קוֹדֶשׁ וּמְבוֹרָךְ בְּיַמֵּינָהּ יָמִים אוֹרֵךְ ;
וּבִשְׂמָאלָהּ עוֹשֵׁר זֶרַח וְלִמְעֵלָה תִּיִּם אוֹרֵךְ ;
בִּי בְיַעֲקֹב כּוֹכַב דָּרָךְ יַחֲלִימְךָ בְּטִינוֹר ;
וְיִשְׁפִיעַ הַצִּינּוֹר כְּדוֹד מִן הַכְּנוֹר ;
ל א תִּקְפוּץ אֶת יְדֶיךָ בְּכָל נַפְשֶׁךָ וּבְכָל כְּאוֹרֶיךָ
וְלֹה שְׁתַּעֲשַׂע

התללכות באריכות יסן ותולדותיהן וסכסיהן ועכסיהן להיות
כקרא בישראל אהבה ולאמהה בשבת כנרכת אהבה כפרשת ושמנו
המספק כו כנון דבי מכליל גנבי דוסא ומכיריו : עד בא עת מסובין
דסייכו יום השבת : בימיכה ימים אורך ליטכא דקרא הוא אורך ימים
בימיכה ונשאלה עומר וכבוד : וכאמר אורך תיים למעלה למשכיל :
דעיוכה : כקלע : כדוד מן הכיכור : סיכוס דוד קבל והשכע מן
סניכדות

וְלֹא שֶׁתַּעֲשֶׂעַ בְּסוּדָה וְלֹא יֵרוּם אִישׁ בְּלַעְדֵּיךָ

יָבֵא כָּל בֶּשֶׂר עִדֶיךָ אִם יֵשׁ בְּכֶם

יֹדֵעַ לֶחֶם אֲזִי הִחֲצִי לָכֶם

מ זֶן שֶׁבֶת סְעוּדוֹת שֶׁלֹּשׁ וְעַם שְׁתֵּי לֶחֶם לְלוֹשׁ

וּבְאִיסְטָנִים אִו חֲלוּשׁ יִסְפִּיק לוֹ עֵינֵי קְלוּשׁ

תְּרַנִּימָא וּפִירוֹת תְּלוּשׁ וְכִי־אֵי גְוֹנָנָא

לְגַדּוּלָהּ בְּשֵׁנָה אִם יִחִיל בְּעָרְבֵי רִנְנָה

סניבורות על ידי הכיבוד והוא על ידי כניעתם : ולהשתעשע בסודך פיר' זה המזמור' כתקן על סעודה שלישית שדרך להרכות בה ריעים לכבוד שנת ושכיה בה שכרות כדאית' בערוכין ויש בעוונותינו שכל מחשבתם איבה אלא להכאות גרוכס ואיכס משכמים בגרוכס ללא ית' ולא יהנו בתורת ה' בגרוכס ויהיה סעודה זו קלוקס ששכחו המשפיע להם כל אלה ועל זה מיוסד זה המזמור להקפיד בדברי תורה : אם יש דכס פי' ראוי ומחוייב שתשתדלו כיכסם א' לכה היודע להלחם במלחמתה של תורה ואז השבת סני לכס כדאי' בער' אלו דברים :

יספיק לו ענין קלוש' כלומר דבר קטן מספיק : תרנימא פירוש שאמר שמסק' לת' דסעודה שלישית יונאי' במיני תרנימא כדאיתא' בתו' והם דברי' הכעשי' מחמת המיכין כעין קפרלי' יש' ב'יכין כך פי' ססמ'ג ותו' פרשו' בער' ה'ישן כנון' בער' ודני' שמלפתין כהן' את' ספת' : ורטי' פי' פירות ונשכי' קפלוטות' : ואף' שיש' פסקו' דבעיכין' לחם' ב'סעודה' שלישית' כאשר' פסק' רי' דהשווה' הנ' סעודו' בפסקו' דכתיב' ביה' שלשה' פעמים' היום' ודרשיכין' מחנו' שלשה' סעודות' : והרמב"ם' אכתיב' אף' לחם' משכה' וכן' פסק' הראש' ועיקר' מכל' תקום' באיסטנים' או' אדם' חלש' תודים' כע' דיונא' במיני' תרנימא' ואף' בפינות' לגדולה' שכה' פירוש' שבת' הגדול' : בערב' רכה' פירוש' בערב' פסח' וזו' ידוע

ה נזר בשלש סעודות ינצל מקורות ואודות
 וישע בעל ידי לפידות וישאר מעשר ידות :

המסינ סודי סודות שלשה עולמות :

לעלות ברמות יבין וישביל נתמורת :

בונה עולמות ומחריבן צופה ומביט במצבן

ברא מנוחה בישובן להיות בפרת חובן :

ומרגוע בגלות יון ובישמעאל ואדום :

ישב וידום התחולל לייודום :

מצות שבת צורחת עד מתי עמי נדחת :

והנושה בא לקחת מדוע נאולה פורחת :

מקוימי שתים כאחרת ומיד ננאלם :

ומושועים עולים מה יפו פעמיק בנעלים :

הררי ציון יפצחו הינה והבנות צאנה וראנה :

ולאומים תכינו בינה כי האלהים אינה :

כי לא מלבו עינרה ישראל ערמו :

עוונו תיהם גרמו למרום קול הרימו :

וממנו מה כקרא רכסה ממני שמרן בערס סלל והנדת : כעל ידי

למדות זו לבורה מעשר ידות זו ישראל כדכתיב ועוד זה פשוטי

ג' עולמות : במש נסדר השלמן : בוכה עולמות ומחריבן קודם

כחיות עולם כדאית במדרש : גרא מכותה פי זה יום הסנה : מקיית

שמים בו פי כל זמן שישראל מקיית שתי שנתו מיד כגאלים כדאית

פירוש ברכת המזון

יִחַיֵּנוּ אֵל מְיוֹמִים • וְקִיּוּמֵנוּ יִי בַצְּהָרִים :
 וּבְעָרֵי צִיּוֹן וּבְמַחֲנֵינִים • יֵשֶׁב יְהוּדָא וְאַפְרָיִם :
 עַד נֶפֶשׁ בָּאוּ מֵיָם • בְּאֶפְרַת הַתְּחַפְּשִׁי :
 מֵאֲמוֹנֶת דְּגוֹן הַתְּפַלְּשִׁי • עַד יָבֹא יוֹם הַשְּׂרֵישׁוּ :
 לֹא הִקְשַׁבְתָּ לְמִצּוֹתַי • וְשָׁב מֵעֵנָה לְשִׁיחַתִּי :
 דִּי וְאָמַר לְעַדוֹתַי • אֲנוּכִי עִמָּכֶם אוֹמְרֵתִי :
 מִי בִקֵּשׁ דְּמוּס הַעֲדוֹתַי • תְּפַלֵּה בְּלֹא כוּוֹתָהּ :
 מִשָּׂא בְּלִי אֲמוֹנָה • שֶׁבַת בְּלֹתֵי הַבְּנֵדָה :
 רֵאֵה רְאִיתִי אֶת עֵינִי • עִמִּי וְצַעֲקָתוֹ בְּמַעוֹנֵי :
 אֲשֶׁר נִקְרָא יְדִיד בְּנֵי • בְּכוֹרֵי רֵאשִׁיׁת אוֹנֵי :
 שְׁמֹר שֶׁבַת לְשִׁבְךָ חֲרוֹנֵי • בְּגַלְלֵי חֲרוֹתֶיכֶם :
 אֲזַהֲרֵתִי בְרוֹתִים • אֶל תִּנַּח יָדְךָ מִשְׁבוֹתֵי :
 יִתֵּן לְךָ מִשְׁאֵלוֹת לְבָבְךָ וְעַל בְּמַתִּי אֶרְצִידְכִיבָךְ :
 עֲשׂוֹק לְכָרִיסְךָ וּלְגַבְּךָ • הִתְעַנֵּב עַל יִי בְּטוֹבְךָ :

במרחק כל כתבי יסיונו אל מיומיו לישכא דקנא בתכי עשר קוא :
 סתמסטי פי סתמסטי נעפ' מחכי המאמיכי בכוס: עד יום השלישי :
 דהיינו יום הנאולה שלישי לעתיד לבא: ישיב מענה פירוש הקלס :
 משא פירוש משא ומתן : שנת בלתי הכנס • פירוש שאיך כושרים
 בסככת שנת: בגללי חרותם פי השנת הוא חרות על הלוח' דכתיב
 ידיו גלילי וסב: ולגבך פי אף שאמרו אל עשוק לכריסך ושוי לגבך
 פ'ת גבי שנת נתיך לסוסר כמון לכבד את השנת כמו נחלמש :

זמירות עם פירוש לד

בַּטֶּבַח יְשׁוּלֵם חוּבֵךְ בְּהַשְׁלִיכֵי יְהִיב׃
 בְּסוּפוֹ אֶת יְהִיב׃ זְכֵר לְשִׁלְחַן זְהָב׃
 שׁוֹבֵת דְּאִשׁוּנָה אֶלְמֵלֵא עִמְרוּ אִוְמָה וְלִשְׁוֹן
 לֹא סִיעֵרוּ וְנָגְדָם לֹא פִעֵרוּ וּפְנֵי אִוְמוֹרֶת
 לֹא צִהֲרוּ וּבִלְקִיטָה יִצְאוּ וְשִׁיבְרוּ
 עֵנַן הַתְּחַלֵּק וַיִּבֵּא עֲמֵלֵק יִמַח שְׁמוֹ מִחֵלֶק׃
 לְמָה תִישָׁן וְלֹא תִנְעַר יִשִׁיחוּ בִי וְיִשְׁבִי שִׁעֲרִי
 וְנִגְנִינְתֶם עָלַי מְנוּעֵר וְשׁוֹתָה שִׁכְרִי פִּוּ פִּוּעֵר
 וְאֲנִי תִפְלֵתִי בַעֲת רִצּוֹן יִשׁוּעֵר אֲשַׁמּוֹר שִׁבֵּת
 בְּאִישׁוֹן בֵּת אֲזָכְרָה לְבִירָה נוֹרָה׃
 יְהִי חֵלְקִי בְשִׁבֵּת מִבְּנֵי־סִי אֲנִישֵׁי טְכִירֵי־א
 וְהַדְרִים בְּנֵי־א וּמוֹצְאֵי שִׁבֵּת בְּדַת עֲמוּסִי
 בְּצַפּוּרֵי אֲמַר רַבִּי יוֹסִי אֲשֶׁר־י מְקִוִּי־י וְעוֹשֵׁי
 יִצְהָר בְּשַׁחַר הַמְּקָדִים וּכְאַחַר בְּשִׁבֵּת יִי בַּחַר׃
 טוֹב לֵב שִׁמְחָה בְּמִשְׁתָּה תְּמִיד אִו מוֹשְׁפִיעַ
 בְּנִבְכָּסִים וְאֲמִיד בְּשֶׁר וְדָנִים עָלָיו צְמִיד

בטבח פיר' מעסה דסאי טכס דמק כל כתבי: מחלק פיר'
 מחלק לעולם הבא: ואני שמילתי כו' כמו שדרכו לזל על ישראל שהם
 עומדים בשנת מחספה שמחסם זכנים לבית אהינו להתפלל תפלת
 מחסה: באיסון בת עין: לבית בות הוא בית מקדש: בטכיא פיר'
 פעומדת בנקעם ונניכורי עומדת בהר: כדת עמוסי פי' ישראל

זמירות עם פירוש

מה יעשה וישנה ממידתו של חול ויחמידו
 יאכל לתאבון או דרך רעבות יגוס אנהה ודאבון
 חזקו ואמצו הקדמונים בראותם עוסקים
 ושונים זוגי זוגי מדרבונים הנך עיניך יוגו
 לא תחללו ודת ממעונים הביאו מביור
 האוצר מעדנים בלי מעצר למנחה כמו ליוצר

למוצאי שבת

כניגון של כמנחם יום מכוסה

אלוה המלכה מאת המלך אשר יצא
 במורה בפלך ידיה ובפיה תמכו

העמוסים מיכי בטן : מה יעשה וישנה ממידתו כדאיתא נפרק כל
 כתבי אמרו ליה בני ר' אבה לרבי פתא כנון אבו דשכיס לן כשנא
 ושמנא עמא כשכח אל אי דנילין לאקדומי תאמרו ואי דנילין
 לאמרו אקדימו : זוגי זוגי מדרכוכים כדאיתא לשם מהדר אונגי
 זוגי מדרככך א' למענותא מיכיס שלא תחללוסו :

וע סמוך חותקן במקום התמיכה ככתוב בפזר אף שימדה רב פזרס סעוב
 לאומרה כמנחם שכתוב כל עוכן של אופה תמנה כלולות כמי זס למי שמעיון כס
 גם הסשכעות כלוליס כמכסה :

אלוה המלכה פיר' אלוה אותה נשירות וכתשכמות : מאת
 המלך פיר' זהו הקדוש ברוך הוא : ידיה ובפיה תמכו
 פלך : לימנא דקרא סוף ודרך משל סוף לרוב מעלת המלכה כמו
 שאמך

פֶּלֶךְ • מַעֲלֵת אֲרוּכָה לְשׁוֹכְנֵי בְּלֶךְ :
 בַּהֲפִרְיָהּ מִבְּנֵי אָדָם • חֵיל אֹתוֹ וְאוֹלָה יָדָם :
 צַעֲקוּ בְּאִשְׁוֹדָדָם : אֲנִי הֵלֶךְ עֹדָדָם :
 וְסִימוֹ סָדֵר קְרוֹשָׁה וְאִין מִי עוֹד בְּכַנּוּשָׁא :
 וּמִלְאֲדָרוֹת צוּעֵק חוֹשָׁה אוֹי לְכָל יוֹמֵי חַיָּוֵי לְבַנּוּשָׁתוֹ :
 דַּע אֶתְהָ יִשְׂרָאֵל מֵהַ יְיָ אֱלֹהֶיךָ שׁוֹאֵל : מַעֲמַךְ
 כִּי אָמַם לִירְאָתָהּ הָאֵל • מֵהַתְחַלֵּת שְׁבוּעַ הוּא :
 הַ פּוֹדֶה נַפְשֶׁךָ יִשְׁמֹר • לְהַצִּילֶךָ מֵעוֹקֶה קְטוֹר :
 לְהַחְזִיקֶךָ בְּרִיחַ הַמּוֹר • סוֹד יְיָ לִירְאָיו אֲמֹר :
 וְנֵר אֲבוֹקָה לְהַאֲרִיחַ • הַבְּנֵת טוֹפְרָא לְהַבְּרִיחַ :

פירוש זה הוא על פי חז"ל ופירושו הוא כדלעיל
 שאמר שלמה על נת' שבע אמו והוא גם כן רמז לשנת שאינה נתיב
 לבניות לא אדרכ' מחזקת את בעלה ומקיימת מצות יונו כאשר
 מינו נבחה מקומו שכתעשרו מקיימי שנת ושומרים בה לכתה וגם
 אהל בהונאות שנת ויעים טובים שאם מוסקי מוס'מין לו : מעלת
 ארוכה פי' כל זמן משך השנת לא ידונו הרשעי' בניסנים : בהפרידה
 מבני אדם פי' כשהשנת כפרד מבני אדם או אחז אופס סיל ורעדה
 כשזומעין מהמלאך הממוכ' על הכשמות ששמו חוש שפכר' ישראל
 סיימו קדושה סוכו לניסנס אז בעקו המתים שגא שודדס : זאין מו
 עוד בכנושא בו' פירוש כל זמן שלא סיימו אסרוכה שנקסלות
 ישראל סדר קדושה של זכא לביון איכס : בידונון לפי שמתניכס
 פד סיימו כולן אז כשאין עוד בכנושא סוד הדין לפתילתו :
 מעוקה קעור' הוא הניסנס שהוא מכוסס רק פיה פתוס : בריס
 סמוך הן נשמי' שמריסין בהן כח' והיא מסוקו להניול סגוף מריס

זמירות עם פירוש

וּכְתוּבוֹת עוֹד לְהַאֲרִיחַ אַרְוַח שַׁבַּת לְהַזְכִּירָהּ
 ז כּוֹד וְהַבְדִּיל עַל הַיּוֹן וְהַחֲכֵמָה תִּמְצָא מֵאֵין
 וְאִזְתְּקַרָּא שְׁמוֹ קִיּוֹן כִּי תִרְאֶה עֵין בְּעֵין
 ח דֵּה וּמְבַרְךְ וְתִלְוָה בְּנוֹעַם עֵם בֵּית נְוָה
 שְׁלִחַן פְּרוּסָה בְּמִטָּוָה וְאַף שֶׁהַגּוֹף כָּבֵד רָוָה
 ט וּבְאֶחָזוֹ גַּם בָּזָה כִּי בֵן חָיוּ בַּמַּחְזָה
 לְמַה זָוָה וְעַל מָה זָה וְהַבּוֹעֵט דְּבַר יִי בָזָה
 י פְּקוֹד וַיַּעֲלֶה וַיִּבְיֵא מַעֲשֵׂה שַׁבַּת עֲרָבִי
 כַּמְסַפֵּר דְּבָרֵי הַנְּבִיא הַנִּקְרָא אֱלֹהֵי תְּשֻׁבִי

סיכוי מהנהיגם בכתלת שרית הגוף והכסמות : קוד ס' פי למנינים
 קוד זה : וכתנות עוד להעיר פי כשמביט האדם נכפוכים אז אותה
 קהנטס מעוררת האדם לזכור בכתנות אדם הראשון בית הכתוכס
 שהזכירה באה נ"כ לאדם הראשון מארוכות שנת שהיא היולה עליו
 שלא כלה ונעשה לו כתוכס זה תכד ההרכבה ויש לו קוד: והחכמה
 פי שהיין דמו להכמה : תקרא שמו קין עד שאמר מיה קייתי איש
 את ה' כי סחכמ' תסיה קניה כלבך ואז תזכה לראות השכינה עד
 עיכך יסון תורכך : ואף הגוף כבד רווח פי ששבע כבד מעבודת
 שנת י"מ תלווח את החלכה בסעודה קטנה ויהי השלקן פרוס
 וכדאמר' נפר' כל כתבי לעולם וסדר אדם שלחנו במ"ש אע"פ שא"כ
 בו' ומנוס גדולה היא וראייה תמעשה דאיתמע לכ' אבהו בעיגלא
 תילתא בו' : ויפקד ויעלה בו' פי' לפי שאיתא במדרש שאליהו מוזס
 כל ח"ס על פתחיהן של ישראל וכיתב זכות של אותן ששמרו השנת
 וכדוהו כל אחד ואחד לפי מעלתו וע"כ אתרי אליהו זכור לעוב:
 מעסק שנת ערבי פי' השנת נעשה ערב כדאיתא במדרש כשמעא

כבוד שבתניני מליץ חטא ופשע מעלי יחליץ
 ובעוברי דת שהוק אליץ כי במצות הא מחליץ
 ל שלום החל עלינו ימים רבאים לקראתנו
 ששון ושמחה בהם תשמיענו ובתורתך
 הביננו ולמדנו

ם שביע אנא עליך שר פותא מיני הסר לבא
 טפשתא ותפיליה על טורא דמתא
 בשמא עילאה שמא קדישתא

נ זרא על כל השמלא ופעולתו על ידי שאלה
 ורצון א להעל תעלה הוא יפקיד בצבא מעלה
 ס גולה לכל עמו דוד משכיל ווי עמו

נמצא תן בשמו בעיני יי מול קומו
 ע וזוי ומעוזי ומנוסי אשר בלב חוסי
 יי מנת חלקי וכוסי תמך גודלי אל ניסי

אדם כעשה שבת ערכ קבלן בעדו סהיא וכיו ישמרו השבת ובעונתי
 דת כו פי' אשחוק לעתי ככל אותם שהיו מלונני עלי כשהיו דואין
 שהייתי כזהר בשבת לכבדו ולא לחללו אף בשעת סמורדן מותא פי'
 סר הסכסכה ופעולה פי' טאה דנה לומר שהיא דברי התחבר והתנכלו
 שלא הזכיר המלאכים הזכורים בתחימות כחש העור לפי שכל
 פעולתן אינן מעמתן אלא על ידי שאלה חקשית וא"כ טוב למנוע
 שלא לזכור שמות המלאכי דשמא לא יבין בקריאתן כראוי ולתלות
 סמכותם שהיא כהשית ואם יעלה טועתו לפכיו וירכה כו אז יגזור

זמירות עם פירוש

פֶּרְה אֱלֹהִים אֶת יִשְׂרָאֵל מִכָּל צָרָה וּמַחֵה נוֹאֵא׃
 קוֹל מִבֶּשֶׁר מִפּוֹטִיאל זֶרַע קוֹדֵשׁ יַעֲבֹד נוֹאֵא׃
 צִוְהַ יְשׁוּעָה לְבֵית יַעֲקֹב וְאוֹסֵזֹכְרֵי שְׁמֵךְ לִיקוֹב׃
 יְהִי הַמִּישָׁר לְעַקְבֹב הַדִּין אֶת הַהָר יִקּוֹב׃
 קִנְיָנוּ מִלְּבוֹת הַכֶּסֶף וְלֹא הֶעֱלָה קִנְיָת הַכֶּסֶף׃
 עַל לִבֵּנוּ פִּי אִם מוֹסֵר וְלֵב טוֹב מִתִּיר וְאוֹסֵר׃
 דַּם וְנִשְׂאֵא אֵל יַעֲזֹבֵנוּ וְאֵל יִטְשֵׁנוּ וְאֵל יִכְלִימֵנוּ׃
 וְאֵל יַחְפְּרֵנוּ בְּעַלְמֵינוּ וְעַסֵּה צְדִיקִים נִפְטָר יִמֵּנוּ׃
 שִׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה לָנוּ וְשִׁמְיַע וְאֵבֶל וְיִגְוֹן מֵאַתְנוּ׃
 יִנְיַע׃ בְּשׁוֹרֶת נְאוּלָה תִּשְׁבִּי יִנְיַע׃
 וְקוֹל שׁוֹפָר לְפָנָיו יִרְיַע׃
 תִּשְׁלַח מִבֶּשֶׁר לְשָׂה פְּזוֹרָה בְּעַל שִׁעִיר וְעוֹר׃

ויפקוד כנכא תעלה למלאות שאלות המבוקש : ומחא כואל כלומר
 תמחה מטאת' על דרך אשר באלכו ואשר מטאכו: מפוטאל הוא איהו
 שכל תימנו ומתשפת הכהכים שהם זרע קודש : יעבור גואל פי'
 שהוא יקדים למשיח והוא לשון ויעבו' את הכושי וכלשון סול כל
 סככות עוכר לעשיתן: ואוס זכרן כו' הן האומו' מה המכרכין את
 השם תמיד : קנאת סכר פי' מה שהאדם בחוסר וכו' שיש לחכירו
 ומקנא' סו וזהו קנאה שאסרה תורה ומנוכה מכל המידו' אבל מותר
 לקנא את סכירו דמוקר ויראת השם בלב עוב שכתן לו השמית שכל
 להשכיל ולהבין שיוכל להתיך המותר ולאסור האסור : בעל שעיכ
 פוא אליכו סכניאל :

אזורה: יזריח עניה סוערה -

קומי אורי כי בא אנדרה:
 יש אלי שלום אנהביך ל קבץ אותך מארבע
 נדחה: מ לכך יבא לך להושיעך
 ה רימי קולך במחוליד ותופיד:

סליק

אליהו אליהו אליהו פדה משכון וכסא
 דוד יכון:

ב אתי הנה לספר: כל מעשיו באמרי שפרו
 הדולג בעופר לעם התחפשי באפר כי
 בריתי לא הפר:

אליהו אליהו אליהו פדה משכון וכסא דוד יכון:
 ג דולה מעשה חייא דמו להביא תחייהו
 ונדחה ברחייה ללא בא עת מחייא

פירוש הסוד על כל המעשים הנזכרות במסכת סאירע 66 לוינו זל הן מועילים
 לזכרון:

ברול מעשה חייא פי הוא מעשה של ג' חייא וכינו שגילה להם
 אליהו הסוד ובקשו להביא משי' בתפילתם: ללא בא עת
 מחיים לשון תמס תמס פי מחיית עמלק שאז יתקל השם ויתמלא
 עדיין אותו העת לא הגיע: ובסוד איש חייא הוא איהו אל שעדיין

זמירות עם פירוש

וסבל איש חייה :

אליהו אליהו • אליהו פרה בשכון • וכסא דוד יכון :

ד זרש טוב לכל עמו • עושה שלום במרומו :

מתרפק בדומו • בקלסתר פנים ודומו :

ונתפיים קדוש בזעמו :

אליהו אליהו • אליהו פרה בשכון • וכסא דוד יכון :

ה יה מחזיר אתפוחי • להשיב להם ארוחי :

חסירי מוחי • לא בקשו להם רווחי •

מאנו להזכיר שבתחי :

אליהו אליהו • אליהו פרה בשכון • וכסא דוד יכון :

ו הנה לעבר ולרבא • מורה דרך כאבא :

מזהיר ומנבא • אף נסתר ומחבא •

אליהו רבא :

אליהו אליהו • אליהו פרה בשכון • וכסא דוד יכון :

סי למחיוסו בשתין פלסי דכורא על שנילה כוי עליון : עושה שלום
בו • סי' אליהו אל סיה מתהסך עניו כדמות קלקתר בני סייא בני
לפיים את רכיבו הקדוש כדאי' בירושלמי והמעשה ידוע : סיה מחזר
אתפוסו סי' מעשה דאליהו אל שהיה מחזר לתפוס ירושלים והיה
מלמד לתם לומר שמה ישר ולא כמו זהוביאוי הע"א מחיקת ברוכהוא
ידוע : ואף נסתר ומחבא וסו מעשה דרכ עכן עם אליהו שפסק
ללמוד

זמירות עם פירוש לח

ז בין רב כהנא לדקליה : אתא מטרוניתא
לקיבליה : איתפרוק במיליה : נפק מאיגרא
לכליה : אתא אליהו וקבליה :

אליהו אליהו • אליהו פדה מטכון • וכסא דוד יכון :

ח כימא משיב שיחא • מדוע מעכב משיחה :
איבעלו במשיחה • בתולות בלא קיחה :
בנהרדעי ביומא דכליחה :

אליהו אליהו • אליהו פדה מטכון • וכסא דוד יכון :

ט הור עמד בקבורה • והורה גזירה נמורה •
ופכק סדורה • ודבריה לרבה בהבורה •
לגן ערן דנהורא :

אליהו אליהו • אליהו פדה מטכון • וכסא דוד יכון :

י ודע נפש חסידים • מאן דספיי וקדים •
מכל גזירים • אילו הן השרירים •

ללמוד עמו ספר אליהו דבא : רב כהנא דתנעיה הסיא מטרוכיתא
לדבר עכירה וקוא יקוע : סכימא משיב שיחא ע' ליהו הסיב כחכמס
לרב יהודא אסור דרב טילא סס ד' טהיה מתתיה כנדו תמיד על מס
שמעכב מלך המשיח ואל כנהרדעי איבעלו כחה בתולות כליל נומא
דבא : טהר עמד בקבורה מעשה דרבה בר אבוב דאשכחי' לאליהו
אל שעתה נבית הקברות ושאל ממנו אי מסדרין לכס ויליף ליה
מנ"ס שמסדרין ואסב קוליבו עמו לג"ע : יודע כפס חסידים עובדיא

זמירות עם פירוש

מתרי זונים אחודים:

אליהו אליהו * אליהו פדה משכון * וכסא דוד יכון :

ב אח ננש בצרה * לקטינרא אחא נברא *
ופסקא לברא * ואכריד בבצל זרה *
דננדיה אדבר כרה *

אליהו אליהו * אליהו פדה משכון * וכסא דוד יכון :

לא תרוי כרסך * ולא תחטיא בכוסך * ונס
בבעסך * אף בבא להסך * ולא תחטיא
בעושך :

אליהו אליהו * אליהו פדה משכון * וכסא דוד יכון :

מ רבץ תורה ולמדה * ממעון בית ועודה *

דסכהו פני חסדי אבות בר איסי ומתיין בר איסי חד ספי לעברי
מכל מין ומין ומד ספי ממד עין מאן דספי מכל מין ומין משטעי
אליסו בסדי * וכן רב מרי ורב סיבס בני דרב קמל דמד ספי וקדי
ומד ספי ומאן מאן דקדי משטעי אליהו בהדיה ווסו ססרי דימתרי
זוני אסודי אסמד קדים וספי וא' ספי מכל דבזירי לקטיבורא אתא
בבבא בו * פי שבא אדם רשע והוכיאו לרב שילא מחקותו מבית
המדרש חוכה ר'ל הזמיכו לבי' המלך וסבי' שה לקוסו רב שילא על
שבעל עמא ואפא איסו ז'ל וקעיד עליו שבעל סמורית ויה' סלקוסו
לפי שטסה דבר סרה וינא בשלוס: אף נבא להסך פי' אפי' אדכ' תובס'
כאיש שבא להסך ר'ל לעשו דבר מבוט בעיבי' המקו' אפה לא תכעוס

מַנְלָה סוּדָה . נִמָּא מַצָּא בְּקִפְיָהּ . חֲבוּב
נָפֵל מֵרֹב הַיּוֹדָה :

אליהו אליהו * אליהו פדה משכון * וכסא דוד יכון :

נַ חוּם שׁוּלָה מַעַם זֹו בְּעַפְרֵי הַחֲלִיפוּ פִּזּוּ עֲנִיָּה
גַם זֹו לְטוֹבֵרָה מִפְרוּם חָזוּ וְהוֹדִירוּ
אֱלוֹהוּ לְמַעֲזוֹ :

אליהו אליהו * אליהו פדה משכון * וכסא דוד יכון :

סִ קָר רַבִּי יוֹסִי בְּחֹרֵבְנוֹת . קוֹל שְׁמַעְתִּי בְיוֹנוֹת
הוֹשִׁילֵנוּ הָעֲזוֹנוֹת . וְאַף בְּפָנִים שׁוֹנוֹרָת :
מְקוֹנֵן עַל רֹב עֲזוֹנוֹת :

אליהו אליהו * אליהו פדה משכון * וכסא דוד יכון :

עַ מְדוּ חֲכָמִים בְּקִשׁוֹרָה . עַל אֲרֵי שְׂפַחֲבוֹרָה :
קָמְחִיךָ בְּנֵהוֹרָא . נִצְחוֹנִי בְנֵי בִשׁוֹרָה :

שמא תבייטנו יותר מהקלאוי ועל זה קהיר אליהו אל לרכי יסודם
אסוף דני שיל סמידא לא תרתם ולא תמטי ולא תרזי דלא תמטא
אל לכות עמך בשכרות : בימא תנא בקפיד מעשה דלגש בגבעה
דפליגי בה ר' יוכתן ור' אביתר ואשכח ר' אביתר לאליהו וצילת לו
סקבה דעסו דפר פלגש בגבעה ואמר יוכתן בני אתר כך ורז אביתר
בני אתר כך כו' : כחוס שולח מעם זו פי' מעשה נכחוס איש גס זו
משולח בשליחות של ישאל הסקרא עם זו והמעשה ידוע : סקר ר' יוסי
בסורגבות פי' הגיע והשגית באורגבות של ידושלם וכשהוא מעשה

זמירות עם פירוש

הודיע מבשר בשורה:

אליהו אליהו * אליהו פרה משכון * וכסא דוד יכון :

פ ורתא דתיבנא הב לי * קרא אבבא משבילי :

שמעריש גלוי * נם שמח אשת חלי :

הלא יש תקנה לאלי :

אליהו אליהו * אליהו פרה משכון * וכסא דוד יכון :

ע דקה גדולה מלשער * תציל ממות וצער :

יוביח בית שער * עשה מעשה נער :

קצף עולה בסער :

אליהו אליהו * אליהו פרה משכון * וכסא דוד יכון :

ק פדן רבי יוסי דרש * אאבי רבב ופרשי :

שעקר ושלש * נביאי רצח וירש :

שכנכם כמורככות מחורבות יושלים להסתלל ופגע בו אליהו אל

והוא ידוע: על ארי שכמבור הוא מעשה דלא כן הורקום בתנו של

עכנאי שכידיהו ונא אליהו אל והודיע שהקנה אחר כנחוכי דכי כו:

עורת דת' בכ' כו' אידמח לא ליהו אל כאיכשא וקא קרי אגבא ואמר

סכו לי עורתא תיבנא דאתי לידי אשתי ולית תידי לאנכייא אמר'ר'

עקיבא חזי גבדא דאפי' תבנא לא אית ליה: יוביח בית שער דההוא

סמיד שעשה בית שער ולא רנה אליהו אל להגלות לו עוד ואמר

שבת חיל' הים ביתו עתוסק לעכיים ועכשיו שעשה בית שער לנרכו

לא יוכלו העכיי' לשכנכם כביתו כו' קפדן רבי יוסי דרש כו פ' מעשה

גד' יוסי שהים דורש שאליהו אל קפדן הים והייכו עקר ושרש כתיב

הנעל

נאמר

קצף הלתא וחדש

אליהו אליהו אליהו פדה משכון ונסא דוד יכון

ד בוי ישמעאל תפס נבבי פנע ביה דנביא

הנקרא אבוי שמענא לקול נבבי

ערק ללוחקי ושובי

אליהו אליהו אליהו פדה משכון ונסא דוד יכון

ש ב שמינתא דאית אמרה בפניא דשבתא

וצפרא בפומבדיתא בסודא בודאי אליהו

אמרה למעלה מתחומין עשרה

אליהו אליהו אליהו פדה משכון ונסא דוד יכון

ת אב מרבנן צורבא בריבי חייא מרב חיבא

להסתכל בקורבא בעיני אתא חורבא

זמירות אפוזום סוף

סבעל של אחאב שקיה רוכס שהרג לככות היוזעלי וירש פרתו ועל
 זה כעכש אליהו אל על שאמר קחא קחאתי כו : הנקרא אבי זה איתו
 קל סקראו אלישע אבי אבי וגו' והמעשה ידוע: שב שמעתא כו' אהל
 שנסמעת דאית אמר כנסת כנסתא קמיה דרב ססדא וכפריא כנסת'
 קמיה דרבא בפומבדיתא מאן אמרה לאו איכו אמרה למא דתחומין
 למעלה מעשרה: ואף דדמי למודא ואמר דלמא יוסף שיבא אמרס
 מ'ת סתמא דלמודא כימא לאוקמיה בהכי: מאב מרבנן כורבא כו'
 פי' תלמיד אחד היה מתאוה לסתכל כו' סייא מרוב סיבה וחסק
 נכא אליהו הנקרא איש עזוב לפי שכלכלוסו עובדים ומחס כשיביש
 לפי

זמירות עם פירוש

דמחא ביה איש עורבא :

אליהו אליהו אליהו פרח משכון * וכסא דוד יכון :

ש לף דבי יהודה מסנא וצעק איכא בפנא :
אזהיר ימינא אם תשליף לאהריןא לעלמא
ליה אהרבינא :

אליהו אליהו אליהו פרה משכון * וכסא דוד יכון :

ל קשה בארו צפה מקדים עליו ועפרה :
בסעה וסופה בדברים דדהו וכפרה :
עד דרכיך וטופה :

אליהו אליהו אליהו פרה משכון * וכסא דוד יכון :

מ סים מסנא אוכמא לא רמיא חוט בגלימא :
הוא בר עלמיא גילה אליהו ממרומו :
לרב ברוקא רחומו :

אליהו אליהו אליהו פרח משכון * וכסא דוד יכון :

לפי שלא היה זוכה להסתכל בו ככ בקרוב : אזתיר ימיכ' עי' אזתור
אליהו אל שמים משכט בפימין ומכני כניו של רחל ומעשה דכ' יהוד'
ידוע : לקשת בארו בו שמים אליהו אל דגש אל תהי קסה כחדו בו :
תמיוס מקנא אוכמא מעשה ברב כרוקא דחויא לכהו' נכרא שיהיה
לו ברנליו מנעלים שחורים לפי שמים מתאכל על ירושלים ולא קוי
ליה סוטין של תבלת כנגדו כני שלא זכירו ליה בין האוחות ואל
אליהו

ד וְדִיעַ אֵיךְ לָרֵב יְהוּדָא לְבֵא בֶן מַעִיל אַפּוּדָה;
 חוּר לֶךְ חֵידָה פְּהִי וּבְלוֹת הַמִּידָה;
 לְכָלוֹת עוֹל וְאֵידָה;

אליהו אליהו • אליהו פרה משכון • וכסא דוד יכון :

ה וְצִיָּאוּ לְבֶן פְּרֵטָא אֲדָמָא לְבַעַל עֵיטָא;
 רִימּוֹ חֲרֵטָא אֵיתְרַחֵישׁ גִּיסָא זֹטָא;
 וְשָׂרִייה לְבַעַל קֶטְמָה;

אליהו אליהו • אליהו פרה משכון • וכסא דוד יכון :

ק ס אֲפִיתְחָא דְמַעְרְתָא לְהוֹדִיעַ לְבַר יוֹחָא;
 בְּשׁוֹרְתָא פּוֹק מְבִי אֲסִידְתָא לְגַפֵּי מְרוּמֵי

אליהו אל שהוא בן עולם הכא : הודיע ג' אליו לר' יסודא : איש
 יתבשר וסוד' סוד לך סידה פה יבלת המידה לכא בן מעיל אפודסה
 בן מעיל אפודא הוא משיח בן דוד שהוא סגור במעיל אפודסה :
 וסמעה ידוע לכלות עול ואידה מסוק הוא באיוב הלא איד לעול
 זרעה לומר שאז יכלה מישראל העול ואיד : בן פרטא הוא עובדא
 דר'א בן פרטא בריש ע'א : א' דמא לבעל עיטא עי' כדמה אליהו אליו
 באלו היה אסד מן האכסים היוענים מחשובי ארמאי והיה תרמו
 לסס שילכשו סרטה על תס שכאו לאכדו מאחר שככב הרבישה
 צניסים שכעשו לו וכסוף כעשה לו כס קטן בערך הר'אשכות שהוא
 קנת בטבע ששלחו אותו בשליחות א' הקיסר ו'א' השליך איהו לאותו
 בעל קטטה שכא להעיד עליו : קס אפיתחא דמערתא ז' אליהו
 אל וקאי אפיתחא דמערתא של דשכי נאמר מאן עידע לרשע

זמירות עם פירוש

קָרָתָא : מִית קִיסָר וּבֵטֵל גְּזִירָתָא :

אליהו אליהו • אליהו פדה משכון • וכסא דוד יכון :

ט וּמַפֶּת נְטִלָה וְנָעָה • לְמָה בָּאָה הַגְּוִיעָה :

נָעַנְשׁ בְּנִגְוִיעָה • בְּקִירוּב בְּשֵׁר וְרִיעָה :

עָנָה אִילִיָּהוּ בְּרִיעָה :

אליהו אליהו • אליהו פדה משכון • וכסא דוד יכון :

כ בִּיא סוּד הָעֲלִיּוֹן וְנִלְהַבְּדָא שְׂכַחִיה בֵּר שִׁילָתָא :

מְפֻמִּיָּה דְכוּלָּא • אִמַר שְׂמַעְתָּתָא מִלִּילָה :

בֵּר מְשָׁמוּ הִילָה :

אליהו אליהו • אליהו פדה משכון • וכסא דוד יכון :

ל דְּמֹתוֹ הַשֵּׁב נְבִיאֵינוּ • מְתִי יבֵא מְשִׁיחֵנוּ :

בְּשִׁירָצָה אֲדוּנֵינוּ • אִם נַחְזוֹר מֵעוֹנֵינוּ :

היום

שמת הקים ובעיל גזיר: טוטט כטל ונעת מעט דבי שיהו צפק דטכ
בההוא חסי שמת בחני ימיו ואשתו כטל ונעק כו: מפומים דכולא
פי אליהו אל שגילת לרנא בר רב שילא שהקלה אומר ומזכיר הלכ
בשם כל חכמים חוץ מר מאיר ששמו ר' גמתיא וכקר ר' מאי לפי שמה
בהלכ וזהו הילה בלשון המקוק בהלו כדו • והטעם מפני שלמד
תורה מאשר: לדמותו השב כביאיכו פי אליהו אל השיב לריב
אפתחא דמערתא דריב'ל ואל • כשיכנס אדוכיכו ופעם אחר מנאו
אפיתחא דמערתא דר' שתעון בן יוחי ואל שיליה לדידיס כו עש
שאל היום אכא ר'ל היום ומחר מתי שתשמעו בקול :

היום

היום ומחר בימינו!!

אליהו אליהו · אליהו פדה משכון · וכסא דווי יבון :

כננון של אדני איום וכדא :

שְׁוַעְתִּי הַשְּׁמַיִם תִּשְׁמַע · שֶׁהַת בִּיקוּל

בְּרַמָּה נִשְׁמַע :

יְיָ שִׁמְעֵ אֶל קוֹלִי · עֲבֹאוֹת שְׁלַח גְּאֹלֵי :

לְמַעֲוָנָה תַּחֲיִנְתִּי תַעֲלֶה · לַתַּת וּלְפָנַי

בְּסֶאֱךָ תַחֲלֶה :

יְיָ אֵל נָא רַפָּא נָא לִי · עֲבֹאוֹת שְׁלַח גְּאֹלֵי :

מִכּוֹן לְשִׁבְתְּךָ תִקְבְּלֶה · מִלַּת הַצְמֵר

מִשְׁחִית מִלַּחֲבָלָה :

יְיָ אֲזוֹן אֶת פִּילוּלִי · עֲבֹאוֹת שְׁלַח גְּאֹלֵי :

הַ נוֹטֵעַ אֲזוֹן הֵלֵא יִשְׁמַע · הָאֵהִי הַיּוֹצֵר

עֵינַי לֹא יִבִּין דְמַע :

יְיָ סִלַּח וּמַחֵל לְנוֹאֲלֵי · עֲבֹאוֹת שְׁלַח גְּאֹלֵי :

בְּנִתּוּב מִצְוֹתֶיךָ הִדְרִיבְנִי · בְּמַה תִּרְחִיב

לְבִי וְהוֹרְנִי :

יְיָ אֵל תִּמְוֹךְ גּוֹרְלִי · עֲבֹאוֹת שְׁלַח גְּאֹלֵי :

ו ב 6 2 נפשי

נ פשי מתנגד דלפרה נ מ ד אחותני

מרשעים זלעפרא

י כרך אתה לי צבאות שלח נא לי

מ ה נאו על ההרים מ נ ע ה הנלי מבשרי

בעופרים

י יפו פעמיד בנעלי צבאות שלח נא לי

ה הרים יפצחו ריטה ה יר בעת עיתור

אחישנרה

י מי מנוחות ינהלני צבאות שלח נא לי

ד נישמתי וצהלי ר ש ו י צבאות בועלו

י בנעמיים נפל חבלי צבאות שלח נא לי

י הו רואה משמאל י ר מ המעפפה

לביאת גואל

י הצילני מכל ננעוהלי צבאות שלח נא לי

א ל גדול ונורא א נ ו לכולם בשם יקרא

י כובכי זוהר ממסילה צבאות שלח נא לי

ל ו עמי שומע לי לעשל אהו ישמע

מהיכלי

י ימלא את שאלי צבאות שלח נא לי

רחוק

ל חוק מרשעים ישועה רמי מנע מאתם
 מרגוע

” משם אורה לי עבאות שלח גואלי :
 יוס נקם לבי ראה יג ל רשנת גאולה באת :
 ” שדי היה בחמלי עבאות שלח גואלי :
 אז אראה ונדרתי אאו אתי והאמרתי :
 ” היה לאל אלי עבאות שלח גואלי :
 זה אלי ואניוהו זאו אחזה בנועם ואחורו :
 ” אל מחוללי עבאות שלח גואלי :
 לאין אנים עצמה ירבה לאעני וירבה
 לרוב בארבה :

” תרבה בעם פנבולי עבאות שלח גואלי :
 הנה ” ישמיע ה י אל קצה הארץ יגיע :
 ” תופיע אור שכלי עבאות שלח גואלי :
 הנקרא ” צדקנו ה י צ במשפט ובצדקה

ענאלנו

” כנוס זהב ותלי עבאות שלח גואלי :
 שר חמשים ונשוא פנים שחופ העלהו
 לגאונים :

זמירות עם פירוש

י י י קבץ את כל קהלי • צבאות שלח גואלי •
יבקע אורינו בשחר • י א ב ו ארוכו

תצמח מלהתאחד :

י תישר אורח שכלי • צבאות שלח גואלי •
צדקה יעשה לעמי • צ י ל ואת ירושלים

התנחמי :

י לכינור הפוך אכלי • צבאות שלח גואלי •
חיים שאל וגם • ח ש ו נתת לו בפעם •
י חושה לגאלי • צבאות שלח גואלי •
קולי אזעק ואחנן • ק א ו כי רם אקרני

ואתחנן :

י נדבת פי רצה נא לי • צבאות שלח גואלי •
קדושת אחד יגלה • ק א י לעם י אלה •
י אם לא אתה מי לי • צבאות שלח גואלי •

שלג באילים וכנכאות ליתן שנסות והודאות • אל אלפי הנכאות •
שוקפי ואמכני להתחיל ולקיים נרכת המון וזמירות •
נאות • זכ לבאשו מוכאות :

פס ויניציאות יום כ' ט"ז ימים לקודש איז ספ"ג :

